

LI'I JA' STS'IBAOJ TI LUCASE TI C'USITIC AY SPAS, TI C'USITIC AY YAL TI CAJVALTIC JESUCRISTOE

¹⁻⁴ Jtotic Teófilo, vo'ot ti ich'bilot ta muq'ue, ep xa much'utic ists'ibaic ta vun ti c'usitic ispas iyal ti Cajvaltic Jesuse ti c'alal i'ay li' ta sba balamile. Ja' liyalboticoti ti much'utic iyilic c'u x'elan iyac' iluc slequilal syu'elal ti Jesuse, ti ja' itunic ta svinajesel ti c'usitic iyale. Ijnop uc ti ja' lec chajts'ibabe scotol li c'usitic ica'i tal ta sliquebe. Yech'o un, jtotic Teófilo, xcholet chajts'ibabe yo' xana' o lec ti yech ti c'u x'elan lachanubtasate.

Ja' li'yaloj ti iyal jun anjel ti ta x'ayan ti Juan jac'-ich'vo'e

⁵ Ti c'alal ochem ta coviernoal ta estado Judea ti Erodese, oy la jun yajpaleic li j'israeletique, Zacarías la sbi. Li j'israeletique oy jayq'uex yajpaleic yu'un sjeljel sbaic ti chtunic ta muc'ta temploe. Ti jq'uexe Abías sbiic. Ja' la tey tiq'uil ti Zacarías. Elisabet la sbi ti yajnile. Ti smuc'tatot ti ta más vo'ne ti Elisabete, ja' la ti Aarone. ⁶ Ti Cajvaltique yiloj ti lec yo'on xchi'uc yajnil ti Zacarías. Yu'un la xch'unojic ti c'usitic yaloj ti Cajvaltique, yech'o ti ch'abal smul i'ileique. ⁷ Pero ch'abal la xch'amal yu'un la mu sna' x'alaj ti Elisabete. Me'el mol xa la.

⁸ Ti Zacarías xchi'uc ti xchi'iltac ta paleale ic'ot la sc'ac'alil ti chtunic yu'un Riox ta stemploique

yu'un tsjel onox sbaic juq'uex ti paleetique. ⁹ Ti jq'uex ta xtunique ja' la stalelic ti chtajinic jujun c'ac'ale yu'un la tsq'uelic much'u junucal chc'ot ta sba ti chba yac' pom ta yut temploe. Ti c'alal itajinique, ja' la ic'ot ta sba ti Zacaríase. ¹⁰ Ti c'alal ch-och yaq'uic pom ta yut templo ti paleetique, li yan crixchanoetique tey la tsc'oponic Riox ta ti' templo. ¹¹ Ti c'alal tey chac' pom ta yut templo ti Zacaríase, ja'o la ital jun anjel ta vinajel. Tey la va'al iyul ta sts'el smexail yav yac'lel pom ta stuq'uil sbats'ic'ob ti Zacaríase. ¹² Ti c'alal iyil anjel ti Zacaríase, mu xa la sna' c'usi tspas, ixi' la tajmec.

¹³ —Zacarías, mu xaxi'. Iyich' xa ta muc' ti c'usi avalbe li Rioxe. Ta x'ayan yol lavajnil. Crem ta x'ayan. Juan xavac'be sbiin. ¹⁴ Ti c'alal x'ayane, xamuyubajic xa. Ep ti much'utic xmuyubajique. ¹⁵ Yu'un ta xtun tajmec yu'un li Rioxe. Muc bu chuch' pasem ya'lel uva, muc bu chuch' pox. Ta ch'util to'ox chich' tal Ch'ul Espíritu. ¹⁶ Ep achi'iltac ta israelal ta xictaic spasel li c'usitic chopole ti c'alal x'albatic yu'un ti Juane, ja' chich'ic ta muc' li Rioxe. ¹⁷ Ja' ba'yi chtal ti Juane, ja' ts'acal to chtal li Cajvaltique. Ti Juane co'ol sp'ijil, co'ol syu'el xchi'uc ti j'alc'op Elias ti ta vo'nee. Ja' chtal yalbe lachi'iltaque ti ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole yo' sc'uxubinic o li xch'amalic ta jup'ej nae, yo' xich'ic o ta muc' li Rioxe, yo' xich'ic o ta muc' ti c'alal xul li Cajvaltique —x'utat la yu'un ti anjele.

¹⁸ —¿C'uxi ta jna' mi yech li c'usi avalbone? Yu'un molon xa, me'el xa li cajnil uque —xut la anjel ti Zacaríase.

¹⁹ —Vo'on Gabrielon, teon ta sts'el xchotleb li Riox ta vinajele. Ja' listac tal. Ja' tal calbot ava'i

ti ch-ayan jun acreme. ²⁰ Lavi mu xach'un ti c'usi lalabee, chapas ta uma'. Ja'to chjam ti c'alal x'ayan ti acreme. Ta onox x'ayan ti c'usi ora snopoj li Rioxe —x'utat la ti Zacaríase.

²¹ Ti crixchanoetic tey ta ti' temploe, smalaojic la chloc' tal ti Zacaríase.

—¿C'usi van tspas ti yilel mu xloc' tale? —xiic la.

²² Ti c'alal iloc' tale, uma' xa la. Ta sc'ob xa la iyac' iluc ti c'usi ispase. Ja' la iyul o ta sjolic ti oy c'usi i'ac'bat yil ta yut templo yu'un ti Rioxe.

²³ Ti c'alal its'aqui ti jayib c'ac'al chtun ta templo ti Zacaríase, isut la ech'el ta sna. ²⁴ Ixchi'in la yol ti yajnile, ja' ti Elisabete. Ti c'alal oy xa la xch'ute, vo'ob la u tey ta sna. ²⁵ “Ti Cajvaltique iyil ti chislaban li crixchanoetique, yech'o ti lisc'uxubine. Mu xa bu xocolon”, xi la isnopilan ti Elisabete.

Ja' li' yaloj ti iyal jun anjel ti ch-ayan ti Jesuse

²⁶ Svaquibal xa'ox la u ixchi'in yol ti Elisabete, ti Rioxe istac la tal noxtoc ti anjel Gabriele. Tey la ic'ot ta jteclum Nazaret ta estado Galilea. ²⁷ C'ot la sc'opon jun tojol tseb, María la sbi. C'ubambil xa'ox la. José la sbi ti vinique. David la sbi ti smuc'tatot ti ta vo'nee.

²⁸ —Vo'ot last'uj li Rioxe. Li' xchi'inojote. Muc much'u yan tseb ta xt'uje chac c'u cha'al li vo'ote —x'utat la yu'un anjel ti Maríae.

²⁹ Ti c'alal iya'i c'usi i'albat yu'un anjel ti Maríae, mu xa la sna' c'uxi chtac'av.

³⁰ —María, mu xaxi', chatun yu'un li Rioxe.

³¹ Chavayantas jun crem. Jesús xavac'be sbiin.

³² Ja' Xch'amal Riox ta vinajel. Ja' chtal tunuc yu'un Riox li' ta sba balamile. Ja' ch-och ta pasmantal. Ja' chaspasic ta mantal chac c'u cha'al

ispas ta mantal achi'iltac ti amuc'tatot David ti ta vo'nee. ³³ Ja' no'ox ti ta sbatel osil chaspasic ta mantale, vo'oxuc li j'israeloxuque —x'utat la yu'un ti anjele.

³⁴ —¿C'uxi ta jchi'in col ti muc bu quiloj vinique? —xi la ti Maríae.

³⁵ —Ja' ta syu'el Ch'ul Espíritu ti chachi'in avole. Ti avol ch-ayane, ch'abal smul yu'un ja' Xch'amal li Rioxe. ³⁶ Chcal ava'i ti ch-ayan screm lanamtalchi'il Elisabete. Ac'u mi me'el xa, ac'u mi mu sna' x'alaj, pero svaquibal xa u ixchi'in yol. ³⁷ Mu c'usi tsots cha'i li Rioxe —x'utat la yu'un ti anjele.

³⁸ —Lec ti mi yech tsc'an ti Cajvaltique. Ac'u spas chac c'u cha'al avalbone —xi la ti Maríae.

Ti c'alal laj yal ti anjele, ibat la.

Ja' li' yaloj ti ba svula'an Elisabet ti Maríae

³⁹ Ts'acal to iloc' la ech'el ti Maríae, sujom la ibat ta jun jteclum ta vitstic ta estado Judea. ⁴⁰ Ja' la tey nacal ti Zacaríase. Tey la ic'ot ti Maríae.

—¿Mi li'ote, me'? —xi la c'otel.

—Li'one —xi la ti Elisabete.

⁴¹ Ti Elisabete, ti c'alal iya'i ti ja' María ti ic'opoje, tsots la ibac' ti yole. Ip'ijubtasat la yu'un ti Ch'ul Espíritue. ⁴² Tsots la ic'opoj:

—Muc much'u yan tseb ta xt'uje yu'un Riox chac c'u cha'al li vo'ote. Ta scotol li unetique muc much'u yan lec ch-ile yu'un li Rioxe chac c'u cha'al ti avol vo'ote. ⁴³ Mu c'usi jtu ti vo'ot tal avula'anon ti sme'ot Cajvale. ⁴⁴ Ti c'alal lac'opoje, tsots ibac' li col ta jch'ute yu'un xmuyubaj xa. ⁴⁵ Lec ti ach'un ti c'usi layalbe ti Cajvaltique yu'un chc'ot onox ti c'usi iyale —x'utat la yu'un Elisabet ti Maríae.

⁴⁶⁻⁴⁷ Itac'av la ti Maríae:

Coliyal Cajvaltic jun co'on tajmec ti chtal stojbon
jmule.

48 Ac'u mi mu c'u jtu chi'ile pero chitun yu'un ti
Rioxe.

Ti jayq'uex crixchanoetic ta to x'ech'ic li' ta sba
balamile,

“I'ac'bat bentsiyon yu'un ja' iyayantas ti Cajvaltic
Jesucristoe”, xi jc'oplal yu'unic.

49 Ti Rioxe oy slequilal syu'elal.

Lec tajmec ti c'usi iyul ta jtojole

yech'o un ac'u quich'tic ta muc' ti Rioxe.

50 Ti mi chich'ic ta muc' Riox li crixchanoetic ti ch-
ech'ic li' ta sba balamile,

ta xc'uxubinatic.

51 Ti Rioxe yac'oj iluc ti stuc no'ox oy syu'ele.

Tspajes ti much'utic ta stoy sbaique,

ja' ti much'utic p'ij ti yalojique,

yo' mu spasic o ti c'usitic snopoj tspasique.

52 Mi ja' yech tspasic li jyu'eletique, ta xloq'uesatic.

Ja' ch-ochic ti much'utic mu sna' stoy sbaique.

53 Ti much'utic tsc'anic lecubtasbel yo'onique ta
xlecubtasbatic.

Yan ti much'utic lec yo'onic ti yalojique, ja' mu
xlecubtasbatic.

54 Vo'otic li j'israelotique, chixc'uxubinotic onox ti
jayvo' quich'ojtic ta muq'ue.

Mu onox xch'ay sc'oplal ti c'u x'elan i'albatic ti
vo'ne moletique.

55 I'albat onox ti jmuc'tatotic Abraame ti ta
xc'uxubinatic ta sbatel osil xchi'uc vo'otic
li smomotique,

xi la ti María.

⁵⁶ Ti Maríae ixchi'in la sbaic ta naclej oxib u xchi'uc ti Elisabete. Ti c'alal iloc' oxib ue, isut la ta sna.

Ja' li'yaloj ti i'ayan ti Juan j'ac'-ich'vo'e

⁵⁷ Ti c'alal ista yual icol ti Elisabete, crem la i'ayan ti yole. ⁵⁸ Ti xchi'iltac Elisabete xchi'uc ti slac'nataque, iya'iic la ti ic'uxubinac yu'un ti Ri-oxe, ti i'ayan xa yole. Xmuyubajic xa la. ⁵⁹ Ti c'alal ista vaxaquib c'ac'al yayanel ti unene, iyac'beic la yich' circuncisión. Ti xchi'iltaque isnopic la ti ja' ta xich'be sbi ti stote.

⁶⁰ —Ma'uc chich'be sbi li stote. Juan chcac'beticotac sbiin —xi la ti sme'e.

⁶¹ —¿C'u yu'un ti Juan chvac'beic sbiine? Yu'un muc much'u yech sbi junuc cu'untic li'toe —x'utat la yu'un ti xchi'iltaque.

⁶² Isjac'beic la ti stot unene. Iyac'beic la seña ta sc'obic ti ac'u yal c'usi sbi chac'be ti screme.

⁶³ Ti Zacaríase isc'an la jpech c'ox tabla, ists'iba la: “Juan chcac'be sbiin”, xi la. Xch'ayet xa la yo'on scotolic. ⁶⁴ Ja'o la ijam ye ti Zacaríase, lic la c'opojuc.

—Colaval ti ac'uxubinoticotique —xut la ti Ri-oxe.

⁶⁵ Ixi' la tajmec scotol ti slac'nataque. Ti much'utic tey nacajtíc ta vitstic ta estado Judeae, iya'i la scotolic. ⁶⁶ Ti much'utic iya'ie “¿C'usi van yabtel li crem taje?” xi la isnopilanic.

Ti creme chabibil la yu'un ti Cajvaltique.

Ja' li'yaloj ti iyalbe sc'oplal Cajvaltíc Jesucristo ti Zacaríase

⁶⁷ Ti Zacaríase, ja' ti stot unene, ich'amunbat la ye yu'un ti Ch'ul Espíritue, iyal la ti c'usi po'ot xa xc'ote.

⁶⁸⁻⁶⁹ Coliyalbotic ti Rioxe, ja' ti Cajvaltic, vo'otic li j'israelotique,
chistacbotic tal Jtojmulil, vo'otic ti st'ujojotic onoxe.
Oy slequilal syu'elal.

Ja' smom ti Davide ti lec tajmec itun yu'un Riox ti vo'nee.

⁷⁰ Ti Rioxe ixch'amunbe ye ti yaj'alcoptac ti vo'nee.

⁷¹ Iyalic onox ti ta xc'ot yora ti mu xa bu chispasotic ta mantal li much'utic chiscrontainotique, ti sc'ac'alotic yo'onique.

⁷² Chixc'uxubinotic onox chac c'u cha'al i'albatic ti vo'ne moletique.

Yech'o un chquiltic ti mu onox xch'ay xa'i ti c'usi iyalbe ti vo'ne moletique.

⁷³⁻⁷⁴ Ja' jc'oplaltic ti i'albat ti jmuc'tatotic Abraame ti ta onox xc'ot yora ti mu xa bu chispasotic ta mantal li jcrontatique,

yo' mu xa c'usi xixi'otic o ta yich'el ta muc' ti Rioxe.

⁷⁵ Yech'o un jun co'ontic chquich'tic ta muc' ti c'u sjalil cuxulotic li' ta sba balamile.

⁷⁶ Li vo'ote, crem, ti c'alal xach'ie, vo'ot yaj'alcoptac ti Riox ta vinajele.

Yu'un vo'ot ba'yi chavalbe sc'oplal ti Cajvaltique, ja' ts'acal to chtal ti stuque.

Vo'ot ba'yi chlic avalbe li jchi'iltactique ti ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole,

ti ac'u yich'ic ta muc' ti Cajvaltic c'alal xule.

⁷⁷ Vo'otic ti st'ujojotic onoxe,

vo'ot chavalbe li jchi'iltactique ti ch-aq'ueic ta
 pertonal yu'un ti Rioxe
 ti mi ta xch'unic ti ja' tstoij jmultic ti Cajvaltique.
 Ti mi ixch'unique, ta xcuxiic ta sbatel osil.

⁷⁸ Ti Jtotic Rioxe ta slequil no'ox yo'on ti
 chixc'uxubinotique, ti chistacbotic xa tale.
 Lec ti li' chul ta jlumaltique.

⁷⁹ Ja' tstoij jmultic yo' ti lec xiyilotic o ti Rioxe.
 Ja' ta xch'aybe sc'oplal ti chi'ochotic ta c'oc' ta
 sbatel osile,
 xi la ti Zacaríase.

⁸⁰ Tsots la yo'on ich'i ti creme. Stuc la ba nacluc
 ta xocol balamil. Ti c'alal ista yora isvinajesbe
 sc'oplal ti Cajvaltique, li xchi'iltac ta israelale tey
 la istsob sbaic ech'el, ba la ya'iic c'usi chal ti Juane.

2

Ja' li' yaloj ti i'ayan ti Jesuse (Mt. 1.18-25)

¹ Ti preserente Augusto Césaré ja'o la scuen-
 tainoj sjunlej balamil ti c'alal i'ayan ti Juane. Is-
 loq'ues la mantal ti ac'u ba yac' ta tsaquel sbiic
 scotol ti crixchanoetique. ² Ja'o la isliquesic yech
 ti c'alal tiq'uuil ta coviernoal ta estado Siria ti Cire-
 nioe. ³ Yech'o la ti ba yac' ta tsaquel sbiic scotol ti
 crixchanoetic ta jujun slumale.

⁴⁻⁵ Ti Josee iloc' la ta jteclum Nazaret ta estado
 Galilea, ibat la ta estado Judea. Ic'ot la ta jteclum
 Belén yu'un la ja' tey ayanem ti smuc'tatot ti ta
 vo'nee, ja' la ti Davide. Ja' la slumal ti Jose uque,
 yech'o la ti tey ba yac' ta tsaquel sbiic ta Belén
 xchi'uc ti yajnile, ja' ti Maríae. Pero mu to'ox la
 bu chcol. ⁶ Ti c'alal teyic ta Belene, ja'o la icol ti

Maríae. ⁷ Noj xa la istaic ti otele. Na vacax xa la i'ac'bat xch'amunic. Tey la i'ayan ti sba yole. Isvol la ta poc', ispuch'an la ta yav sve'el vacax ti unen creme.

Ja' li' yaloj ti ic'oponatic yu'un anjel ta vinajel ti jchabichijetique

⁸ Ta ti' Belene oy la tey jayvo' jchabichijetic ta ac'ubaltic. ⁹ Ja' la tey istac tal jun anjel ti Cajvaltique. Ti Cajvaltique xlebluj la yulel xojobal yo' bu ti jchabichijetique. Ti c'alal iyilique, ix'i'ic la tajmec.

¹⁰ —Mu xaxi'ic. Yu'un oy c'usi lec chacalbeic yo' jun o avo'on acotolic vo'oxuc li j'israeloxuque.

¹¹ Nax i'ayan ta Belén li much'u ta stoj amulique. Ja' st'ujoj Riox ti chaspasic ta mantale. Ja' Cajvaltic. ¹² Chacalbeic c'u x'elan chataic li unene. Volbil ta poc', tey puch'anbil ta yav sve'el vacax —x'utatic la yu'un ti anjele.

¹³ Ja'o la ivinaj epal anjeletic ta vinajel.

¹⁴ ¡Lec tajmec yo'on li Riox ta vinajele!

Chc'uxubin li crixchanoetique yo' spas o ta jun yo'onique, xiic la.

¹⁵ Ti c'alal isut ta vinajel ti anjeletic —Batic ta Belén che'e. Ba jq'uelitic c'usi ic'ot chac c'u cha'al liyalbotic ti Cajvaltique —xut la sbaic ti jchabichijetique.

¹⁶ Sujom la ibatic. Ti c'alal ic'otique, tey la istaic ti Maríae xchi'uc ti Josee. Ti unene tey la puch'ul ta yav sve'el vacax istaic. ¹⁷ Ti c'alal laj sq'uelic ti unene, isvinajesbeic la sc'oplal. Iyalic la noxtoc ti c'usi i'albatic yu'un ti anjele. ¹⁸ Ti much'utic iya'i ti c'usi iyal ti jchabichijetique, xch'ayet xa la

yo'onic. ¹⁹ Ti Maríae muc la xch'ay xa'i ti c'usitic iyal ti jchabichijetique, isnopilan la c'usi smelol. ²⁰ Ti c'alal isutic ti jchabichijetique, “Coliyalbotic Riox”, xiic la ech'el, yu'un iya'iic xa, iyilic xa ti c'usi i'albatic yu'un ti anjel ta vinajele.

Ja' li' yaloj ti ibat xchi'uquic ta muc'ta templo ti Jesuse

²¹ Ti c'alal ilaj vaxaquib c'ac'al yayanel ti unen creme, iyich' la circuncisión. Jesús la iyac'beic sbiin yu'un la ja' yech iyal ti anjele ti c'alal ch'abal to'ox ta ch'utile.

²² Sts'ibaoj onox ti Moise se ti c'u sjalil mu xu' xbatic ta templo ti c'alal chcolic ti yajnili que. Ti c'alal its'aqui yu'un ti Maríae, ibat la ta muc'ta templo ta Jerusalén xchi'uc ti Josee, yu'un la ba yalbeic ti Rioxe ti ja' yu'un ti sc'oxcremique. ²³ Yu'un ja' onox yech yaloj mantal ti Rioxe ti ts'ibabil comele: “Scotol li sba ach'amalique, mi creme, ja' cu'un”, xi onox. ²⁴ Iyac'beic la smoton Riox noxtoc yu'un ja' onox yech yaloj mantal ti Rioxe: “Mi ch'abal xchije, ac'u sq'uelanbon cha'cotuc toltora, o mi cha'cotuc paloma”, xi onox.

²⁵ Oy to'ox la jun j'israel tey ta Jerusalene, Simeón la sbi. Lec la yo'on, yich'oj la ta muc' ti Rioxe. Smalaoj la chtal ti much'u chloq'uesatic o ta sc'ob ti preserente ta Romae. Ti Simeone chi'inbil xa ono la yu'un ti Ch'ul Espíritue. ²⁶ Albil xa la yu'un ti Ch'ul Espíritue ti ja'to la ta xcham c'alal xilbe sat ti Cristoe ti st'ujoj Riox ch-och ta pasmantale. ²⁷ Ti Simeone i'albat la yu'un ti Ch'ul Espíritue ti ac'u la batuc ta muc'ta temploe. Ja'o la ibatic ta templo ti Josee, xchi'uc ti Maríae, xchi'uc

ti unene, yu'un la ba spasic chac c'u cha'al chal li mantale. Tey la c'ot staic ta ti' templo ti Simeone.

²⁸ Ti Simeone ispet la ti unene, “colaval”, xut la ti Rioxe.

²⁹ Cajval, lavi iquil xa ti c'usi avalbone, jun co'on chicham, vo'on ti chitun avu'une.

³⁰⁻³¹ Yu'un iquil xa li much'u atac tal stoj jmulticotique ti jaylajuntosoticotic li' ta sba balamile.

³² Li namal crixchanoetique ja' luz chc'ot yu'unic ya'el yu'un chilic ti xu' chcuxiic ta sbatel osil uque.

Li' iyul ta jlumalticotic li much'u ta stoj li jmulticotique.

Ja' chvinaj o ti at'ujojoticotique, ti ac'anojoticotique,

xi la ti Simeone.

³³ Ti Josee xchi'uc ti sme' unene xch'ayet xa la yo'onic ti oy sc'oplal ti unene.

³⁴⁻³⁵ —Ac'u yac'boxuc bentisyon ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Simeone.

—Lavole ja' chvinaj o c'u x'elan yo'on li jchi'iltactic ta israelale. Chrontainat tajmec, mu xc'ane tajmec yu'un jlom li jchi'iltactique. Chlic avat o avo'on ti mu xc'anee. Pero oy jlom jchi'iltactic ti chlecub o yo'onique —x'utat la yu'un Simeón ti María.

³⁶ Ja'o la tey ta ti' templo jun j'israelal ants, Ana la sbi. Yaj'alc'op Riox la. Fanuel la sbi ti ánima stote. Ja' la smuc'tatot ti Aser ti ta más vo'nee. Me'el xa la ti Anae. Vucub no'ox la jabil oy smalal yu'un la icham ti vinique. ³⁷ Oy xa la ochenta y cuatro sjabilal ti me'anal antse. Scotol la c'ac'al chc'otilan ta ti' templo. Tey la chba sc'opon Riox,

chicta la yot baq'uintic. ³⁸ Ti Simeone ja'o la yolel chal ti c'usi tal spas ti unene ti c'alal tey ic'ot ti Anae. Ti Anae “colaval ti ital xa li much'u ta stoj li jmulticotique”, xut la ti Riox uque. Ts'acal to la isvinajesbe sc'oplal ti unene. Iyalbe la scotol li xchi'iltac ta Jerusalene, ja' ti much'utic smalaojic ti chtal ti much'u ta stoj li jmultique.

Ja' li' yalaj ti isutic ech'el ta Nazaret ti Josee xchi'uc ti María

³⁹ Ti Josee xchi'uc ti María, ti c'alal laj spasic scotol ti c'usitic yalaj ti Rioxe, isutic la ta steclumalic ta Nazaret ta estado Galilea. ⁴⁰ Lec la ich'i ti Jesuse. P'ij la tajmec. Ac'bil la bentisyon yu'un ti Rioxe.

Ja' li' yalaj ti tey itae ta muc'ta templo ti Jesuse ti c'alal c'ox to'oxe

⁴¹ Ti stot sme' ti Jesuse chc'otic onox la jujun jabil ta Jerusalén ta q'uin, ja' la sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi stot sme'ic li j'israeletique. ⁴² Ti c'alal oy xa'ox la lajcheb sjabilal ti Jesuse, ibat la ta q'uin uc yu'un la ja'o xa yech sjabilalic chlic baticuc ta q'uin li cremotique. ⁴³ Ti c'alal ilaj ti q'uine, isutic la ta snaic ti Josee xchi'uc ti María. Ti scremique tey la icom ta Jerusalén. Muc la xilic bu icom. ⁴⁴ Isnopic la ti xchi'uc ech'el ti xchi'iltaque. Ti c'alal ixanavic xa'ox jun c'ac'ale, isjac'beic la ti xchi'iltaque xchi'uc ti much'utic xojtiquinique. ⁴⁵ Pero mu la bu istaic. Icha'sutic la ta Jerusalén. Ti c'alal ic'otique, c'ot la sa'ic.

⁴⁶ Ta yoxibal to la c'ac'al istaic ta yut jp'ej na ti tsacal xchi'uc muc'ta temploe. Tey la chotol ta o'lol yo' bu stsoboj sbaic ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. Tey la cha'i c'usi

chalic li jchanubtasvanejetic yilele. Oy la c'usi tsjac'ulan ti Jesuse. ⁴⁷ Li jchanubtasvanejetique xch'ayet xa la yo'onic ti naca lec smelol c'usi isjac' ti Jesuse, xchi'uc ti c'u x'elan itac'ave. ⁴⁸ Ti Josee xchi'uc ti Maríae, ti c'alal iyilic ti tey xchi'uc jchanubtasvanejetic ti scremique, xch'ayet xa la yo'onic uc.

—Crem, ¿c'u yu'un ti x'elan chapase? Lajsa'ticotit xa tajmec. Icat co'onticotit ti muc bu lajtaticotit ta sa'ele —xi la ti sme'e.

⁴⁹ —¿C'u yu'un ti chasa'icone? ¿Mi mu xana'ic ti li'on ta sna li Jtote? —xi la ti Jesuse.

⁵⁰ Ti Josee xchi'uc ti Maríae muc la xa'ibeic smelol c'usi iyal ti Jesuse.

⁵¹ Tsobol xa la isut xchi'uquic ta Nazaret ti Jesuse. Ti c'u sjalil tey tsobol xchi'uquique, lec la ixch'un mantal. Ti sme'e muc la xch'ay xa'i ti c'u x'elan itac'av c'alal tey ta temploe, xchi'uc ti lec ixch'un mantal c'alal tey ta snae. ⁵² Ich'i la ti Jesuse, c'unc'un la iyul xch'ulel. C'unc'un la ivinaj ti lec i'ile yu'un ti Rioxe, ti lec i'ile yu'un ti crixchanoetique.

3

Ja' li yalaj ti iyal a'yuc sc'oplal Cajvaltic Jesús ti Juan j'ac'-ich'vo'e

(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

¹⁻² Ti Tiberio Césare svo'lajunebal xa'ox la jabil yochel ta preserenteal ta Roma ti c'alal lic yal a'yuc sc'oplal Cajvaltic Jesús ti Juane. Ja'o la ochem ta coviernoal ta estado Judea ti Poncio Pilatoe. Ja'o la ochem ta coviernoal ta estado

Galilea ti Erodese. Ja'o la ochem ta coviernoal ta estado Iturea xchi'uc ta estado Traconite ti yits'in Erodese ti Felipe sbie. Ja'o la ochem ta coviernoal ta estado Abilinia ti Lisániase. Ja'o la ochemic ta totil paleal yu'un j'israeletic ti Anase xchi'uc ti Caifase. Ja'o la tey ta xocol balamil ti Juane, ti screm Zacaríase. Ja'o la i'albat yu'un Riox ti chal a'yuc sc'oplal ti Cajvaltic Jesuse. ³ Ti Juane tey la i'ech' ta ts'el uc'um Jordán.

—Ictaic xa spasel li c'usitic chopole, ich'ic vo' yo' xayaq'uic o ta pertonal ti Rioxe —xiulan la ech'el.

⁴ Ti Isaíase ti yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee, sts'ibaojbe onox sc'oplal ti Juane. Ja' yech ists'iba chac li'i:

Ta to xtal jun jchi'iltic ta israelal.

Tsots ch-avetaj ta xocol balamil:

“Chtal xa ti Cajvaltique.

Ictaic xa spasel li c'usitic chopole.

⁵ Xach'unbeic me ti c'usitic chayalbeique yo' lec xabatic oe.

Ja' ta slecubtas co'ontic.

⁶ Ja' tstoj jmultic jcotoltic

yu'un ja' chtaque tal yu'un ti Rioxe”,

xi chalbe ti jchi'iltactique, xi onox ti Isaíase.

⁷ Ep la tajmec ti much'utic c'ot sc'anic ich'vo'e.

—Li vo'oxuque ja' achi'ilic li quiletel chone. Ti c'alal cha'i ti chtal c'oc' li chone, chjatav. Ja' yechoxuc uc. ¿Mi'n ava'iic xa ya'el ti chavich'ic castico ti tal ac'anic ta ora li ich'vo'e? ⁸ Mi chavich'ic vo'e, ja' tsc'an ti j'ech'el xavictaic spasel li c'usitic chopole. Mu me xanopic yech chac li'i: “Ja' jmuc'tatoticotic ti Abraame, yech'o un chicux-ioticotic onox ta sbatel osil uc”, mu me xachiic.

Chacalbeic, ti Rioxe xu' tsc'atajes ta smom Abraam li tonetic li'i. ⁹ Li vo'oxuque co'oloxuc xchi'uc te'el lo'bol ti chopol ta lo'bel sate. Tombil xa yeq'uelal ta yoc yu'un chboje loq'uel scotol. Chich' chiq'uel —x'utatic la yu'un ti Juane.

¹⁰ —¿c'usi ma tsc'an ta jpasticotic un che'e? —xutic la ti Juane.

¹¹ —Mi oy cha'lic ac'u'e, q'uelanbo jlicuc li much'u ch'abal sc'u'e. Mi oy ave'ele, q'uelanbo li much'u ch'abal sve'ele —x'utatic la yu'un ti Juane.

¹² Ic'otic la jayvo' jc'an-loc'-c'usiticuc yu'un la yo'onuc yich'ic vo' uc.

—Jchanubtasvanej, li vo'oticotique ¿c'usi tsc'an ta jpasticotic uc? —xutic la ti Juane.

¹³ —Mu me xac'anbeic más li sloc' c'usiticuque. Ja' no'ox yech yepal xac'anic ti c'u cha'al avich'ojic mantale —x'utatic la yu'un ti Juane.

¹⁴ Tey la jayvo' solteroetic noxtoc.

—Ali vo'oticotique ¿c'usi tsc'an ta jpasticotic uc? —xutic la ti Juane.

—Mu me much'u xasibtasic, mu me xasa'ic mulil yo' xatsacvanic oe, yo' xac'anic o taq'uine. Junuc o avo'onic ti c'u yepal chatojatique —x'utatic la yu'un ti Juane.

¹⁵ Ti crixchanoetique smala smalaic la chul ti much'u st'ujoj Riox chtal pasvanuc ta mantale. Ti c'alal iyilic ti muc bu chule —Ja' nan stuc li Juane ti chtal chale —xiic xa la.

¹⁶ —Li vo'one ja' no'ox chacac'beic ich'vo'. Yan ti much'u ts'acal to chtale, más oy syu'el. Li vo'one mi ja'uc yaq'uil xonob, mu xjituju cu'un yu'un mu c'u xitun o. Ja' chayac'be achi'inic ti Ch'ul Espíritue ti co'ol xchi'uc c'oq'ue yu'un ja' tsloq'ues

o li c'usitic chopol ta avo'onique. ¹⁷ Ti much'utic tsc'anic loq'uesbel li c'usitic chopol ta yo'onique, ja' chbatic ta vinajel. Yan ti much'utic mu sc'anic loq'uesbele, ja' ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osil. Co'ol xchi'uc ti much'u ta sjic'a strigoe. Ti c'alal xljaj sjic'ae, ta xch'ol ta stenal. Li yoctaque ta xchic' —x'utatic la yu'un ti Juane.

¹⁸ Ti Juane oy to la ep c'usitic lec iyalbe li xchi'iltac ta israelale. Ja' la iyalbe ti li' xa ti much'u sc'oplal chtal pasvanuc ta mantale. ¹⁹ Ti covierno Erodese iyalbe la ti c'usitic chopol tspase. Iyalbe la ti chopol ti ispojbe yajnil ti yits'ine. Ti antse Erodías la sbi. ²⁰ Pero muc la xch'un ti Erodese. Más to la stoyel iya'i, istic' o la ta chuquel ti Juane.

Ja' li' yalaj ti iyich' vo' ti Jesuse

(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

²¹ Ti c'alal yolel chac' ich'vo' ti Juane, ja'o la tey ic'ot ti Jesuse, iyich' la vo' uc. Isc'opon la Riox. Ti c'alal yolel tsc'opon Rioxe, ijam la li vinajele. ²² Iyal la tal ta sba ti Ch'ul Espíritue, co'ol la xchi'uc paloma yilel. Ja'o la ichi'ine yu'un ti Ch'ul Espíritue. Ti Rioxe ic'opoj la tal ta vinajel:

—Vo'ot Jch'amalot. Jc'anojot tajmec. Jun co'on avu'un —x'utat la ti Jesuse.

Ja' li' yalaj c'usitic sbi ti smuc'tatot ti sme' ti Jesuse

(Mt. 1.1-17)

²³ Ti Jesuse oy xa nan treinta sjabilal ti c'alal lic yal a'yuc li sc'op Rioxe. Ti crixchanoetique iyalic la ti ja' screm ti Josee pero ma'uc. Ti Jesuse ja' smom ti Elie ti stot María. ²⁴ Ti stot Elie Matat sbi. Ti stot Matate Leví sbi. Ti stot Levie Melquí sbi. Ti

stot Melquie Jana sbi. Ti stot Janae José sbi. ²⁵ Ti stot Josee Matatías sbi. Ti stot Matatías Amós sbi. Ti stot Amose Naum sbi. Ti stot Naume Esli sbi. Ti stot Esli Nagai sbi. ²⁶ Ti stot Nagaie Maat sbi. Ti stot Maate Matatías sbi. Ti stot Matatías Semei sbi. Ti stot Semeie José sbi. Ti stot Josee Judá sbi. ²⁷ Ti stot Judae Joana sbi. Ti stot Joanae Resa sbi. Ti stot Resae Zorobabel sbi. Ti stot Zorobabele Salatiel sbi. Ti stot Salatiele Neri sbi. ²⁸ Ti stot Nerie Melquí sbi. Ti stot Melquie Adi sbi. Ti stot Adie Cosam sbi. Ti stot Cosame Elmodam sbi. Ti stot Elmodame Er sbi. ²⁹ Ti stot Ere Josué sbi. Ti stot Josuee Eliezer sbi. Ti stot Eliezere Jorim sbi. Ti stot Jorime Matat sbi. ³⁰ Ti stot Matate Leví sbi. Ti stot Levie Simeón sbi. Ti stot Simeone Judá sbi. Ti stot Judae José sbi. Ti stot Josee Jonán sbi. Ti stot Jonane Eliaquim sbi. ³¹ Ti stot Eliaquime Melea sbi. Ti stot Meleae Mainán sbi. Ti stot Mainane Matata sbi. Ti stot Matatae Natán sbi. ³² Ti stot Natane David sbi. Ti stot Davide Isaí sbi. Ti stot Isaie Obed sbi. Ti stot Obede Booz sbi. Ti stot Booze Salmón sbi. Ti stot Salmone Naasón sbi. ³³ Ti stot Naasone Aminadav sbi. Ti stot Aminadave Aram sbi. Ti stot Arame Esrom sbi. Ti stot Esrome Fares sbi. Ti stot Farese Judá sbi. ³⁴ Ti stot Judae Jacov sbi. Ti stot Jacove Isaac sbi. Ti stot Isaque Abraam sbi. Ti stot Abraame Taré sbi. Ti stot Taree Nacor sbi. ³⁵ Ti stot Nacore Serug sbi. Ti stot Serugue Ragau sbi. Ti stot Ragaue Peleg sbi. Ti stot Pelegue Eber. Ti stot Ebere Sala sbi. ³⁶ Ti stot Salae Cainán sbi. Ti stot Cainane Arfajad sbi. Ti stot Arfajade Sem sbi. Ti stot Seme Noé sbi. Ti stot Noee Lamec sbi. ³⁷ Ti stot Lameque Matusalén sbi. Ti stot Matusalene Enoc sbi. Ti stot Enoque Jared sbi. Ti stot Jarede Malaleel sbi. Ti stot Malaleele Cainán sbi. ³⁸ Ti stot

Cainane Enós sbi. Ti stot Enose Set sbi. Ti stot Sete Adán sbi. Ti stot Adane ja' ti Rioxe.

4

Ja' li' yaløj ti chlo'loat ox yu'un totil pucuj ti Jesuse

(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

¹ Ti Jesuse chi'inbil xa la loq'uel yu'un ti Ch'ul Espíritue ti c'alal iloc' ta uc'um Jordane. Iyulesbat la ta sjol ti chbat ta xocol balamile. ² Cha'vinic la c'ac'al tey i'ilbajinat ta xocol balamil yu'un ti pucuje. Muc la xve' pero muc la xvi'naj. Ts'acal to la ivi'naj.

³ —Ti mi yech ti vo'ot Xch'amalot li Rioxe, alboquic li ton li'i ac'u c'atajuc ta pan —x'utat la yu'un ti pucuje.

⁴ —Ts'ibabil ta sc'op Riox ti mu ta panuc no'ox chicuxioticotique. Ja' tsc'an ta jch'unbeticotic noxtoc li c'usitic chiyalboticotic ti Rioxe —xi la ti Jesuse.

⁵ Ti pucuje iyic' la muyel ta jp'ej toyol vits ti Jesuse. Ora la iyac'be yil sjunlej balamil ta syu'el xchi'uc ti c'u x'elan tspasic mantal li jyu'eletique.

⁶ —Chacac'be acuentain sjunlej li balamile yo' xayich' o ta muc' scotol li crixchanoetique. Yu'un vo'on jcuentainoj, yech'o un xu' chcac'be ti much'u sc'an co'on chcac'bee. ⁷ Ti mi chaquejletaone, mi chavich'on ta muq'ue, chacac'be acuentain sjunlej —x'utat la yu'un ti pucuje.

⁸ —Batan, Satanás. Mu jch'un li c'usi chavalbone. Ts'ibabil ta sc'op Riox ti stuc no'ox

chquich'ticotit ta muc' ti Rioxe, ti ja' ta jpasticotic ti c'usi tsc'ane —x'utat la yu'un Jesús ti pucuje.

⁹ Ti pucuje iyic' la ech'el ta Jerusalén ti Jesuse. Isva'an la ta jol templo. Ti c'alal tey xa'ox la va'ajtic ta jol temploe,

—Ti mi yech ti vo'ot Xch'amalot li Rioxe, jip aba yalel. ¹⁰ Ts'ibabil ta sc'op Riox ti “chastacbe tal anjeletic ti Rioxe yo' mu c'u xapas oe. ¹¹ Ja' stsacoj chac'ot yo' mu xayayij o ta tone”, xi ts'ibabil —x'utat la yu'un pucuj ti Jesuse.

¹² —Ts'ibabil noxtoc ta sc'op Riox ti mu xu' jq'uelbeticotic yo'on ti Rioxe —x'utat la yu'un Jesús ti pucuje.

¹³ Ti c'alal iyil ti pucuje ti mu c'usi xch'un jtosuc ti Jesuse, iyicta la jayib c'ac'al.

Ja' li' yalaj ti ta estado Galilea lic chanubtasvanuc ti Jesuse

(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

¹⁴ Ti Jesuse isut la ech'el ta Galilea. Spas la yu'un scotol ta syu'el ti Ch'ul Espíritue. Ivinaj la sc'oplal ta sjunlej estado Galilea xchi'uc ti butic nopol xile, ti naca lec li c'usitic tspase xchi'uc li c'usitic chale.

¹⁵ Ichanubtasvan la ta bic'tal temploetic yu'un li xchi'iltac ta israelale.

—Toj lec ta xchanubtasvan li jchi'iltic le'e —xiic la ti crixchanoetique.

Ja' li' yalaj ti muc x'ich'e ta muc' ta Nazaret ti Jesuse

(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

¹⁶ Ti Jesuse iloc' la teyo'e, ibat la ta steclumal ta Nazaret. Ti c'alal ic'ot sc'ac'alil ta xcuxic li j'israeletique, ibat la ta templo teyo'e yu'un la

nopem onox xa'i ti chc'otilane. Iva'i la, yu'un la ja' tsc'an chapta li sc'op Rioxe. ¹⁷ I'ac'bat la li balbil vun ti sts'ibaoj comel ti Isaiase ti yaj'alc'op Rioxe. Ti c'alal isjilch'un li vune, ja' la ista yo' bu chal chac li'i:

¹⁸ Li vo'one li' xa xchi'inojon ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Rioxe.

St'ujojon ti Rioxe ti vo'on chcalbe li much'utic abol sbaic ta mulile ti xu' chcac' cuxlicuc ta sbatel osile.

Yu'un co'ol xchi'uc jchuqueletic ti tsc'anic loq'uesele.

Co'ol xchi'uc ma'satetic ti tsc'anic jambel satique.

Co'ol xchi'uc mozoiletic ti tsc'anic loq'uesele.

¹⁹ Ti Rioxe listac tal ta yalel a'yuc ti ista xa yora chac' iluc ti c'anvaneme,

xi la ts'ibabil ti yo' bu iyapta ti Jesuse.

²⁰ Ti c'alal ilaje, isbal la li vune, ja' la iyac'be ti much'u tey chtun ta temploe. Ichoti la. Li much'utic teye isq'uelic la tajmec ti Jesuse.

²¹ —Lavie ic'ot xa li c'usi ts'ibabil ta sc'op Riox ti ava'iique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

²² Lec la iya'i scotolic ti c'usitic iyal ti Jesuse. Xch'ayet o xa la yo'onic ti lec ti c'usitic iyale.

—¡Pero ja' screm ti Josee! —xut la sbaic.

²³ —Oy much'utic ja' yech chalic: “Mi yech chaval ti jpoxtavanejote, poxtao aba atuc. Ti mi lecot xae, ja'to yech ta jch'unticotic o ti jpoxtavanejote”, xiic. Ja' no'ox yech avo'onicuc aval-becon: “Paso li' ta jteclumaltic chac c'u cha'al apas ta Capernaume. Ti mi apase, ja'to yech ta jch'unticotic o ti oy ayu'ele”, avo'onicuc avuticon uc.

²⁴ Ta melel chacalbeic, ti much'utic chalic a'yuc li sc'op Rioxe, mi chbatic ta yan o jteclume, ch-ich'batic ta muc'. Yan ta steclumal stuquique mu x'ich'batic ta muc'. ²⁵ Ta melel chacalbeic, ti c'alal li' to'ox ta sba balamil ti Elías yaj'alc'op Rioxe, oy ep me'anal antsetic li' ta jlumaltique. Oxib jabil xchi'uc o'lol muc xac' vo'. Tsots i'ech' vi'nal ta sjunlej jlumaltic. ²⁶ Ti Elíase muc xtaque ech'el ta sna me'anal antsetic li' ta jlumaltique. Tey itaque ech'el ta sna jun me'anal ants ti ma'uc jchi'iltique, tey nacal ta jteclum Sarepta. Nopol xil sba xchi'uc jteclum Sidón. ²⁷ Ja' no'ox yech c'alal cuxul to'ox ti Eliseo yaj'alc'op Rioxe, ep jchi'iltactic ip ta lepra, pero mi jun muc xet'esbe ti xchamele. Ja' no'ox iyet'esbe xchamel ti Naamane ti liquem tal ta Siriae —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

²⁸ Ti c'alal iya'iic ti much'utic tey tsobol ta temploe, icapic o la tajmec. ²⁹ Istaquic la loq'uel ta jteclum ti Jesuse, iyiq'uc la muyel ta jolvits yu'un la tsjipic ox ta ch'en. Li jteclume tey no'ox ta ch'ut vits. ³⁰ Pero ti Jesuse xcaquet xa la jelavel ta o'lol crixchanoetic, ibat la.

Ja' li' yalaj ti isloq'uesbe pucuj ta yo'on jun vinic ti Jesuse

(Mr. 1.21-28)

³¹ Ti Jesuse ibat la ta jteclum Capernaum ta estado Galilea. Ta sc'ac'alil ta xcucic li j'israeletique, i'och la ta templo teyo'e, ichanubtasvan la. ³² Ti much'utic teye xch'ayet xa la yo'onic ti c'u x'elan ichanubtasvane. Yu'un la lec sna' ti c'usitic tsc'an ti Rioxe.

³³ Tey la jun j'israel ta templo, ochem la pucujetic ta yo'on. I'avan la.

34 —¿C'usi acuentaoticotic o, Jesús Nazaret? ¿Mi'n tal atacoticotic ech'el yo' bu chba quich'ticotic casticoe? Jna'oj much'uot. Vo'ot Xch'amalot ti Rioxe, vo'ot ti ch'abal amule —xi la.

35 Ti Jesuse ispajes la ti pucujetique ti xch'amunojbe ye ti vinique.

—Anchanic, loc'anic ta yo'on li vinique —xut la.

Ti c'alal iloc' ta yo'on ti vinique, ijipe la comel ta lum yu'un ti pucujetique, pero muc la xyayij.

36 Xch'ayet xa la yo'onic ti crixchanoetique:

—¿Much'u onox le'e ti oy syu'ele, ti ta xch'unbat smantal yu'un ti pucujetique? —xut la sbaic.

37 Ti x'elan ispas ti Jesuse, ora la ivinaj ta scotol jteclumetic xchi'uc ta scotol parajeletic ti tey no'ox ta sts'el Capernaume.

Ja' li' yalaj ti itup' sc'ac'al sni'me'el ti Pedroe

(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

38 Ti c'alal iloc' ta templo ti Jesuse, ibat la ta sna Simón. Ti sni'me'el Simone tilem la tajmec.

—Abulajan q'uelbon li jni'me'ele —xut la ti Jesuse.

39 Ti Jesuse inopoj la ech'el yo' bu puch'ul ti jmeme'tique, iyal la ti ac'u tup'uc sc'ac'ale. Ora la itup', lic la mac'linvanuc.

Ja' li' yalaj ti icol yu'un ep jchameletic ti Jesuse

(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

40 Ti c'alal ich'ay c'ac'ale, li much'utic oy ya-jchamele tey la yic'ojbeic c'otel ti Jesuse, c'usuc no la chamelal cha'iic. Ti Jesuse xcholet la iyac' sc'ob ta sba ti jchameletique, icol la scotolic.

41 Ep la noxtoc ti much'utic iloq'uesbat pucuj ta yo'onique. Ti c'alal iloc' ti pucujetique, i'avanic la.

—Vo'ot Xch'amalot ti Rioxe —xiic la.

Yech'o un ti pucujetique muc la x'aq'ue c'opojicuc más yu'un ti Jesuse, yu'un la sna'ojic ti ja' st'ujoj Riox ti tspasvan ta mantale.

Ja' li' yaløj ti iyal a'yuc sc'op Riox ta estado Galilea ti Jesuse

(Mr. 1.35-39)

⁴² Ti c'alal isacub ta yoc'omale, iloc' la ta jteclum ti Jesuse, ibat la yo' bu ch'abal crixchanoe. Ti crixchanoetique isa'ic la tajmec. C'alal istaique, yo'onicuc la spajesic, mu la xaq'uic ech'el.

⁴³ —Persa chba calbe ya'iic li jchi'iltactic ta yantit jteclume ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe. Yu'un ja' tacbilon o tal ti chcal a'yuque —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁴⁴ Ti Jesuse xcholet la iyal ta bic'tal temploetic ta estado Galilea ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe.

5

Ja' li' yaløj ti istaic ep choy ti yajchanc'optac Jesuse

(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

¹ Ti Jesuse tey la ic'ot ta ti'nab Genesaret tey no'ox ta estado Galilea. Ep la istsob sba crixchano yo' bu ti Jesuse. Snet'net' xa la sbaic ech'el yu'un la tsc'an cha'iic ti c'usitic chal ti Jesuse. ² Ti Jesuse tey la iyil cha'cot xocol canova ta sts'el ti'nab. Li yajvaltaque tey la ta xchuc' snuti'ic ta ti'nab yu'un la tsacchoy yabtelic. ³ Ti Jesuse i'och la ta jcot canova, ja' la scanova li Simone.

—Xanubtaso loq'uel jset'uc lacanovae —x'utat la li Simone.

Ti Jesuse ichoti la ta yut canova, ja'o la lic xchanubtas li crixchanoetic tey lamal ta ti'nabe.

⁴ Ti c'alal laj chanubtasvanuque —Lacanovae xanubtasochel ta snabil li vo'e. Ja' tey xajip lanuti'ique. Ja' tey chataic ep choy —x'utat la yu'un Jesús li Simone.

⁵ —Jchanubtasvanej, sjunul ac'ubal li'abtejoticotic pero muc bu ijtaticotic. Lavi vo'ot chavale, ta jipticotic ta vo' li stsacobil jchoyticotique —xut la ti Jesuse.

⁶ Ti c'alal isjip ochel ta vo' li stsacobil xchoyique, inoj la tajmec ta choy. Chjat xa la ti snuti'ique.

⁷ Isvelu la tal yan xchi'ilic yu'un la tsc'anic coltael. Italic la. Inoj la ta choy xcha'cotol ti canovae. Jutuc xa la muc xmuc yalel yu'un la toj ol li choye. ⁸ Ti c'alal iyil li Simon Pedroe ti inoj ta choy xcha'cotol ti canovae, isquejleta la ti Jesuse.

—Cajval, mu xachi'inon. Li vo'one jmulavilon —xut la.

⁹ Ti x'elan iyale, yu'un la xch'ayet xa o yo'onic ti ep tajmec istaic choy xchi'uc li xchi'iltaque. ¹⁰ Ja' no'ox yech xch'ayet xa la yo'onic uc li Jacoboe xchi'uc li Juane, ja' li scremotic Zebedeoe, yu'un la ja' xchi'il sbaic ta tsacchoy xchi'uc li Simone.

—Mu me xaxi'. Ta jel avabtel. Chba avic'bon tal crixchanoetic —x'utat la yu'un Jesús li Simone.

¹¹ Ja' no'ox la ti isloq'uesic ta ti'nab ti scanovaique, iyictaic o la li tsacchoye, ja' la ba xchi'inic ti Jesuse.

*Ja' li'yaloj ti'ech' xchameljun vinic ti ip ta leprae
(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)*

¹² Ti c'alal tey ta jun jteclum ti Jesuse, tey la ic'ot jun j'israel, ip la ta lepra. C'alal iyil Jesús ti vinique, isquejan la sba ta yichon, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc.

—Cajval, ac'anuc la avet'esbon li chamel x'elan ipon oe, yu'un jna'oj ti vo'ot xu' chavet'esbone —xi la ti vinique.

¹³ Ti Jesuse iyac' la sc'ob ta sba ti jchamele.

—Ech'uc che'e —xut la.

Ora la i'ech'.

¹⁴ —Mu me much'u xavalbe ya'i ti vo'on laquet'esbot lachamele. Ja' no'ox ba ac'bo yil li palee. Ac'bo smoton Riox chac c'u cha'al yaløj ti Moisesse yo' xilic o li jchi'iltactique ti lecot xae —xut la ech'el vinic ti Jesuse.

¹⁵ Pero más to la ivinaj ti chet'es chamel ti Jesuse. Más to la ep crixchanoetic tey ic'otic yu'un la tsc'an cha'iic li c'usitic chale, tsc'anic la et'esbel xchamelic. ¹⁶ Ti Jesuse oy la ibat stuc ta xocol balamil, ba la sc'opon Riox.

*Ja' li' yaløj ti itsatsub yoc sc'ob jun vinique
(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)*

¹⁷ Ti j'ech'ele xyaquet la ta xchanubtasvan ti Jesuse. Tey la chotajtic jayvo' jfariseoetic xchi'uc jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. Talemic la ta scotol c'ox jteclumetic ta estado Galilea, xchi'uc la ta estado Judea, xchi'uc la ta jteclum Jerusalén. Ti Jesuse iyac' la iluc slequilal syu'elal Riox, iyet'esbe la xchamel scotol li jchameletic italique. ¹⁸ Tey la ic'ot jayvo' j'israeletic, sq'uechojic la c'otel ta pop jun xchi'ilic, ch'abal la yip jun yoc sc'ob. Tsc'an ox la ch-ochic xchi'uquic ta yut na, chba ox la

spuch'anic ta yichon ti Jesuse. ¹⁹ Pero muc la sta ochel sbeic yu'un la toj noj ti nae. Solel la imuyic ta bana yu'un pach'al. Ixch'ojic la jset', tey la isyalesic xchi'uc spop ti jchamele. Tey la ic'ot ta stuq'uil ti Jesuse. ²⁰ Ti Jesuse iyil la ti xch'unojic ti oy syu'ele.

—Jchi'iltic, ac'bilot xa pertonal yu'un lamule —xut la ti jchamele.

²¹ Ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc ti jfariseoetique, “¿much'u li'i ti tsp'is sba ta Rioxe? Muc much'u xu' chiyac'botic pertonal yu'un li jmultique, ja' no'ox ti Rioxe”, xi la ta yo'onic.

²² Ti Jesuse yiloj la ti c'usi tsnopique.

—¿C'u yu'un ti x'elan chanopique? ²³ Ti x'elan icalbe li vinique ti “ac'bilot xa pertonal yu'un lamule”, xcute, much'uuc no'ox xu' chal yech, yu'un mu vocluc ta alel. Ja' no'ox yech mu vocluc ta alel ti: “Lican, xanavan”, xichiotique. Pero ja' tsc'an chaq'uelic mi chc'ot sc'op ti much'u yech chale. ²⁴ Li vo'one ical ti ac'bil xa pertonal yu'un smul li vinique. Pero q'uelic me c'usi ta jpas lavie yo' xavilic o ti vo'on no'ox ta xcac'be pertonal yu'un smulic li crixchanoetic li' ta sba balamile, vo'on ti co'ol crixchanootique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

—Vo'on chacalbe, lican, tamo ech'el lapope, batan ta ana —x'utat la yu'un Jesús ti vinique.

²⁵ Ora la ilic. Iyil la scotolic ti iyich' ech'el ti spope, ibat la ta sna. “Colaval”, xut la ech'el ti Rioxe. ²⁶ C'alal iyil ti crixchanoetique, xch'ayet xa la yo'onic.

—Coliyal Riox muc bu xquiltic o yech ti x'elan tspace —xiic la.

*Ja' li' yaloj ti i'iq'ue yu'un Jesús ti Levie
(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)*

²⁷ Ti c'alal laj spas yech ti Jesuse, iloc' la teyo'e. Iyil la jun jc'an-loc'-c'usiticuc, tey la chotol ta xchotleb yo' bu tsc'anbe li sloc' c'usiticuque. Leví la sbi li viniique.

—La', batic —x'utat la yu'un ti Jesuse.

²⁸ Li Levie iyicta la li yabtele, ja' la ixchi'in ech'el ti Jesuse.

²⁹ Ts'acal to li Levie iyic' la ech'el ta sna ti Jesuse, iyac'be la sve'el. Ep la xchi'il ta c'an-loc'-c'usiticuc istac ta iq'uel. Oy to la much'utic yan iyic'. Ixchol la sbaic ta mexa scotolic xchi'uc ti Jesuse. ³⁰ Ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc ti jfariseoetique, chopol la iyilic ti tsobol chve' xchi'uc jc'an-loc'-c'usiticuc ti Jesuse.

—¿C'u yu'un ti tsobol chave' achi'uquic li jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li much'utic más chopol c'usitic tspace? —x'utatic la li jayvo' ic'bilic yu'un ti Jesuse.

³¹ Ja' la itac'av ti Jesuse:

—Ti much'utic leque mu c'u stu yu'unic jpoxtavanej. Ja' no'ox ti much'utic ipe. ³² Li vo'one ma'uc tal jsa' li much'utic ch'abal smul ti yalojique. Ja' tal jsa' ti much'utic oy smulique yo' xictaic oe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

*Ja' li' yaloj ti isjac'beic ti Jesuse c'u yu'un ti mu xicta yotic ti yajchanc'optaque
(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)*

³³ Oy la much'utic c'ot sjac'beic ti Jesuse:

—¿C'u yu'un ti mu xicta yotic lavajchanc'optac vo'ote? Li yajchanc'optac Juane ep ta ech'el chicta yotic tsc'oponic Riox. Ja' no'ox yech noxtoc li yajchanc'optac jfariseoetique —xutic la ti Jesuse.

³⁴ Itac'av la ti Jesuse:

—C'alal teotic ta nupunele, c'alal tey jchi'inojtic li jnupunele, mu ja'uc o chquicta cotic. ³⁵ Ja' no'ox yech lavi li'to jchi'uc li cajchanc'optaque, mu xicta yotic. Ja'to chicta yotic ti c'alal ximilee.

³⁶ 'Muc much'u tsjat jset'uc li yach'c'u'e ti tspac'an o li sc'a'c'u'e. Mi yech tspase, yech chix-talan li ach' c'u'ule. Mi ja'uc onox snupin yu'un tsmuts li ach'e. Ja' no'ox yech ti much'utic ta xch'unic ti vo'on no'ox chcac' cuxlicuc ta sbatel osile, ach' xa li c'usitic tspasique, mu xa spasic ti c'usitic ispasic to'oxe. ³⁷ Ja' chac c'u cha'al li ach' ya'lel uvae, muc much'u ta xch'ol ta poco' nuculal chivo. Ti mi ta xch'ol ta poco' nucule, ti c'alal xvocane, ta xt'om li nucule. Yech no'ox ta xmal. Yech no'ox ta xch'ay noxtoc li yave. ³⁸ Li ach' ya'lel uvae ja' tsc'an ti ach' yav chich' ch'olel oe. ³⁹ Ti much'u nopem xa'i yuch'el li paseme, mu sc'an ti bu chi' toe. “Más lec chca'i li paseme”, xiic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

6

Ja' li' yaloj ti isc'asic jaychev trigo ti yajchanc'optac Jesuse

(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

¹ Ta sc'ac'alil ta xcuxic li j'israeletique li jayvo' tsobol chanavic xchi'uc ti Jesuse, ja'o la i'ech'ic xchi'uc ta be ta trigoaltic. Isc'asic la jaychev trigo, isju' la sc'uxic. ² I'ileic la yu'un jayvo' jfariseo.

—¿C'u yu'un chac'asic trigo ta sc'ac'alil ta jcuxtique? —x'utatic la yu'un ti jfariseoetique.

³ Ja' la itac'av ti Jesuse:

—¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta sc'op Riox ti c'usi ispas ti Davide c'alal ivi'naj xchi'uc ti xchi'iltac ta xanvile? ⁴ Tey ic'otic ta templo. Ti Davide ja' isc'an sve' ti pan ta ba mexae ti smotoninoj ti Rioxe. Ac'u mi yalaj ti Rioxe ti ja' no'ox tsve'ic li paleetique, pero isve'ic xchi'uc xchi'iltac ti Davide. Pero muc bu ista o smul uc.

⁵ Vo'on ti co'ol crixchanootique, vo'on yajvalon li sc'ac'alil ta jcuxtique. Vo'on chcal ti c'usi xu' jpastique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

*Ja' li' yalaj ti lec xa icom sc'ob ti jun vinique
(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)*

⁶ Ta sc'ac'alil ta xcuxic li j'israeletique, ti Jesuse i'och la ta jun biq'uit templo, ichanubtasvan la. Tey la jun vinic smoch'oj la sba sni'tac sbats'ic'ob. ⁷ Tey la jayvo' li much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc la jayvo' jfariseoetic. Ja' la tspa'iic ti Jesuse. Ta la sq'uelic mi oy chet'es chamel ta sc'ac'alil ta xcuxique yo' la stabeic o smul ti yalojique. ⁸ Ti Jesuse sna'oj la li c'usi tsnopique.

—La' va'lan li' ta o'lole —xut la ti vinic smoch'oj sba sni'tac sbats'ic'obe.

Ti vinique tey la ba va'luc ta o'lol. ⁹ Ti Jesuse isc'opon la ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc ti jfariseoetique:

—Oy c'usi chajac'beic. Ta sc'ac'alil ta jcuxtique ¿c'usi yalaj ti Rioxe ti xu' jpastique? ¿Mi xu' jpastic li c'usitic leque, o mi ja' ta jpastic li c'usitic chopole? ¿Mi xu' chich' et'esbel xchamel li

much'utic ipe, o mi tey no'ox jq'uelojtic chamicuc?
—xut la.

¹⁰ Ti Jesuse isq'uelbe la sat ti much'utic tey chotajtique.

—Tuq'uibtaso li sni'tac ac'obe —x'utat la yu'un Jesús ti vinique.

Istuq'uibtas la, lec xa la icom ti sc'obe. ¹¹ Ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc ti jfariseoetique, icap o la sjolic. Isnopic la c'usi xu' ta xcha'leic ti Jesuse.

*Ja' li' yaloj ti ist'uj lajchavo' yajchanc'op ti Jesuse
(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)*

¹² Ti c'alal ja'o yech ispase, imuy la ech'el ta vits ti Jesuse, ba la sc'opon Riox. Sjunul la ac'ubal tey isc'opon Riox. ¹³ Ti c'alal isacube, itsob la scotol ti much'utic ixchi'in scotol c'ac'ale. Ja'o la ist'uj lajchavo' ti ta xchi'in oe, ti ta stac ech'el ta yalel a'yuc li c'usitic chale. Apoxtoletic isbiinic.

¹⁴ Li lajchavo' it'ujeique, ja' sbiic li'i: Simón, Pedro la i'ac'bat sbiin yu'un ti Jesuse. Xchi'uc Andrés, ja' yits'in li Pedroe. Xchi'uc Jacobo, xchi'uc Juan, xchi'uc Felipe, xchi'uc Bartolomé. ¹⁵ Xchi'uc Mateo, xchi'uc Tomás, xchi'uc otro jun Jacobo screm Alfeo. Xchi'uc Simón ti stic'oj sba ta partido zelotee. ¹⁶ Xchi'uc Judas, ja' sbanquil yits'in sba xchi'uc li Jacoboe. Xchi'uc Judas Iscariote, ja' ti iyac' entrucal ta ts'acal ti Jesuse.

*Ja' li' yaloj ti iyet'esbe xchamel ep jchameletic ti
Jesuse*

(Mt. 4.23-25)

¹⁷ Ti c'alal iyalic tal ta yoc vits xchi'uc Jesús li lajchavo'e xchi'uc ti much'utic ixchi'inic ti c'alal

i'ay ta vitse, tey la lamal ep crixchanoetic c'ot staic ta stentejtic. Oy la jlom liquemic tal ta estado Judea xchi'uc ta jteclum Jerusalén. Oy la jlom liquemic tal ta chib jteclum Tiro xchi'uc Sidón li ta sts'el ti'mare. Yu'un la ba ya'iic c'usi chal ti Jesuse. Isc'anic la et'esbel xchamelic noxtoc. ¹⁸ Ti much'utic ochem pucuj ta yo'onique ic'otic la noxtoc. Iloq'uesbat la scotolic ti pucujetic ochem ta yo'onique. ¹⁹ Ti crixchanoétique yo'onuc la spiquic ti Jesuse yu'un la iyilic ti ta slequilal syu'elal no'ox i'ech' ti chamele.

Ja' li' yaløj ti much'utic chil to jun yo'onique xchi'uc ti much'utic chil to svocolique

(Mt. 5.1-12)

²⁰ Li lajchavo'e iq'uelbat la satic yu'un ti Jesuse.

—Vo'oxuc ti povreoxuque, chavilic to ta ts'acal ti jun avo'onique yu'un chlic spasoxuc ta mantal ti Rioxe.

²¹ 'Vo'oxuc ti abol abaic ta vi'nal lavie, chavilic to ta ts'acal ti jun avo'onique yu'un chayac'beic c'usitic chtun avu'unic ti Rioxe.

'Vo'oxuc ti cha'oq'uic lavie, chavilic to ta ts'acal ti jun avo'onique yu'un ja' chaspatbe avo'onic ti Rioxe.

²² 'Vo'oxuc ti mu sc'an sq'uel asatic li crixchanoétique, ti chasnutsique, ti chasp'ajique, ti chopol c'usi chayalbeic o ti avich'ojicon ta muc' vo'on ti co'ol crixchanoétique, chavilic to ta ts'acal ti jun avo'onique. ²³ Junuc no'ox avo'onic ti c'alal yech chc'ote, yu'un lec ti c'usi chc'ot ataic ta vinajele. Li much'utic mu sc'an sq'uel asatique ja' onox yech ispasic ti smuc'tatotic ti ta más vo'nee. Abol sba ixcha'leic ti yaj'alc'optac Rioxe.

24 'Vo'oxuc ti jc'ulejoxuque, ti mu c'usi palta chava'iique, chavil to avocolic ta ts'acal yu'un mu c'usi chayac'beic ti Rioxe.

25 'Vo'oxuc ti noj ach'utic lavie, chavilic to vi'nal ta ts'acal.

'Vo'oxuc ti chatse'inic lavie, chavil to avocolic yu'un chavat avo'onic chavoq'uita to abaic ta ts'acal.

26 'Vo'oxuc ti lec chayilic li crixchanoetique, mu c'usi bal o yu'un chavil to avocolic ta ts'acal. Yu'un ja' yechoxuc chac c'u cha'al ti much'utic isp'is sbaic ta yaj'alcoptac Riox ti ta más vo'nee. Yech no'ox ti lec i'ileic yu'un ti crixchanoetique.

Ja' li' yalaj ti ac'u jc'uxubintic ti much'utic chis-crontainotique

(Mt. 5.38-48; 7.12)

27 'Vo'oxuc ti li' chava'iic li c'usitic chcal lavie, chacalbeic. C'uxubino acrontaic. Ti much'utic mu sc'an sq'uel asatique, lec me xac'oponic, xacoltaic.

28 Mi chopol ti c'usitic chayalbeique, mu me c'usi chopol xavalbeic uc. C'oponbeic Riox yo' xlecub o yo'onique. 29 Ti mi oy much'u chasmajbe jot xocon asate, albo ti xu' smaj xcha'jotole. Ti mi oy much'u chaspjbe apimilc'u'e, ac'bo. Ac'bo noxtoc li jlom ta yute. 30 Ti mi oy much'u chasc'anbe li c'usuc avu'une, ac'bo. Ti mi oy much'u tspoj li c'usi avu'une, mu me xac'anbe sutel. 31 Mi chac'an ti lec chayil li crixchanoetique, ja' tsc'an ti lec chavil uque.

32 'Pero mi ja' no'ox ac'anojic li much'utic sc'anojoxuque, mu xvinaj ti lec avo'onique. Co'oloxuc xchi'uc li much'utic chopol sjole.

33 Ti mi ja' no'ox chac'uxubinic li much'utic

chasc'uxubinique, mu xvinaj ti lec avo'onique. Co'oloxuc xchi'uc li much'utic chopol sjole. ³⁴ Ti mi ja' no'ox chavac'beic xch'amun ataq'uinic li much'u avilojic ti sna' sutese, mu xvinaj ti lec avo'onique. Co'oloxuc xchi'uc li much'utic chopol sjole. Yu'un ja' no'ox chac'be xch'amun staq'uinic li much'utic yilojic ti sna' sutesele. ³⁵ Li vo'oxuque tsc'an chac'uxubinic li much'utic chascrontainique. Tsc'an lec chavilic scotol crixchanoetic. Ti mi oy c'usi chaxch'amunbee, ac'bo, ac'u mi mu sutes, yo' xvinaj o ti xch'amaloxuc ti Rioxe, yo' xata o ep amotonic ta vinajele. Ti Rioxe sc'uxubinoj li much'utic chopol sjol uque ti mu sna' xalic colaval ti c'alal oy c'usi tstabeic Rioxe. ³⁶ Ja' más lec c'uxubinvananic chac c'u cha'al chc'uxubinvan ti Jtotic Riox ta vinajele.

*Ja' li'yaloj ti mu me jnopbetic smul jchi'iltique
(Mt. 7.1-5)*

³⁷ 'Mu me xanopbe smul achi'ilic yo' ti mu xayalbe o ti Rioxe ti oy amule. Mi oy bu ista smul avu'unic lachi'ilique, aq'uic ta pertonal yo' ti xayac'beic o pertonal yu'un amulic ti Riox uque. ³⁸ Ac'beic c'usi chtun yu'un lachi'ilique yo' ti xayac'beic o c'usi chtun avu'unic ti Riox uque. Más to ep cha'ac'batic li vo'oxuque. Ja' chac c'u cha'al li much'utic ts'acal chac' li c'usi chaq'ue, ti lec tsnojese, ti chtanij xa loq'uel ta sti'ile, ja' yech chavich'ic ti c'usi chtun avu'unic li vo'oxuque. Ti mi ep chavaq'uique, ja' no'ox yech ep cha'ac'batic uc. Ti mi jset' chavaq'uique, ja' no'ox yech jset' chayac'beic ti Riox uque —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

³⁹ Ti Jesuse iyal la jun lo'il:

—Li much'u ma'sate mu stac' xac'be yil be li xchi'il ta ma'satile. Co'ol chp'ajic ta ch'en. ⁴⁰ Li jchanvune mu co'oluc sna'ic xchi'uc yajmaestro yu'un ja'to ta xchan. Ti c'alal xchane, co'olic xa. Yech'o un t'ujic ti much'u chac'anic ti chaxchanub-tasique.

⁴¹ 'Ac'u mi mu c'usi más chopol tspas lachi'ile, li vo'ote yochelot ta sq'uelel. Mu xava'i aba ti más to chopol li c'usi chapase. ⁴² “Chopol ti x'elan chapase”, xavut lachi'ile, pero ¿c'uxi chap'ijubtasvan ti más to chopol c'usitic chapas li vo'ote? Li vo'ote chanop ti mu c'usi chopol chapase. Mi chac'an chap'ijubtas lachi'ile, ja' tsc'an ti vo'ot ba'yi chav-icta spasel li c'usitic chopole. Mi avil xa ti lecote, xu' xa xap'ijubtas lachi'ile.

Ja' li'yaloj ti c'u x'elan tajnoptique ja'yech chloc' ta quetic

(Mt. 7.15-20; 12.33-35)

⁴³ Ja' chac c'u cha'al li te'el lo'boletique, ti bu onox leque, lec li sate. Ti bu onox chopole, chopol li sate. Mu scap sba li leque xchi'uc li chopole. ⁴⁴ Ti c'u x'elan sat li jtec' te'e ja' chvinaj o mi lec, mi chopol. Muc bu xavilic ic'ux ta jtec' ch'ix, muc bu xavilic uva ta macom. ⁴⁵ Ja' no'ox yech li much'u lec yo'one lec chc'opoj, lec c'usi tsnop. Li much'u chopol sjole chopol chc'opoj, chopol c'usi tsnop. Ti c'u x'elan ta snopique ja'yech chloc' ta yeic.

Ja' lo'il scuenta cha'vo' vinic ti ismeltsan snaic ya'ele

(Mt. 7.24-27)

⁴⁶ ¿C'u yu'un ti “Cajval, Cajval” xavuticone ti muc bu chapasic li c'usitic icale? ⁴⁷ Ti much'u cha'i

li c'usitic chcale, mi ta xch'une, chacalbe ava'iic c'u x'elan. ⁴⁸ Co'ol xchi'uc jun vinic ti ismeltsan sna ta ba tone. Nat isjoc' yalel ja'to ti ista li tone. Ja'to tey isliquesbe li stanal yoque. Ital tsots vo', inoj li uc'ume, icajtsaj c'alal ba osil, ic'ot yo' bu li nae. Li pana xocon nae inoj. Pero muc xlom yu'un ta ba ton smeltsanoj. ⁴⁹ Ti much'u cha'i li c'usitic chcale, mi mu xch'une, co'ol xchi'uc jun vinic ti ta ba balamil ismeltsan snae, ch'abal stanal yoc. Ital tsots vo', inoj li uc'ume, icajtsaj c'alal ba osil, ic'ot yo' bu li nae. Li pana xocon nae inoj. Ora ilom —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

7

Ja' li' yalaj ti i'ech' xchamel smozo jun capitan solteroe
(Mt. 8.5-13)

¹ Ti c'alal laj xchanubtas crixchanoetic ta yoc vits ti Jesuse, ibat la ta jteclum Capernaum. ² Oy la jun capitan soltero, tey la nacal ta Capernaum. Oy la jun smozo sc'anoj la tajmec. I'ipaj la, ta xa'ox la xcham ti smozoe. ³ Ti c'alal iya'ibe sc'oplal Jesús ti capitan solteroe, istac la ech'el jayvo' jmeltsanejc'opetic yu'un jurioetic ti tey ta Capernaume. Ba la yalbeic ti Jesuse mi mu la x'abulaj xba yet'esbe xchamel ti smozoe. ⁴ Ti jmeltsanejc'opetique ibatic la yo' bu ti Jesuse.

—Abulajan c'uxubino li capitan solteroe. ⁵ Yu'un sc'anojotic jcotoltic. Ja' iyac' taq'uin ti imeltsaj o li templo li' ta jteclume —xutic la ti Jesuse.

⁶ Ti Jesuse ixchi'in la ech'el ti jmeltsanejc'opetique. Ti c'alal po'ot xa'ox la xc'otic

ta snae, ti capitan solteroe istac la tal jayvo' ti much'utic lec sc'opone yu'un la ja' tal spajesic ti Jesuse.

—Totic, mu la xba avac' avocol. Yu'un la mu tsotsuc yabtel ti vo'ot chabat ta snae. ⁷ Mu la smeloluc cha'i ti chtal sc'oponot stuque. Xu' la ja' no'ox alo jp'eluc ti ac'u ech'uc xchamel li smozoe. ⁸ Mantal no'ox la ta xch'un ti tspas ta mantal li solteroetique. Batan, mi xut la li june, chbat la. La' to, mi xut la li june, chtal la. Paso chac li'i, mi xut la li smozoe, tspas la, xiyutoticotic tal —xutic la c'otel ti Jesuse.

⁹ Ti c'alal iya'i ti Jesuse, xch'ayet xa la yo'on. Ijoyij la.

—Chacalbeic ti muc bu jtaoj junuc jchi'iltic ta israelal ti ta xch'un chac c'u cha'al ta xch'un li capitan solteroe —xut la ti crixchanoetic tey nap'ajtic ech'el ta spate.

¹⁰ Ti c'alal isut ti much'utic itaqueic tale, lec xa la c'ot staic ti smozo capitan solteroe.

Ja' li' yalaj ti ixcha'cuxesbe screm me'anal ants tey ta jteclum Naín ti Jesuse

¹¹ Li lajchavo'e tsobolic la ech'el xchi'uquic ti Jesuse, ibatic la ta jun jteclum, Naín sbi. Ep la crixchanoetic nap'al ech'el. ¹² Ti c'alal po'ot xa'ox la xc'otic ta sti' scorraltional li jteclume, ti Jesuse iyil la ti oy much'utic scuchojic tal ánimae yu'un chba smuquic. Ti ánimae screm la jun me'anal ants. Junjunuc o la ti yole. Ep la tajmec smuquel, ja' la ti much'utic tey nacajtic ta jteclume. ¹³ Ti Cajvaltalic Jesuse ti c'alal iyil ti antse, ic'uxubaj la ta yo'on.

—Mu xa'oc' —xut la.

¹⁴ Inopoj la ech'el, ispicbe la sq'uech'obte'al ti ánima. Ti much'utic scuchojic tale va' xiic la.

—Crem, vo'on chacalbe, lican —xut la ánima ti Jesuse.

¹⁵ Ora la ichoti ti creme, lic la lo'ilajuc.

—Ic'o ech'el lacreme —x'utat la yu'un Jesús ti antse.

¹⁶ Ti much'utic teye ixi' la scotolic. Pero “coliyal Riox” xiic la.

—Li jchi'iltic li'i yaj'alc'op Riox. Tsots syu'el —xi la jlom.

—Vo'otic jc'uxubineltic ti itaque tal yu'un ti Rioxe, vo'otic ti st'ujototit onoxe —xi la jlom.

¹⁷ Ti c'usi ispas ti Jesuse, ivinaj la ta sjunlej estado Judea xchi'uc ti butic nopol xile.

*Ja' li' yaloj ti tal sc'oponic Jesús ti yajchanc'optac
Juan j'ac'-ich'vo'e
(Mt. 11.2-19)*

¹⁸ Ti Juan j'ac'-ich'vo'e i'albat la yu'un yajchanc'optac ti c'usitic tspas ti Jesuse. Ti c'alal iya'ie, iyalbe la cha'vo' yajchanc'op.

¹⁹ —Ba jac'beic li Jesuse mi ja' xa ti much'u sc'oplal chtal spatotit ta mantale, o mi ta to jmalatic otro jun —x'utatic la ech'el ti cha'vo'e.

²⁰ Ti c'alal ic'otique, isc'oponic la ti Jesuse:

—Li' listacoticotit tal li Juan j'ac'-ich'vo'e. Tal jac'boticotit mi vo'ot ti sc'oplal chtal apasoticotit ta mantale, o mi ta to jmalaticotit otro jun —xutic la ti Jesuse.

²¹ Ti Jesuse ja'o la xyaquet ta xet'esbe xchamel ep jchameletic ti c'alal ic'otique, xchi'uc la ti

much'utic ip ta chine. Ta la sloq'uesbe pucujetic ta yo'on ti crixchanoetique, ta la sjambe sat ma'satetic.

²² —Ba albeic li Juane li c'usitic ijpas avilique xchi'uc li c'usitic ical ava'iiique. Li ma'satetique chil xa sbeic. Li coxoetique lec xa chanavic. I'ech' xa xchamelic li much'utic ip ta leprae. Ijam xa xchiquinic li pac'chiquinetique. Li much'utic chamemic xa'oxe ijcha'cuxesic xa. Li me'onetique icalbe xa ya'iic ti oy cuxlejal ta sbatel osile. ²³ Mu me xicta sba li Juane, ac'u yich'on o ta muc', junuc me yo'on, xiyutoticotic tal li Jesuse, xavutic c'otel li Juane —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

²⁴ Ti c'alal isutic ti yajchanc'optac ti Juane, ti Jesuse lic la yalbe crixchanoetic sc'oplal ti Juane.

—Ti c'alal la'ayic ta xocol balamile, ma'uc puj ay aq'uelic ti xbat ta jot ta jot ta iq'ue. ²⁵ Yaj'alc'op Riox ay aq'uelic. Avilic ti muc bu lec sts'acubtasoj sbae. Ti much'utic sts'acubtasoj sbaique, ti mu c'u me'anal cha'iiique, ja' li preserenteetique yu'un jc'ulejetic. ²⁶ Li Juan ay aq'uelique, ma'uc yech pero más tsots yabtel chac c'u cha'al ti yan yaj'alc'optac Rioxe. ²⁷ Ts'ibabil onox sc'oplal ta sc'op Riox li Juane ti ja' chjelav tal cu'une.

Ba'yi ta jtac ech'el mantal.

Ja' chalbe li crixchanoetique ti tey chac'ote yo' xa'ich'e o ta muq'ue, xiyut ti Jtote, xi onox ts'ibabil. ²⁸ Chacalbe ava'iic, ta scotol li crixchanoetique muc much'u más tsots yabtel chac c'u cha'al li Juan j'ac'-ich'vo'e. Pero ti much'u ta xch'un pasel ta mantal yu'un ti Rioxe, ac'u mi mu tsotsuc yabtel, más ch-ac'bat yil c'u

x'elan tspas mantal ti Rioxe. Ja' mu sta yech ch-ac'bat yil li Juane.

²⁹ 'Li much'utic iya'iic ti c'usitic iyal li Juane xchi'uc li jc'an-loc'-c'usiticuque, ixch'unic yictael li c'usitic chopole, isc'anbeic ich'vo' li Juane yo' x'aq'ueic o ta pertonal yu'un ti Rioxe. Yu'un iya'iic ti oy smulic ta stojol ti Rioxe. ³⁰ Li jfariseoetique xchi'uc li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe, muc xch'unic yictael li c'usitic chopole, yech'o ti muc sc'anbeic ich'vo' li Juane. Isp'ajic li pertonale ti ch-ac'batic ox yu'un ti Rioxe.

³¹ 'Chacalbeic c'u xa'elanic vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie. ³² Caltic no'ox ya'el ti oy c'oxetic tey chtajinic ta ch'ivite. Li jlome iyalbeic li jayvo' xchi'iltac ta tajimole: "Icoq'uesinticoti ama pero muc xa'ac'otajic o. Lime'anaj'oc'oticoti pero muc xa'oq'uic noxtoc. Mu c'usi xac'anic", xutic. Ja' yechoxuc uc yu'un mu c'usi xac'anic. ³³ Ti c'alal ital li Juane, muc xaxchi'inic ta ve'el ta uch'vo' pero chopol ava'iic. "Ochem pucuj ta yo'on", xachiic. ³⁴ Ti c'alal lital vo'on ti co'ol crixchanootique, lajchi'inic ta ve'el ta uch'vo' pero chopol ava'iic noxtoc. "Q'uelavil tol xve', tol xuch' ya'lel uva", xachiic. Lec xil noxtoc li jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li much'utic más chopol c'usitic tspasique", xachiic. ³⁵ Ti sp'ijubtasojicoxuc ti Rioxe, avich'oticoti ta muc' xchi'uc Juan ti yechuque. Ja' chul o ta ajolic ti sp'ijubtasojoticoti ti Rioxe, yech'o ti ijpasticoti ti c'usitic ijpasticotique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li'yaloj ti och ve'uc ta sna jun jfariseo ti Jesuse

³⁶ Ti Jesuse i'iq'ue la ech'el ta ve'el yu'un jun jfariseo. Ibat la, ichoti la ta mexa. ³⁷ Ti c'alal xyaquet chve' ta mexae, ja'o la tey ic'ot jun ants, chopol la c'usitic tspas. Yu'un la iya'i ti tey ta sna jfariseo ti Jesuse. Yich'oj la c'otel jun slimete, noj la ta ya'lel muil nichim. ³⁸ Ti antse tey la ic'ot ta sts'el ti Jesuse. Iyoq'uita la sba. Ti ya'lel sate ic'ot la ta yoc ti Jesuse. Iscusbe la ta stsatsal sjol. Isbuts'be la ti yoque. Ja'o la iscoconbe ta yoc ti sbel slimetee yu'un la iyich' ta muc'. ³⁹ Ti c'alal iyil ti much'u i'ic'van ta ve'ele, “Ti ja'uc yaj'alc'op Riox li vinic li'i, sna'oj ti chopol c'usitic tspas li ants ti chpicone”, xi la isnop ti jfariseoe.

⁴⁰ —Simón, oy c'usi chacalbe —x'utat la yu'un ti Jesuse.

—¿C'usi? —xi la ti Simone.

⁴¹ —Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ich'amunbat staq'uin yu'un cha'vo' vinique. Li june ixch'amun quiniento. Li june ixch'amun cincuenta. ⁴² Ti c'alal iyil ti mu xa sut yu'unic li yajval taq'uine, ixch'aybe yil xcha'va'alic. Li cha'vo' vinic ti ich'aybat yile, ¿much'u más c'anvanem xana? —x'utat la yu'un ti Jesuse.

⁴³ —Ja' nan más c'anvanem li much'u ich'aybat ep yile —xi la ti Simone.

—Yech ava'uc —xi la ti Jesuse.

⁴⁴ Ti Jesuse isq'uelbe la sat ti antse, ja' la isc'opon ti Simone:

—Ti c'alal li'och tale, muc much'u lis pocbe coc. Q'uelavil li ants li'i, ja' lis pocbe coc ta ya'lel sat. Liscusbe ta stsatsal sjol noxtoc. ⁴⁵ Li vo'ote muc xabuts'on ti c'alal liyule. Li antse lisbuts'be coc. Yilel to tsbuts'. ⁴⁶ Li vo'ote muc xacoconbon aceite

ta jol. Yan li antse liscoconbe ya'lel muil nichim ta coc. ⁴⁷ Chacalbe ava'i, ac'u mi ep smul li antse, lavie ac'bil xa pertonal yu'un smul yu'un sc'anojon tajmec. Li much'u jutuc no'ox smul ti yaloje ti icac'be pertonale, ja' mu másuc sc'anojon —x'utat la yu'un Jesús ti Simone.

⁴⁸ —Li vo'ote la'ac'bat xa pertonal yu'un lamule —x'utat la yu'un Jesús ti antse.

⁴⁹ —¿Much'u li vinic li'i ti c'alal ta mulil chac' pertonal uque? —xiic la ti much'utic tey ta mexae.

⁵⁰ Ti antse i'albat la noxtoc yu'un ti Jesuse:

—La'ac'bat xa pertonal yu'un lamule yu'un ach'unoj ti oy jyu'ele. Yech'o un mu me c'u xal avo'on, batan —x'utat la.

8

Ja' li' yaloj ti oy jayvo' antsetic ismac'linic ti Jesuse xchi'uc ti yajchanc'optaque

¹ Ts'acal to li lajchavo'e tsobol la ibatic ta jteclumetic xchi'uc ta parajeletic xchi'uquic ti Jesuse. Ti Jesuse ja' la iyal ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe. ² Xchi'uquic la ech'el jayvo' antsetic. Oy la iloq'uesbatic pucuj ta yo'onic yu'un ti Jesuse, oy la i'et'esbat xchamelic. Tey la capal ech'el jun ants, María la sbi, liquem la tal ta jteclum Magdala. Ja' la ti iloq'uesbat vucvo' pucuj ta yo'on yu'un ti Jesuse. ³ Tey la li Juana uque, li yajnil Chuzae. Li Chuzae ja' la xchabiojbe sna li covierno Erodese. Tey la li Susana uque xchi'uc la yan antsetic. Ja' la imac'linatic li lajchavo'e xchi'uc ti Jesuse. Li antsetique isloq'ues la stuquic li ve'lile.

Ja' lo'il scuenta jvajtrigo
(Mt. 13.1-15, 18-23; Mr. 4.1-20)

⁴ Ep la crixchanoetic liquemic la tal ta jujun jteclum istsob la sbaic yo' bu ti Jesuse. Ja'o la iyal jun lo'il ti Jesuse:

⁵ —Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ba svaj strigoe. Ti c'alal isvaje, oy jlom ta be ic'ot. Tey ilaj ta tec'ulanel. Ital mutetic, istam. ⁶ Oy jlom ta tontic ic'ot. Ti c'alal ich'i jset'e, ora itaquij, yu'un itaquij li lum ta ba tone. ⁷ Oy jlom ta ch'ixtic ic'ot. Ti c'alal ich'i li ch'ixe, iyolontaj li trigoe, ja' ich'ajub o. ⁸ Oy jlom ta lequil balamil ic'ot. Lec ich'i, ibeq'uin. Li jp'ej trigoe iyac' cien li sbeq'ue —xi la.

Ti c'alal laj yal chac taje, tsots la ic'opoj.

—Vo'oxuc ti ava'iic c'usi icale, nopbeic smelol —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁹ Li lajchavo'e isjac'beic la ti Jesuse ti c'usi smelol ti lo'il iyale.

¹⁰ —Li vo'oxuque jamal lalcalbeic c'u x'elan tspas ta mantal crixchanoetic ti Rioxe. Li yantique ta lo'il no'ox chcalbeic. Yu'un ep ta ech'el iyilic ti oy jlequilal jyu'elale, pero co'ol xchi'uc muc xilic. Ep ta ech'el iya'iic ti c'usi icale, pero muc xa'ibeic smelol yu'un stoyoj sbaic.

¹¹ 'Chacalbe ava'iic c'usi smelol li lo'ile. Li bec' trigoe ja' seña li sc'op Rioxe. ¹² Li bec' trigo ti ic'ot ta bee, ja' seña ti much'utic ya'yojic xa li sc'op Rioxe pero mu xch'unic. Ta xtal ta ora ti pucuje, chtal ch'aybatuc ta sjolic li sc'op Rioxe yo' mu xch'unic oe, yo' mu xcuxiic o ta sbatel osile. ¹³ Li bec' trigo ti ic'ot ta tontique, ja' seña ti much'utic c'alal cha'iic li sc'op Rioxe ora ta xch'unic, jun xa yo'onic yilel. Pero mu sjunuluc yo'on ta xch'unic.

Ti c'alal x'ilbajinatique, ora chicta sbaic. ¹⁴ Li bec' trigo ti ic'ot ta ch'ixtique, ja' seña ti much'utic ya'yojic xa li sc'op Rioxe pero ja' no'ox ta yo'onic li c'usitic oy ta sba balamile. Ja' chlo'loatic o. Ja' yolontabil chcom ya'el li sc'op Rioxe yu'un mu j'ech'eluc ta xch'unic. ¹⁵ Li bec' trigo ti ic'ot ta lequil balamile, ja' seña ti much'utic j'ech'el ta xch'unic li sc'op Rioxe. Co'ol xchi'uc chbeq'uin ya'el yu'un chalic a'yuc li sc'op Rioxe. Ac'u mi ch'ilbajinatic, mu xicta o sbaic.

*Ja' li' yaloj ti jamal xcaltic a'yuc li sc'op Rioxe
(Mr. 4.21-25)*

¹⁶ Muc much'u ta stsan scas ti ja'o tsmac ta p'ine, ti ja'o tstic' ta yolon teme. Toyol onox chac' yo' xilic o osil li much'utic ch-ochique. ¹⁷ Ja' no'ox yech jamal xavalic a'yuc li c'usitic lalcalbeique, mu me avo'onicuc no'ox sna'. Jamal me xavalic a'yuc ti c'usi orae.

¹⁸ 'Yech'o un a'ibeic me lec smelol li c'usitic chacalbeique. Ti much'utic sjunul yo'on ta xch'unique más ta xp'ijubtasatic yu'un ti Rioxe yo' xch'unic o leque, yu'un tsc'an ta xch'unic. Yan ti much'utic mu sjunuluc yo'on ta xch'unique, ti jayp'el sna'ique ta xpojbatc ta jmoj —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

*Ja' li' yaloj ti chac c'oponatuc yu'un sme' xchi'uc
yits'intac ti Jesuse
(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)*

¹⁹ Tey la ic'ot yits'intac ti Jesuse xchi'uc ti sme'ique. Pero muc la x'ochic yo' bu ti Jesuse yu'un la tsinil tajmec crixchano ta yut na. ²⁰ Oy la much'u i'albon ti Jesuse:

—Tey ta ti'na ame' xchi'uc avits'intac yu'un la tsc'an chasc'opon —xut la.

²¹ —Chcal ava'iic, ti much'utic cha'iic li sc'op Ri-oxe, ti tspasic chac c'u cha'al chale, ja' co'ol xchi'uc jme', ja' co'ol xchi'uc quits'intac ya'el —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

*Ja' li' yaloj ti ispajes ic', ivaxi yu'un nab ti Jesuse
(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)*

²² Ti j'ech'ele i'ochic la ta canova slajchava'alic xchi'uquic ti Jesuse.

—Batic ta jech nab —x'utatic la.

Ibatic la. ²³ Ti c'alal chanavic xa la ta ba nabe, ivay la ti Jesuse. Ti c'alal vayeme, ja'o la ilic tsots ic'. Xyuc'yon xa la tajmec li nabe. Ep la i'och vo' ta yut canova, chmuc xa'ox la yalel. ²⁴ Istijic la ti Jesuse.

—Jchanubtasvanej, ta xa me xichamotic —xutic la.

Ilic la ti Jesuse, ispajes la li iq'ue, ivaxi la yu'un li nabe.

²⁵ —¿Mi mu to bu ach'unojic ya'el ti vo'on tsots jyu'ele? —x'utatic la.

Más to la ixi'ic. Xch'ayet xa la yo'onic.

—¿Much'u li vinic li'i ti jliquel ispajes li iq'ue, ti ivaxi yu'un li nabe? —xut xa la sbaic.

Ja' li' yaloj ti iloquesbat pucujetic ta yo'on jun jgadarae

(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶ Tey la ic'otic ta jech nab ta steclumal jgadaraetic. Li Galileae li' la ta jech nab icom yu'unique. ²⁷ Ti c'alal iloq'uic ta canovae, ital la jun jgadara. Vo'ne xa la ochem pucuj ta yo'on.

Ch'abal la sc'u', ch'abal la sna. Ja' xa la snainoj li ch'objbil tonetic yo' bu chich'ic tiq'uel ti ánimaetique. ²⁸ Ti c'alal iyil Jesús ti vinique, isquejan la sba ta yichon, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc. I'avan la.

—¿C'usi acuentaon o li vo'ote? Jesús, Xch'amal Riox ta vinajel. Mu me xavac'bon castico —xi la.

²⁹ Ti x'elan iyale, yu'un la iyal xa'ox ti Jesuse ti ac'u loc'uc pucuj ta yo'one. Ep to'ox la ta ech'el i'lbajinat yu'un pucuj ti vinique. Ti crixchanoetique ixchucbeic to'ox la yoc sc'ob ta carina, pero ituch' la yu'un. Tsuje to'ox la ech'el ta xocol balamil yu'un ti pucuje.

³⁰ —¿C'usi abi? —x'utat la yu'un Jesús ti vinique.

—Legionon —xi la.

Ti x'elan iyale, yu'un la ep pucujetic ochem ta yo'on.

³¹ —Mu me xatacotitic ech'el ta natil ch'en —xutic la Jesús ti pucujetique.

³² Ja'o la tey xlamet ep chitometic ta ch'ut vits.

—Abulajan alo ac'op ti chi'ochoticotic ta chitometique —xi la ti pucujetique.

Ti Jesuse iyac' la permiso. ³³ Ti pucujetique iloc' la ta yo'on ti vinique, i'och la ta chitometic. Ti chitometique stusus xa la yalel scotol, ip'ajic la ta nab, ijic'av la scotol.

³⁴ Ti jchabichitometique, ti c'alal iyilic ti x'elan ispas ti chitometique, ixi'ic la tajmec. Ora la ba yalic ta jteclum xchi'uc ta parajeletic. ³⁵ Ti crixchanoetique tal la sq'uelic. Ti c'alal ic'otic yo' bu ti Jesuse, ti vinic ochem to'ox ep pucujetic ta yo'one, iyilic la ti tey xa chotol ta sts'el yoc ti Jesuse. Oy xa la sc'u', lec xa la. Ixi'ic o la. ³⁶ Ti much'utic iyilic

ti c'uxi ilecub ti vinique, iyalbeic la ti much'utic tey laj c'otuque. ³⁷ Ti c'alal iya'iique —Abulajan loc'an ech'el li'toe —xutic la ti Jesuse yu'un la ix'i'ic tajmec.

Yech'o un i'ochic la ta canova slajchava'alic xchi'uquic ti Jesuse, isutic la tal ta jech nab.

³⁸ —Chajchi'in ech'el —xi la tajmec ti much'u ochem to'ox pucujetic ta yo'one.

³⁹ —I'i. Batan ta ana, ba albo lachi'iltaque ti lasc'uxubin xa ti Rioxe, ti iloc' xa ti pucujetic ta avo'one —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ibat la ti vinique, ba la yal ta sjunlej steclumal ti iloq'uesbat pucujetic ta yo'on yu'un ti Jesuse.

Ja' li'yaloj ti icha'cuxi ti stseb Jairoe xchi'uc imac xchamel jun ants ti sc'u' no'ox ipicbat ti Jesuse

(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

⁴⁰ Ti c'alal isutic tal noxtoc li' ta jech nabe, tey la lamal ep crixchanoetic chmalavanic ta ti'nab. Xmuyubajic xa la ti tey iyul ti Jesuse. ⁴¹ Tey la ic'ot jun vinic yo' bu ti Jesuse, Jairo la sbi. Jmelt-sanejc'op la ta templo teyo'e. Isquejan la sba ta yichon ti Jesuse, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc.

—¿Mi mu xa'abulaj xibatic ta jna? ⁴² Yu'un ta xcham xa jtseb. Yo junuc o. Lajcheb xa sjabilal —xut la ti Jesuse.

Ti Jesuse ibat la. Tey la nap'alic ech'el slajchava'alic xchi'uc epal crixchanoetic, snet'net' xa la sbaic ech'el. ⁴³ Oy la jun ants, slajchebal xa la jabil ti mu xmac xchamele. Ep la isa' jpoxtavanej, muc la xq'uele lec, muc la xmac o ti xchamele. Ilaj la scotol ti staq'uine. ⁴⁴ Ti antse nap'al la ibat ta spat ti epal crixchanoetique, ispits' la sba jelavel,

ista la ta picbel sne spimilc'u' ti Jesuse. Ti c'alal ispique, ora la imac ti xchamele.

⁴⁵ —¿Much'u ti lispique? —xi la ti Jesuse.

—Muc xquilticotic —xi la scotolic.

—Jchanubtasvanej, tol chnet'van chavil li crixchanoetique. Chasnet'ot tal ta jujot. ¿C'u yu'un ti chajac' ti much'u laspique? —xi la xchi'uc xchi'iltac li Pedroe.

⁴⁶ —Oy much'u lispic yu'un ica'i ti oy much'u i'ech' xa xchamel ta jyu'ele —xi la ti Jesuse.

⁴⁷ Ti antse mu ox la sc'an xvinaj ti yaloje. Ti c'alal iya'i ti ivinaj xae, xt'elt'on xa la ta xi'el. Tey la ta o'lol crixchanoetic isquejan la sba ta yichon ti Jesuse, ja'o la isnijan sba ta bamil noxtoc. Jamal la iyalbe ti ta scoj chamel ti ispicbe spimilc'u'e, ti ja' ilecub o ti c'alal ispique.

⁴⁸ —Ants, yu'un ach'un ti oy jyu'ele, yech'o ti lecot xae. Mu c'u xal avo'on, batan —x'utat la yu'un ti Jesuse.

⁴⁹ Ti c'alal yolel chlo'ilaj ti Jesuse, ja'o la ital jun ti much'utic tey ta sna ti jmeltsanejc'ope.

—Icham xa latsebe. Yech xa no'ox chba yac' svocol li Jchanubtasvaneje —xut la yulel ti Jairoe.

⁵⁰ —Mu xavat avo'on. Ja' no'ox ch'uno ti oy jyu'ele. Ta xcha'cuxi latsebe —x'utat la yu'un ti Jesuse.

⁵¹ Ti c'alal ic'ot ta sna Jairo ti Jesuse, mu la sc'an xchi'in ochel ep crixchanoetic, ja' no la iyic' ochel li Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc li Juane, xchi'uc ti stot sme' tsebe. ⁵² Oy la much'utic tey choq'uic ta pana.

—Mu xa'oq'uic. Li tsebe muc bu chamem, ta xvay no'ox —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁵³ Tse'ej la xa'i scotolic ti x'elan iyale yu'un la sna'ojic ti ichame. ⁵⁴ Ti Jesuse i'och la ech'el yo' bu telet ti ánimae, istsache la sc'ob ti tsebe, tsots la ic'opoj.

—Tseb, lican —xut la.

⁵⁵ Ora la icha'cuxi ti tsebe, ilic la.

—Ac'beic sve'el —xi la ti Jesuse.

⁵⁶ Ti stot sme' tsebe xch'ayet xa la yo'onic.

—Mu me much'u xavalbeic ti icha'cuxi latse-bique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

9

Ja' li'yaloj ti istac ech'el slajchava'alyajchanc'op ti Jesuse

(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

¹ Li lajchavo'e itsobatic la yu'un ti Jesuse. I'ac'bat la syu'elic ti xu' tsloq'uesbeic pucujetic ta yo'on li xchi'ilique, xchi'uc ti ta xet'esic chamele.

² Itaqueic la ech'el, ba la yalbe xchi'ilic ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe, ba la yet'esbeic xchamel ti much'utic ipe. ³ I'albatic la ti mu ya'uc yich'ic ti c'usitic chtun yu'unic ta bee.

—Mu me xavich' ech'el anamte'ic, mi ja'uc anuti'ic, mi ja'uc ave'elic, mi ja'uc ataq'uinic. Mi ja'uc xavich' ech'el cha'q'uex ac'u'ic. ⁴ Ti bu nail chc'ot ach'amunique, teyanic o me. ⁵ Mi oy bu jte-clumal mu xac' ta ch'om snaique, loc'anic teyo'e. Lilinic comel spucucal avoquic, ja' seña ti chcom ta sba stuquic ti mu xch'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁶ Iloq'uic la ech'el, i'ech'ic la ta jujun parajel, iyalbe la ti xchi'ilique ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe. Iyet'esbeic la xchamelic ti much'utic ipe.

*Ja' li yaløj ti c'uxi icham ti Juan j'ac'-ich'vo'e
(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)*

⁷ Ti covierno Erodese iya'i la ti ep c'usitic tspas ti Jesuse. Mu xa la sna' lec c'usi tsnop yu'un la oy jlom iyalic ti ja' icha'cuxi ti Juan j'ac'-ich'vo'e.

⁸ —Ja' nan ti j'alc'op Elias ti ta más vo'nee —xiic la jlom.

—Ja' nan icha'cuxi junuc ti yaj'alc'op Riox ti ta más vo'nee —xiic la jlom.

⁹ —Vo'on ijloq'ues mantal ti iyich' tuch'bel sjol ti Juane. ¿Much'u van taje ti chca'ibe sc'oplal ti lec c'usitic tspase? —xi la ti Erodese.

Ti Erodese tsc'an la tsq'uelbe sat ti Jesuse.

*Ja' li yaløj ti ismac'lin vo'mil viniquetic ti Jesuse
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Jn. 6.1-14)*

¹⁰ Ti c'alal isutic tal li apoxtoletique, yul la yalbeic ti Jesuse ti c'usitic ispasiq.

—Jq'uej jbatc ech'el ta xocol balamil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ibatic la ta sts'el jun jteclum Betsaida sbi. ¹¹ Ti c'alal iya'i ti crixchanoetique, ba la staic. Ti Jesuse lec la iya'i ti ic'otic ti crixchanoetique. Iyal la ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe. Iyet'esbe la xchamelic ti much'utic ipe.

¹² Ti c'alal imal c'ac'ale, istsob la sbaic tal li lajchavo'e.

—Lavi nopol no'ox li parajeletique, más lec taco ech'el li crixchanoetique, ac'u ba xch'amunic na,

ac'u ba sman sve'elic. Li' ta xocol balamile mu c'usi oy —xutic la ti Jesuse.

¹³ —Mac'linic vo'oxuc —x'utatic la.

—Mu c'usi oy cu'unticotic. C'ajom no'ox vo'p'ej pan xchi'uc cha'cot choy. Ja' no'ox mi chba jman-beticotic tale —xutic la.

¹⁴ Oy la vo'miluc viniquetic ti tey lamale.

—Albeic li crixchanoetique ti ac'u chotlicuc ta cincuentatique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹⁵ Iyalbeic la ti crixchanoetique, ja' la yech ichoti scotolic. ¹⁶ Ti Jesuse ja' la ixch'am ti vo'p'ej pane xchi'uc ti cha'cot choye. Isq'uel la vinajel, “colaval” xut la ti Rioxe. Ja'o la ixut ti pane, ixch'ac la noxtoc ti choye, i'ac'batic la li lajchavo'e. Li lajchavo'e ja' xa la iyac'beic ti crixchanoetique.

¹⁷ Ive' la scotolic, lec la inojic. Li lajchavo'e istsobic la ti pane xchi'uc ti choye ti c'u yepal muc xljaj yu'un ti crixchanoetique. Inoj la lajcheb moch ti sovrae.

Ja' li' yaloj ti jamal iyal ti Pedroe ti ja' st'ujoj Riox ti tspasvan ta mantal ti Jesuse

(Mt. 16.13-20; Mr. 8.27-30)

¹⁸ Ti j'ech'ele isq'uej la sbaic xchi'uc ti Jesuse yu'un la stuc ba sc'opon Riox. Ti c'alal laj sc'opon Rioxe —¿c'usi van cabtel yalojic li jchi'iltactique? —x'utatic la.

¹⁹ —Jlom chalic ti Juan ac'-ich'vo'ote. Jlom chalic ti Elíasote. Jlom chalic ti yaj'alc'opot Riox ti ta más vo'nee ti yu'un nan icha'cuxie —xutic la.

²⁰ —Li vo'oxuque ¿c'usi cabtel ti avalojique? —x'utatic la.

—Vo'ot Cristoot ti yaloj Riox chapasoticotic ta mantale —xi la li Pedroe.

*Ja' li' yaløj ti iyal ti Jesuse ti chmilee
(Mt. 16.21-28; Mr. 8.31—9.1)*

²¹ —Mu to me much'u xavalbeic ti c'usi cabtele.

²² 'Vo'on ti co'ol crixchanootique jna'oj ti ta onox xcac' jvocolle. Mu xiyich'ic ta muc' li jmelt-sanejc'opetique xchi'uc li totil paleetique, xchi'uc li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe. Ja' chiyaq'uic ta milel, chimuque, ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

²³ Ti Jesuse ja' la yech lic yalbe scotol ti crixchanootique:

—Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue mu me c'uxuc ta yo'on spat xoconic. Ac'u cuchuc yu'unic ilbajinel scotol c'ac'al chac c'u cha'al ta xcuch cu'un li vo'one, ac'u mi ja' xlajic o. ²⁴ Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue ti ja' chi'ic o li milele, yu'un onox ta x'ochic ta c'oc' ta sbatel osil. Yan ti much'utic muc ta alel yu'unic mi ja' xlajic oe, ta xcuxiic ta sbatel osil. ²⁵ Mi ja' no'ox ta avo'onic li c'usitic oy ta sba balamile, mu c'usi bal o yu'un cha'ochic onox ta c'oc' ta sbatel osil. Ac'u mi jc'u lejoxuc tajmec li' ta sba balamile, pero mu xu' chaman abaic loq'uel li ta c'oq'ue. ²⁶ Mi chaq'uexavic ta yalel ti avich'ojicon ta muq'ue, mi chaq'uexavic ta yalel a'yuc li c'usitic chcale, ja' no'ox yechon uc, vo'on ti co'ol crixchanootique, “le'e ma'uc jch'amal”, chichi ti c'alal xital xchi'uc syu'el ti Jtote xchi'uc ti anjeletic ta vinajele. ²⁷ Ta melez chacalbeic, lavi jayvo' li'oxuque, oy mu to'ox chachamic ti c'alal xlic pasvanuc ta mantal ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti iyac' xojobal ti Jesuse ti iyil oxvo' yajchanc'ope

(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

²⁸ Laj xa'ox nan vaxaquibuc c'ac'al ti yech iyal ti Jesuse, ja'o la ba sc'opon Riox ta jp'ej vits. Ja' la i'iq'ueic ech'el li Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc li Juane. ²⁹ Ti c'alal yolel la tsc'opon Riox ti Jesuse, ijel la ti sate. Ti sc'u'e xlebebet xa la saquil, sac la tajmec. ³⁰ Ja'o la ivinaj cha'vo' moletic, tey la chlo'ilajic xchi'uc ti Jesuse. Ja' la ti Moisesse xchi'uc ti Eliase, ja'ic ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee. ³¹ Oy la xojobalic uc. Ti c'usi iyalic xchi'uc ti Jesuse, ja' la iyalic ti c'u x'elan ta xcham tey ta Jerusalene. ³² Li Pedroe xchi'uc li xchi'iltaque tey la chnicavic, pero ivic' o la satic. Iyilbeic la xojobal ti Jesuse xchi'uc ti cha'vo' moletique. ³³ Ti c'alal iyilic ti ta xa'ox xbatit ti cha'vo' moletique —Jchanubtasvanej, lec ti li'otic oe. Ta jmeltsanticotic oxp'ejuc sucbil yanal te'; jp'ej avu'un, jp'ej yu'un Moisés, jp'ej yu'un Elías —xut la Jesús li Pedroe.

Mu la sna' ti c'usi iyale.

³⁴ Ti c'alal yolel chlo'ilaj li Pedroe, ja'o la ital lumal toc, ibut'ij la scotolic. Ixi'ic la tajmec ti c'alal ibut'ijic ta lumal toque. ³⁵ Iya'iic la ic'opoj ta yut lumal toc ti Rioxe.

—Li'i ja' Jch'amal. Jc'anoj tajmec. Xach'unbeic me li c'usitic chayalbeique —xi la.

³⁶ Ti c'alal laj c'opojuc ti Rioxe, stuc xa la tey va'al iyilic ti Jesuse. Li oxvo'e mu la much'u iyalbeic ta ora ti c'usi iyilique.

Ja' li' yaløj ti isloq'uesbe pucuj ta yo'on jun crem ti Jesuse

(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

³⁷ Ta yoc'omal ti c'alal iyalic tal ta vitse, ep la crixchanoetic ba snupic ta be ti Jesuse. ³⁸ Tey la xchi'uquic jun vinic. I'avan la.

—Jchanubtasvanej, abulajan c'uxubinbon li jcreme yu'un yo junuc o. ³⁹ Yu'un ch-ilbajinat tajmec yu'un pucuj. Ta x'avan, ta xt'elelinat tajmec, ta spotspotsvocan ye. Yech xa xpich'tepich'te cha'i ti c'alal x'ech' juliquele. ⁴⁰ Icalbe xa lavajchanc'optaque ti ac'u sloq'uesic ti pucuje, pero muc xloc' yu'unic —xi la ti vinique.

⁴¹ —¿Mi mu to bu ach'unojic ya'el ti oy syu'el ti Rioxe che'e? ¿C'u to onox ora chach'unic ya'el ti vo'ne xa li' jchi'ucoxuque, ti jal xa lajts'icbeique? —x'utatic la slajchava'alic yu'un ti Jesuse.

—Ic'o tal lacreme —x'utat la ti vinique.

⁴² Ti c'alal inopoj tal ti creme, ijipe la ta lum, it'elelinat la tajmec yu'un ti pucuje. Ti Jesuse isloq'ues la ti pucuje, ilecub la ti creme.

—Ic'o ech'el lacreme —x'utat la ti vinique.

⁴³ Xch'ayet xa la yo'onic scotolic ti c'alal iyilic ti tsots syu'el ti Rioxe.

Ja' li' yaløj ti xcha'ech'elal iyal ti chmile ti Jesuse
(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Ti c'alal ch'ayem o yo'onic scotolic ti c'usi ispas ti Jesuse, ja'o la i'albatic li lajchavo'e:

⁴⁴ —A'yic me li c'usi chacalbeique, mu me xch'ay xava'iic. Vo'on ti co'ol crixchanoetique chi'aq'ue entrucal ta stojol crixchanoetic —x'utatic la.

⁴⁵ Muc la xa'ibeic smelol ti x'elan iyale yu'un la muc x'ac'bat ya'ibeic smelol yu'un ti Rioxe. Ixi'ic la ta sjaq'uel c'usi smelol ti x'elan i'albatique.

Ja' li' yaloj ti ja' chcom ta jpasmantal ti much'u mu sna' stoy sbae

(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

⁴⁶ —¿Much'u van junucal ta xcom cu'untic ta cajpasmantaltic? —xut la sbaic li lajchavo'e.

⁴⁷ Ti Jesuse yiløj la ti c'usi tsnopique, ja'o la isnit tal jun c'ox crem, isva'an la ta xocon.

⁴⁸ —Ti much'utic ta xchanubtasic ta jc'op li much'u ja' yech yo'on c'u cha'al yo'on li c'ox li'i, chvinaj ti vo'on chiyich'ic ta muq'ue. Ja' no'ox yech chich'ic ta muc' ya'el ti Jtot uque yu'un ja' listac tal. Ja' no'ox yechoxuc uc, ja' chcom ta avajpasmantalic ti much'u mu sna' xac' sba ta ich'el ta muq'ue —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti much'utic lec chiyilotique mu xiscrontainotic

(Mr. 9.38-40)

⁴⁹ —Jchanubtasvanej, oy much'u iquilticotic ti tsloq'uesbe pucujetic ta yo'on li crixchanoetique. Ta sloq'ues abi ti c'alal ta sloq'ues ti pucuje. Pero ijpajecticotic yu'un muc bu jchi'intic o —xut la Jesús li Juane.

⁵⁰ —Mu me xapajesic. Ac'u mi muc bu jchi'intic, mi mu xiscrontainotique, yu'un lec chiyilotic —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ipajesatic yu'un Jesús ti Jacoboe xchi'uc ti Juane

⁵¹ Ti c'alal po'ot xa'ox la xbat ta vinajel ti Jesuse —Batic ta Jerusalén —x'utatic la slajchava'alic.

Ti Jesuse mu la bu xi'em ibat. ⁵² Istac la jelavel mantal ta estado Samaria. Tey la ic'otic ta jun parajel. Ta ox la xch'amunic na, ta ox la sman sve'elic. ⁵³ Ti jsamariaetique muc la xac' ta ch'om snaic yu'un la iya'iic ti chbatic c'alal Jerusalén xchi'uquic ti Jesuse. ⁵⁴ Li Jacoboe xchi'uc li Juane, ti c'alal iyilic ti mu xac' ta ch'om snaique —Cajval, ¿mi chac'an ti chcalticotic mantal ti ac'u yaluc tal c'oc' ta vinajele yo' xlajic o ti c'u cha'al ispas ti Elíase? —xutic la ti Jesuse.

⁵⁵ Iq'uelbat la sat xcha'va'alic yu'un ti Jesuse.

—Ti x'elan chavalique, ma'uc Riox chayalbeic.

⁵⁶ Vo'on ti co'ol crixchanootique, mu milvanejuc talem jpas. Tal jtojbe smulic yo' mu x'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ti c'alal laj albaticuc yeche, ibatic la ta yan o parajel.

Ja' li' yaløj ti much'utic tsc'an chba xchi'inic ti Jesuse

(Mt. 8.18-22)

⁵⁷ Ti c'alal yolel chanavique —Cajval, chajchi'in ech'el ti butic chabate —x'utat la yu'un jun vinic ti Jesuse.

⁵⁸ —Li vete oy xch'en, li mute oy stso'op. Vo'on ti co'ol crixchanootique ch'abal jna. Nopo lec mi chachi'inon ech'ele —x'utat la ti vinique.

⁵⁹ —La', batic —xut la jun o vinic ti Jesuse.

—Cajval, ac'on to ech'el. Ja'to chtal jchi'inot ti c'alal xcham li jtote —xi la ti vinique.

⁶⁰ —Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, chamemic ya'el. Tey ac'u smuc sba stuquic. Li vo'ote ba albo ya'i li crixchanoetique ti chlic xa

pasvanuc ta mantal ti Rioxe —x'utat la yu'un ti Jesuse.

⁶¹ —Cajval, co'onuc ba jchi'inot, pero ac'on to ech'el yu'un chba to jc'opon comel li much'utic tey ta jnae —xi la otro jun.

⁶² —Mi mu sjunuluc avo'on chach'un li c'usi chacalbee, co'olot xchi'uc li much'u jot o sq'ueloj c'alal tsvoc' yosil ta aradoe. Tey mu teyuc yo'on ch-abtej. Ti Rioxe ja' tsc'an ti sjunul co'ontic ta jch'untic c'usi chiyalbotique —x'utat la yu'un ti Jesuse.

10

Ja' li'yaloj ti itaqueic ech'el yu'un Jesús ti setenta j'israeletic

¹ Ts'acal to ist'uj la yan setenta j'israeletic ti Cajvaltic Jesuse. Ta cha'cha'vo' la istac ech'el ta jujun jteclum xchi'uc ta jujun parajel yu'un la snopoj onox ti tey ch-ech' ta ts'acale. Lec la ip'ijubtasatic ech'el yu'un ti Cajvaltic Jesuse:

² —Ta melez ti ep ti much'utic tsc'an cha'iic li sc'op Rioxe. Pero ja' jutuc no'ox ti much'utic chalic a'yuque. Co'ol xchi'uc mi ep li c'ajoje, ja' jutuc no'ox li jc'ajome. Yech'o un c'anbeic ti Rioxe ti ac'u stac ech'el ti much'utic chba yalic a'yuc li c'usi yaloje yu'un ja' tst'uj stuc. ³ Chajtaquic ech'el chac c'u cha'al chijetic ti tey ch'ot staic oq'uiletique, yu'un tey ch'ot ataic jchi'iltactic ti yo'onuc smiloxuque. ⁴ Mu me xavich' ech'el ataq'uinic, mi ja'uc amorratic, mi ja'uc yan ax-onobic. Mu me much'u jal xalo'ilaj achi'uquic ta be. ⁵ Ti bu jp'ejucal na chach'amuniquic, “Junuc

avo'onic", xavutic c'otel li yajval nae. ⁶ Mi tsc'an ti jun yo'onique, ta onox staic. Mi i'ie, mu onox staic. ⁷ Ti bu nail chach'amunique, teyanic o me, mu me xajelulanic. Ti c'usitic cha'ac'bat alajesique, mu me xap'ajic. Li much'u chba yal a'yuc li c'usi chcale tey tsta sve'el. ⁸ Ti bu jteclumal chac' ta ch'om snaique, ti c'usi cha'ac'bat alajesique, mu me xap'ajic. ⁹ Ti much'utic ip teyo'e et'esbeic xchamelic. "Li' xa me ti Rioxe, tsc'an chaspasic ta mantal yu'un ja' ta syu'el ti i'ech' lachamelique", xavutic. ¹⁰ Ti bu jteclumal mu xac' ta ch'om snaique, loc'anic. ¹¹ "Li' ta jlilinticotic comel spucucal cocticotic ti li' ta alumalic ijtaticotique. Ja' seña ti chcom ta aba atuquic ti muc xach'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe. Mu xa xu' xavalic ti muc xava'iique", xavutic comel. ¹² Chacalbe ava'iic, ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe, más castico chich'ic li jchi'iltactic ti bu jteclumal mu xac' ta ch'om snaique. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jsodomaetic ti ta más vo'nee.

Ja' li' yaløj ti más castico chich'ic ti much'utic muc xich'ic ta muc' ti c'alal iyilbeic slequilal syu'elal ti Jesuse

(Mt. 11.20-24)

¹³ 'Li jchi'iltactic ta jteclum Corazine xchi'uc ta jteclum Betsaidae, iyilic jay'ech'el ti oy jlequilal jyu'elale, pero muc xiyich'ic o ta muc'. Yech'o un ta onox xich'ic castico ta sbatel osil. Ti jtiroetique xchi'uc ti jsidonetic ti ta más vo'nee, muc xilic li jlequilal jyu'elale. Ti iyilicuque, islapic jalbil tsatsal chivo ti ch'ixaltic ta lapele, ixchotan sbaic

ta tanil ti' c'oc' ti yechuque. Ja' seña ti chat o yo'onic ti c'usitic chopol spasoji que yu'un chictaic. ¹⁴ Ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe, ja' más castico chich'ic li jchi'iltactic ta Corazine xchi'uc ta Betsaida lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jtiroetique xchi'uc ti jsidonetic ti ta más vo'nee. ¹⁵ Li jchi'iltactic ta Capernaume, chalic ti ja' chich'ic crasiae pero mu x'ac'batic. Yu'un iyilic jay'ech'el ti oy jlequilal jyu'elale pero muc xiyich'ic o ta muc'. Yech'o un ta onox xich'ic castico ta sbatel osil.

¹⁶ 'Ti much'utic ta xch'unic ti c'usi chavalic a'yuque, co'ol xchi'uc vo'on chixch'unbeic ya'el. Ti much'utic mu xch'unique, co'ol xchi'uc vo'on mu xixch'unbeic ya'el. Ja' no'ox yech mu xch'unbeic ya'el ti Jtot uque yu'un ja' listac tal.

Ja' li' yaloj ti isutic tal ti setentae

¹⁷ Ti setenta itaqueic ech'ele jun la yo'onic isutic tal.

—Cajval, ma'uc no'ox iquet'esticotic chamel ta ayu'el; c'alal ta pucujetic ijloq'uesticotic —xutic la yulel ti Jesuse.

¹⁸ Itac'av la ti Jesuse:

—Iquil ti ora ich'ay syu'el ti Satanase co'ol xchi'uc c'alal xlebluj li chavuque. ¹⁹ Vo'on lacac'be ayu'elic yo' mu xcuch o yu'un li jcronatique, yo' mu c'u xaxcha'leic oe. Ac'u mi oy bu xateq'uic quiletel chon, ac'u mi tsec, ja' no'ox yech mu c'usi xu' chaxcha'leic. ²⁰ Pero mu me ja'uc no'ox jun o avo'onic ti ta xch'un amantalic ti pucujetique. Ja' me junuc o avo'onic ti ts'ibabil xa abiic ta vinajele —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

*Ja' li' yaloj ti xmuyubaj xa ti Jesuse
(Mt. 11.25-27; 13.16-17)*

²¹ Ti Jesuse xmuyubaj xa la xchi'uc ti Ch'ul Espíritue. Ja'o la isc'opon Riox:

—Tot, vo'ot yajvalot vinajel balamil. Colaval ti muc xavac' ya'ibeic smelol c'usi ical c'usi ijpas ti much'utic p'ij ti yalojique, ti ja' no'ox avac' ya'ibeic smelol ti much'utic tsc'anic coltael chac c'u cha'al tsc'anic coltael li c'oxetique. Lec ti ja' yech apase, Tot —xi la ti Jesuse.

²² Ti Jesuse ja' la yech lic yalbe ti crixchanoetique:

—Ti Jtote yac'ojbon entrucal scotol ti c'usitic oye. Muc much'u sna' c'u x'elan li co'one, ja' no'ox sna'oj ti Jtote. Ja' no'ox yech ti Jtot uque, muc much'u sna'be c'u x'elan yo'on. Jtuc no'ox jna'ojbe. Ja' no'ox ta sna'ic uc ti much'utic chcalbeique —x'utatic la.

²³ Li lajchavo'e slecoj la ic'oponatic yu'un ti Jesuse:

—Li vo'oxuque layac'beic xa bentisyon ti Rioxe yech'o ti avilic xa li c'usitic ijpass. ²⁴ Chacalbe ava'iic. Ep yaj'alc'optac Riox xchi'uc ep preserenteetic ti ta más vo'nee ti tsc'an ox tsq'uelic c'usi ta jpase, pero muc xa xilic. Tsc'an ox cha'iic ti c'usi chcale, pero muc xa xa'iic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jun jsamaria

²⁵ Tey la jun ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, isva'an la sba, oy la c'usi isjac'be ti Jesuse yo' la stabe o smul ti yaloje.

—Jchanubtasvanej, ¿c'usi ta jpas yo' xicuxi o ta sbatel osile? —xi la ti vinique.

²⁶ —¿C'usi ts'ibabil ta mantaletique che'e? ¿C'usi chal aviloj che'e? —x'utat la yu'un ti Jesuse.

²⁷ —“C'anic me ta sjunul avo'onic ti Rioxe. Ja' ac'u tunuc yu'un lap'ijilique xchi'uc lavip-ique. C'uxubino me achi'iltac chac c'u cha'al chac'uxubin aba atunque”, xi li mantale —xi la ti jchanubtasvanej yilele.

²⁸ —Lec latac'av. Mi chapas chac taje, chacuxi ta sbatel osil —x'utat la yu'un ti Jesuse.

²⁹ Ti jchanubtasvanej yilele ta ox la spoj sba.

—¿Much'u li jchi'ile? —xi la.

³⁰ Ti Jesuse iyalbe la chac c'u cha'al jun lo'il no'ox.

—Caltic no'ox ya'el ti oy jun jchi'iltic iloc' ta Jerusalene, ibat ta Jericó. Isnup ta be j'eleq'uetic. I'elc'anbat scotol li c'usuc yu'une c'alal ta sc'u'. Imaje, iyayij tajmec. Li j'eleq'uetique ibatic. Li vinique chamem icom ta majel. ³¹ Ta jliquel o i'ech' jun pale. Sq'uel no'ox comel ti tey puch'ul li xchi'ile, ijelav ech'el. ³² Ja' no'ox yech i'ech' jun levita, xchi'il ta abtel paleetic. Sq'uel no'ox comel ti tey puch'ul li xchi'ile, ijelav ech'el uc. ³³ Ja' no'ox yech tey i'ech' jun jsamaria nom chbat. Ti c'alal iyile, ic'uxubaj ta yo'on. ³⁴ Inopoj yo' bu puch'ule. Ispoxtabe li syayijemaltaque, isjaxbe jset' aceite xchi'uc bino, isvolbe ta poc'. Ja'o iscajan ta sburro, iyic' ech'el ta otel, tey ixchabi. ³⁵ Ta yoc'omal ti c'alal chloc' xa'ox ech'el li jsamariae, iyac'be comel chib denario li yajval otele. “Q'uelbon me li vinique. Mi oy c'usi más ilaj avu'une, tey chajtojbe ti c'alal xisut tale”, xut comel. ³⁶ Li vo'ote ¿much'u junucal xana' ta yoxva'al ti isp'is ta xchi'il li vinic

ti imaje comel yu'un li j'eleq'uetique? —x'utat la yu'un ti Jesuse.

³⁷—Ja' li much'u ic'uxubinvane —xi la ti much'u ta xchanubtasvan yilel ta smantaltac Rioxe.

—Batan, ba c'uxubinvanan yech uc che'e —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ja' li yaloj ti ba svula'an Marta xchi'uc María ti Jesuse

³⁸ Istam la ech'el sbe noxtoc ti Jesuse, ic'ot la ta jun parajel. Tey la nacal jun ants, Marta la sbi. I'iq'ue la ochel. ³⁹ Ti Martae oy la smuc, María la sbi. Ti Maríae tey la tal chotluc ta sts'el yoc ti Jesuse yu'un la cha'i c'usi chal. ⁴⁰ Ti Martae sujem xa la tspas ti c'usi chac'be ti jvula'al tey ic'ote.

—Cajval, ¿mi lec chavil ti jtuc no'ox chac' c'u jpas li jmuque? Albo ac'u scoltaon —xut la ti Jesuse.

⁴¹ —Marta, ja' no'ox yatel avo'on li c'usitic chapse. ⁴² Pero jtos no'ox li c'usi tsots sc'oplale, ja' li c'usi chcale. Li Maríae ja' xa ist'uj li c'usi más tsots sc'oplale. Muc much'u xu' chpajeson —x'utat la yu'un ti Jesuse.

11

Ja' li yaloj ti iyal c'u x'elan ta jc'opontic Riox ti Jesuse

(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

¹ Ti j'ech'ele isc'opon la Riox ti Jesuse. Ti c'alal laj sc'opone —Cajval, chanubtasoticotic ta sc'oponel ti Riox uque chac c'u cha'al ixchanubtas yajchanc'optac ti Juan j'ac'-ich'vo'e —xi la jun li lajchavo'e.

²—Ti c'alal chac'oponic Rioxe, xavalic chac li'i:

Tot, Cajval, teyot ta vinajel, ac'u quich'oticotic ta muc'jcotolticotic li' ta sba balamile.

Ja' ta jc'anticotic ti chapas mantal atuc li' ta sba balamile.

Ta vinajele ja' tspasic li c'usitic lec chavile. Ja' no'ox yech ac'u jpasticotic li' ta sba balamil li c'usitic lec chavile.

³ Ac'bon jve'elticotic lavie.

⁴ Ac'boticotic pertonal yu'un jmulticotic yu'un icac'beticotic xa pertonal li much'utic ista smul cu'unticotique.

Coltaoticotic yo' mu jpasticotic o li c'usitic chopole, xachiic ti c'alal chac'oponic Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁵ Ti Jesuse iyal la jun lo'il:

—Caltic no'ox ya'el ti oy much'u lec xac'opon aba achi'uquique, tey chac'ot ta sna ta ol ac'ubal. “¿Mi ja' no'ox mu jq'uextic oxp'ejuc apan? ⁶ Yu'un naca to iyul jvula'al ta jna. Yu'un mu c'usi xcac'be slajes”, xavut c'otel. ⁷ “Mu jc'an xtal atijbon jvayel yu'un jmacoj xa lec li sti' jnae. Yu'un vayemotitic xa xchi'uc jch'amaltac, yech'o un mu xu' xlic cac'bot”, xi chastac'be ta yut sna. ⁸ Ac'u mi lec xac'opon aba achi'uc pero mu sc'an xlic yac'bot. Pero mi mu xavicta aba ta sc'anulanbele, chlic yac'bot ti c'usitic chtun avu'une yu'un cha'i ti chtune. ⁹ Ja' no'ox yech mi mu xavicta abaic ta sc'anulanbel ti Rioxe, ta onox xayac'beic li c'usitic chac'anique. Co'ol xchi'uc li much'u tsa' c'usi chtun yu'une, tsta. Co'ol xchi'uc li much'u chc'opoj ta ti'nae, chtac'bat. ¹⁰ Li much'utic mu xicta sba ta sc'anele, ch-ac'batic.

11 'Li vo'oxuque, ti c'alal chasc'anbeic pan lach'amalique, ma'uc ton chavac'beic. Ti c'alal chasc'anbeic choye, ma'uc chon chavac'beic. 12 Ti c'alal chasc'anbeic ton caxlane, ma'uc tsec chavac'beic. 13 Li vo'oxuque chopol ajolic pero xana'ic c'usi lec chavac'beic lach'amalique. Ti Jtotic Riox ta vinajele más lec c'usi chayac'beic mi chac'anbeique. Chac'be Ch'ul Espíritu ti much'utic tsc'ane —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti i'albat ti Jesuse ti ta syu'el pucuj tsloq'ues pucujetique

(Mt. 12.22-30; Mr. 3.20-27)

14 Ti Jesuse isloq'uesbe la pucuj ta yo'on jun uma'. Ja' la pasem o ta uma' ti ochem pucuj ta yo'one. Ti c'alal iloc' ti pucuje, ijam la ti yee. Ti crixchanoetique xch'ayet xa la yo'onic.

15 —Li vinic le'e ta syu'el totil pucuj ti tsloq'ues pucujetic ti ochem ta yo'onic li crixchanoetique —xiic la jlom.

16 Ti jlome iyalbeic la ti Jesuse:

—Ac'o quilticotic mi yech ti oy ayu'ele. Jq'ueltiquic mi oy c'usi xyal tal avu'un ta vinajel —xutic la yo' la stabeic o smul ti yalojique.

17 Ti Jesuse yiloj onox la ti c'usi tsnopique.

—Mi tscrontain sbaic jun preserente xchi'uc li xchi'iltac ta meltsanejc'ope, ta xch'ac o sbaic. Mi chut sbaic li jchop jnaclomale, ta xch'ac o sbaic noxtoc. 18 Ja' no'ox yech ti Satanase, mi tsloq'ues xchi'il ta pucujal ti ochem ta yo'onic li crixchanoetique, ¿c'u ma xi tspas mantal ti mi yech tspase? Ti x'elan chacalbeique, yu'un chavalic ti ta syu'el totil pucuj ti ta jloq'ues ti pucujetique. 19 Ti yechuc

xavalique, ¿much'u ma ta syu'el ta sloq'ues pucujetic lavajchanc'opic uque? Lavajchanc'opique xu' chalic ti ma'uc yech li c'usi chavalique. ²⁰ Li vo'one ta syu'el Riox ta jloq'ues pucujetic, ja' chv-inaj o ti li' xa tspas mantal ti Rioxe.

²¹ 'Caltic no'ox ya'el ti oy jun tsatsal vinique ti lec chapale, muc much'u xu' chpojbon li c'usuc yu'un ta snae. ²² Pero mi ital li much'u más tsotse, ta xcuch yu'un spojbel li yabtejebe ti ja' spatoj o yo'one, ta onox xpojbat li c'usuc yu'une. Ti Satanase co'ol xchi'uc tsatsal vinic ya'el. Li vo'one co'ol xchi'uc li much'u más tsots ya'ele yu'un ijpo-jbe xa li vinique.

²³ 'Ti much'u chopol chil li c'usi ta jpase, ja' jcrona.

Ja' li' yalaj ti más tsoc sjol ti much'utic mu j'ech'eluc chich'ic ta muc' ti Jesuse

(Mt. 12.43-45)

²⁴ 'Ti c'alal chloc' ta yo'on jun crixchano ti pucuje, chbat ta xocol balamil, chba sa' bu chnaqui, pero mu sta. “Más lec chisut ech'el ta yo'on li vinique”, xi ti pucuje. ²⁵ Ti c'alal chc'ote, lecllectic chc'ot sta li vinique. ²⁶ Yech'o un ti pucuje chba sa' tal vucvo' xchi'il, ja' ti bu chopol tajmeque. Tey ch-ochic ta yo'on li vinique, más to tsoc sjol tajmec —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yalaj ti much'utic más jun yo'onique

²⁷ Ti c'alal xyaquet chlo'ilaj ti Jesuse, tey la capal jun ants ta epal crixchanoetic, i'avan la.

—Jun yo'on lame'e yu'un ja' lasts'ites —xut la ti Jesuse.

28 —Ji' ava'uca'a. Pero mu xco'olaj xchi'uc ti much'utic cha'iic li sc'op Rioxe ti ta xch'unique. Más to jun yo'oníc —x'utat la yu'un ti Jesuse.

*Ja' li' yalój ti ja' no'ox tsc'an tsq'uelbeic syu'el
Jesús ti much'utic chopol sjole
(Mt. 12.38-42)*

29 Ti c'alal xyaquet tstsob sbaic c'otel más ep crixchanoetique, lic la yal ti Jesuse:

—Vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie, chopol ajolic. Yu'un ja' no'ox chac'an chaq'uelic li jyu'ele, pero muc bu chcac' avilic. Ja' no'ox chava'ibekon jc'oplal chac c'u cha'al ava'ibeic sc'oplal ti Jonas yaj'al'c'op Riox ti ta más vo'nee. 30 Ti Jonase iyilic ti jniniveetique ti tacbil ech'el yu'un ti Rioxe. Ja' no'ox yech chavilic uc ti stacojon tal ti Rioxe, vo'on ti co'ol crixchanootique. 31 Ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe, más castico chavich'ic, vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich' ti ants preserentee ti nom ilic tal ta xocon vinajel ta sure, ti tal ya'ibe srazón ti preserente Salomone. Li vo'one más to jna' razón chac c'u cha'al ti Salomone. 32 Ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe, más castico chavich'ic vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jniniveetic ti ta más vo'nee. Yu'un iyictaic spasel li c'usitic chopole ti c'alal i'albatic sc'op Riox yu'un ti Jonase. Li vo'one más tsots cabtel chac c'u cha'al ti Jonase, pero mu xac'an xach'unic li c'usitic chalbeique.

*Ja' li'yaloj ti ja' chac c'u cha'al lámpara yu'un jpat
jxocontic li jsatique*

(Mt. 5.15; 6.22-23)

³³ 'Muc much'u ta stsan slampara ti ja'o tsnag'ue, mi ja'uc tsmac ta almul. Toyol onox chac' yo' xilic o osil ti much'utic ch-ochic ta yut nae. ³⁴ Lasatique co'ol xchi'uc alamparaic ya'el yu'un ja' chavilic o mi lec, mi chopol lapat axoconique. Ja' no'ox yech li c'usitic chcale, ja' chavilic o mi lec, mi chopol avo'onic. ³⁵ Yech'o un q'uelo me abaic, mu me soc o ajolic li c'usitic leque. ³⁶ Mi chach'unic li c'usitic chcale, chlecub o avo'onic. Co'ol xchi'uc sacjaman yut anaic c'alal oy alamparaique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

*Ja' li'yaloj ti isjambe smul jfariseoetic ti Jesuse
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)*

³⁷ Ti c'alal laj lo'ilajuc ti Jesuse, i'iq'ue la ech'el ta ve'el yu'un jun jfariseo. Ti Jesuse ibat la, c'ot la chotluc ta chotlebal yo' bu ti mexae. ³⁸ Ti jfariseoe ich'ay o la yo'on ti muc spoc sc'ob ti Jesuse, ti tuc' la ba chotluque.

³⁹ Ti Cajvaltic Jesuse iyalbe la ti jfariseoe:

—Li vo'oxuque, jfariseoetic, co'oloxuc xchi'uc li much'u ja' no'ox tsपोचे spat li basoe xchi'uc li pulatue, yan li yute mu suc', oy yic'ubal. Ja' yech lecoxuc yilel pero ja' no'ox ta avo'onic ti c'usi oy lec yu'un lachi'ilique. Chavalbeic ti ac'u yaq'uic ta smoton Rioxe yu'un ana'ojic ti vo'oxuc chavich'ique. ⁴⁰ Sonsooxuc tajmec yu'un chanopic ti muc bu yiloj avo'onic ti Rioxe ti ja' laspasique. ⁴¹ Más lec c'uxubinvananic, q'uelanic li c'usitic oy avu'unique yo' lec xayilic o ti Rioxe.

42 'Li vo'oxuque, jfariseoetic, chanopic ti ja' no'ox chanitic ta lajlajuneb li c'usitic chloc' avu'unique: li alavenae, xchi'uc li lulae, xchi'uc li c'usitic yane. Chalog'uesic jujun ti c'alal anitojic xa'ox ta lajlajunebe, chavac'beic ti Rioxe. Le'e chavaq'uic, pero ja' muc bu lec chameltsanic li c'ope. Mu sjunuluc avo'onic ac'anojic ti Rioxe, yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil. Más lec ti apasicuc noxtoc ti bu tsots sc'oplale.

43 'Li vo'oxuque, jfariseoetic, ja' chac'anic ti bail chachotiic ta temploetique. Ja' chac'anic ti c'oponbiloxuc ta ch'ivite, yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil.

44 'Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantaltac Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech chanopic ti avich'o'ojic ta muc' ti Rioxe. Yu'un co'oloxuc xchi'uc muquenal ti mu xa xvinaje. Li much'utic tey xva'lajete mu sna'ic mi oy ánima. Ja' yechoxuc ya'el uc. Li much'utic ta xch'unic li c'usi chavalique, mu sna'ic ti co'ol xchi'uc chamem chayilic ti Rioxe yu'un naca chopol li c'usitic chanopique. Yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil —x'utat la yu'un ti Jesuse.

45 Ja' la itac'av jun ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe:

—Jchanubtasvanej, ti x'elan chavale, yu'un chasa' jmulticotit uc —xi la.

46 Itac'av la ti Jesuse:

—Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, chavalbeic lachi'ilique ti persa ta xch'unique; yan li vo'oxuque mu xach'unic. Co'ol xchi'uc chapech'ic icatsil ti vocol chlic ta cuchele. Ja' chavac'beic scuch lachi'ilique; li vo'oxuque mu

xlic avu'unic. Yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil.

⁴⁷Ma'uc no'ox le'e, oy c'usi yan chapasic noxtoc. Chacha'meltsanbeic smuquenal ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee ti ismilic ti amuc'tatotique.

⁴⁸Ja' chvinaj o ti lec chava'iic ti imilvanique. Yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil.

⁴⁹Ti Rioxe sna'oj onox ti yech ta xc'ote, yech'o ti iyal onox chac li'i: “Ta jtac tal caj'alc'optac xchi'uc apoxtoletic. Jlom ta smilic, jlom ta xilbajinic”, xi onox. ⁵⁰Ti Rioxe vo'oxuc chac' ta abaic ti jayvo' imileic tal ta spasel balamil ti yaj'alc'optaque. ⁵¹Ti c'alal imile ti Abele c'alal to Zacarías ti ismilic ta ti' muc'ta templo yo' bu sts'el xchic'obil smoton Rioxe, vo'oxuc chcom ta abaic ti cuxuloxuc lavie.

⁵²Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, muc bu jamal chavalbeic c'u x'elan smelol li smantaltac Rioxe. Muc bu lec chachanubtasic li jchi'iltactique. Chapajesic ti much'utic tsc'an ta xch'unique yu'un c'alal ta vo'oxuc mu xach'unic, yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁵³⁻⁵⁴Ti c'alal laj yal yech ti Jesuse, ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc ti jfariseoetique, icapic o la tajmec. Oy to la c'usi más isjac'ulanbeic ti Jesuse yo' la stabeic o smul ti yalojique.

12

Ja' li' yaloj ti mu me jpastic yech c'u cha'al ti jfariseoetique

¹ Ti c'alal yolel chlo'ilaj xchi'uc jfariseoetic ti Jesuse, tey la istsob sbaic c'otel jaymil crixchanoetic, snet'net' xa la sbaic. Li lajchavo'e ba'yi la ic'oponatic yu'un ti Jesuse.

—Q'uelo me abaic ta svuquesobil xch'ut span li jfariseoetique. Yu'un lec tajmec yo'onuc yilel pero yech no'ox tsnopic. Mu me xapasic yech li vo'oxuque. ² Mi oy c'usi chopol chanopic lavie, chvinaj onox ti c'usi orae. ³ Li c'usitic mucul chavalique chvinaj onox ta stojol Riox ti c'usi orae.

*Ja' li' yalaj ti mu me xixi'otic o li crixchanoetique
(Mt. 10.26-31)*

⁴ Vo'oxuc ti lec jc'opon jbatique, chacalbeic ti mu me xaxi'ic o li much'utic yo'onuc smiloxuque, yu'un mu staic ta milel lach'ulelique. ⁵ Ti Rioxe ti ja' xu' chastiq'uic ta c'oc' xchi'uc ach'ulelique, ja' me xavich'ic ta muc'.

⁶ Li c'ox mutetique, ac'u mi vo'cot ta chib taq'uin, pero mi jcot mu xch'ay ta sjol ti Rioxe. ⁷ Ja' no'ox yech xchabiojoxuc uc. C'alal ta stsatsal ajolic nitbil jayp'ej. Yech'o un mu me xaxi'ic. Yu'un más tsots ac'oplalic yu'un ti Rioxe; ja' jutuc no'ox li mutetique.

*Ja' li' yalaj ti jamal ac'u caltic ti quich'ojtic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe
(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

⁸ Chacalbeic, ti much'utic jamal chalbeic li crixchanoetique ti yich'ojicon ta muq'ue, ja' no'ox yech vo'on ti co'ol crixchanoetique, jamal chcalbe ti Jtote xchi'uc ti yaj'anjeltaque ti yich'ojicon ta muq'ue. ⁹ Yan ti much'utic mu jamluc chalbeic li crixchanoetique ti yich'ojicon ta muq'ue, ja' no'ox

yech chcalbe ti Jtote xchi'uc ti yaj'anjeltaque ti mu xiyich'ic ta muq'ue.

¹⁰ 'Ti much'utic chisp'isic ta pucuj vo'on ti co'ol crixchanootique, ch-aq'ueic to ta pertonal mi tsc'anbeic ti Rioxe. Ja' no'ox ti much'utic tsp'isic ta syu'el pucuj ti Ch'ul Espíritue, mu xa x'aq'ueic o ta pertonal ta sbatel osil.

¹¹ 'Ti c'alal cha'iq'ueic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ta temploetique, mu me ba'yiuc xanopic ti c'usi chc'ot avalique, ti c'uxi chatac'avique. ¹² Ja' chasp'ijubtasic ti Ch'ul Espíritue ti c'uxi chatac'avique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yalaj ti ac'u mi jc'ulejotic, mu onox junuc o co'ontic

¹³ Oy la tey jun vinic ta o'lol crixchanoetic, ic'opoj la.

—Jchanubtasvanej, albo li jbanquile ti ac'u xch'acbon jrasyon osile xchi'uc li c'usuc yu'un ti ánima jtoticotique —xi la.

¹⁴ —Ma'uc jmeltsanejc'opon ti ta jch'ac li c'usuc avu'unique —x'utat la yu'un ti Jesuse.

¹⁵ Ti Jesuse ja' la yech lic yalbe ti crixchanoetique:

—Q'uelo me abaic, mu me ja'uc no'ox ta avo'onic li c'usitic oy ta sba balamile. Ac'u mi oy ep c'usuc avu'unic pero ma'uc chata o jun avo'onic.

¹⁶ 'Caltic no'ox ya'el ti oy jun jc'uleje. Ep iloc' ti c'usitic sts'unoje. ¹⁷ “¿Bu xa chlaj cac'an li c'usitic iloc' ta cosile?”, xi isnop. ¹⁸ “Iyul xa ta jol c'usi ta jpas. Ta jtuquibe li snailtaque, ta jmeltsan más

muc'tic. Ja' tey chcac' scotol li c'usuc cu'une. ¹⁹ Ti c'alal stsob sbae, mu c'u xal co'on. Oy c'usi ta jlajes, oy c'usi ta xcuch', xu' jcux ti jaylajuneb jabil sc'an co'one. Xloc' o, yu'un oy ep", xi isnop li vinique. ²⁰ "Sonsoot. Lavi ta ac'ubaltique chacham. Li c'usuc avu'une ¿much'u ta xich' comel un?" x'utat yu'un ti Rioxe. ²¹ Ja' no'ox yech ti much'utic ta stsob sc'ulejalique ti stuquic no'ox chtun yu'unique, abol sba ch-ileic yu'un ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

*Ja' li' yalaj ti mu me c'usi xcat o co'ontique
(Mt. 6.25-34)*

²² Li lajchavo'e ic'oponatic la yu'un ti Jesuse:

—Chacalbe ava'iic, mu me xavat avo'onic ti c'uxi chacuxiic li' ta sba balamile, ti c'uxi chave' chavuch'ic vo'e, ti bu chata ac'u' apoq'uique.

²³ Yu'un ja' layac'be apat axoconic ach'ulelic ti Rioxe, yech'o un chac' ave'elic, chac' ac'u'ic.

²⁴ Q'uelavilic li jojetique, mu sna' x'abtejic. Mu sna' x'ovolajic, mu sna' xc'ajavic, ch'abal stenal sve'elic. Ja' chmac'linatic yu'un ti Jtotic Riox ta vinajele. Ali vo'oxuque más to chasc'uxubinic.

²⁵ Ac'u mi xavat avo'onic, mu xanatubic o cha'ch'ixuc. ²⁶ Yu'un mu c'u xu' avu'unic jset'uc, ¿c'u yu'un ti chavat o avo'onic ti bu chataic li c'usitic chtun avu'unique?

²⁷ Q'uelavilic c'u slequil ta xch'i li nichime-tique. Pero mu x'abtejic, mu xnavujic, mu sjal sc'u'ic. Chacalbe ava'iic, ti Salomón ti ta más vo'nee jc'ulej tajmec, lequic sba ti sc'u' spoq'ue, pero mu xco'olaj xchi'uc li nichime. ²⁸ Li ts'i'lele bats'i yox tajmec lavie, pero oc'ob cha'ej chich' tiq'uel ta jorno, chta'aj o pan. Ac'u mi muc jal

ta xch'i li ts'i'lele pero bats'i yox tajmec xcha'le ti Rioxe. ¿Mi ja' xa mu xayac'beic ac'u'ic ya'el un? Yu'un mu to chach'unic. ²⁹ Yech'o un mu me xavat avo'onic ti c'uxi chave' chavuch'ic vo'e. Mu me c'usi xlo'ilaj o avo'onic. ³⁰ Ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe chat yo'onic. Li vo'oxuque sna'oj c'usitic chtun avu'unic ti Jtotic Riox ta vinajele. ³¹ Yech'o un ch'unic c'usi chayal-beic ti Rioxe. Mi ach'unique, chayac'beic ti c'usitic chtun avu'unique.

*Ja' li' yalaj ti ac'u jtsob jc'ulejaltic ta vinajele
(Mt. 6.19-21)*

³² 'Ac'u mi muc bu epoxuc, pero mu me xaxi'ic. Ti Rioxe ta slequil yo'on chayiq'uic ti chachi'inic ta pasmantale. ³³ Chono scotol li c'usuc avu'unique. Li stojole ac'beic li me'onetique yo' oy o ac'ulejalic ta vinajele. Teyo'e mu x'och j'elec', mu x'och vach chon sep' ac'u'ic. ³⁴ Ti bu lac'ulejalique, ja' tey batem avo'onic.

Ja' li' yalaj ti tsc'an ta jmalatic no'ox ti Cajvaltich Jesucristoe

³⁵⁻³⁶ 'Malaicon no'ox me chac c'u cha'al smalao-jic ta sut tal ta nupunel yajvalic li mozoiletique ti slapoj no'ox sc'u'ique, ti stsanoj no'ox slamparaique. Ti c'alal xul c'opojuc ta sti' sna li ajvalile, jliquel tsjambeic. ³⁷ Jun yo'onic tajmec ti c'alal julavem chul staelic yu'un li yajvalique. Chacalbe ava'iic. Ta xcholatic ta mexa yu'un li yajvalique, ch-ac'bat sve'elic. ³⁸ Ac'u mi xul ta ol ac'ubal, ac'u mi po'ot sacub, mi julavem yul staelic yu'un li yajvalique, jun yo'onic. ³⁹ Chacalbe ava'iic. Ti ana'ojicuc ti jayib ora ac'ubal chtal li j'eleq'ue,

amalaic, achabi anaic ti yechuque. ⁴⁰ Ja' no'ox yech tsc'an chamalaicon no'ox ac'u mi mu xana'ic c'usi ora chicha'sut tal vo'on ti co'ol crixchanoottique. Mu me ch'ayemuc avo'onic chul jtaoxuc —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta li much'u sna' stuc'ulan abtele xchi'uc li much'u chopol sjole

(Mt. 24.45-51)

⁴¹ —Cajval, li lo'il avale, ¿mi ja' no'ox jc'oplalticotic, o mi sc'oplal scotol crixchanoetic? —xut la Jesús li Pedroe.

⁴² Itac'av la ti Jesuse:

—Caltic no'ox ya'el ti oy jun j'abtel ti sjunul yo'on ch-abteje, ti sna' stuc'ulan abtele. Ja' ch-ac'bat smac'lin li xchi'iltac ta abtele ti c'alal sta yora ve'ebale. ⁴³ Jun yo'on li j'abtele ti yolel ch-abtej chul stael yu'un li yajvale. ⁴⁴ Ta melez chacalbeic, ti much'u sjunul yo'on ch-abteje ch-ac'bat scuentain li c'usuc yu'un yajvale. ⁴⁵ Yan mi chopol sjol li j'abtele: “Mu to nan xtal li cajvale”, xi tsnop. Chlic yut, chlic smaj li xchi'iltac ta abtele. Ja' chba xchi'in ta ve'el ta uch' pox li jyacubeletique. ⁴⁶ Li yajvale ja'o chul tal ti c'alal ch'ayem yo'on c'usi ta xcha'le li xchi'iltaque, yu'un mu xch'un ti po'ot xa xule. Chul ac'batuc tsots castico yu'un li yajvale. Ja' chba xchi'in li much'utic co'ol mu xch'unic mantale.

⁴⁷ Li j'abtele ti sna'oj xa c'usi tsc'an li yajvale, ti mu spase, ja' más castico chich'. ⁴⁸ Yan li much'u mu to sna' c'usi tsc'an li yajvale, mi mu to sna' mi chich' o castico li c'usitic ta spase, ja' jutuc no'ox castico chich'. Li much'u chp'ijubtasat yu'un li yajvale, ja' tsc'an ti chtun yu'un ta ts'acale.

Ja' li' yaloj ti “ta xcrontainat ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue”, xi ti Jesuse

(Mt. 10.34-36)

⁴⁹ Li vo'one c'oc' ya'el tal cac' li' ta sba balamile. Chac tsacuc ta orae, lec bi'a. ⁵⁰ Pero más to chcac' jvocol chac c'u cha'al lavie. Ti ech'emuc xa li vocol sc'oplal chquich'e, jun xa co'on ti yechuque. ⁵¹ Mu me xanopic ti tal jco'oltasbe sjol li crixchanoetic li' ta sba balamile. Tal jch'aculan. ⁵² Li vo'vo' ta jp'ej nae oy bu cha'ch'ac chc'otic. Mi cha'vo' lec chiyile, oxvo' chopol chiyil. Mi oxvo' lec chiyile, cha'vo' chopol chiyil. ⁵³ Oy bu tscrontain o screm li totile. Oy bu tscrontain o stot li creme. Oy bu tscrontain o stseb li me'ile. Oy bu tscrontain o sme' li tsebe. Oy bu tscrontain o yalib li me'el'alibale. Oy bu tscrontain o yalibme'el li alibale —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj “¿c'u yu'un ti ja' mu xavilic ti stacojon tal ti Rioxe?” xi ti Jesuse

(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

⁵⁴ Ti Jesuse ja' la yech lic yalbe ti epal crixchanoetic:

—Ti c'alal chavilic naca jmuyel li toque, “chtal vo' tana”, xachiic. Yu'un onox ta xtal. ⁵⁵ Ti c'alal chtal ic' ta sure, “c'ux c'ac'al tana”, xachiic. Yu'un onox c'ux c'ac'al. ⁵⁶ Chavilic c'u x'elan li vinajele li balamile, pero ti avalojique, mu xavilic ti stacojon tal ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti tsc'an ta jlajesbetic yo'on ta ora mi oy bu ijta jmultic yu'un li jchi'iltique

(Mt. 5.25-26)

⁵⁷ ¿C'u yu'un ti mu xana'ic li c'usitic leque? ⁵⁸ Mi oy bu ata amul yu'un lachi'ile, tsc'an ti chba alajesbe yo'on ta orae. Ti mi mu xba alajesbe yo'one, chayic' ech'el ta stojol jmeltsanejc'op. Li jmeltsanejc'ope chayac' ta sc'ob jchabiejtemplo. Li jchabiejtemploe chastic' ta chuquel. ⁵⁹ Chacalbe ava'iic, mi mu xapasic chac c'u cha'al lalcalbeique, li jmeltsanejc'ope chac' atojic scotol lamulique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

13

Ja' li' yaløj ti tsc'an ta xquictatic spasel li c'usitic chopole

¹ Ti c'alal yech iyal ti Jesuse, oy la much'utic iyal-beic ti c'u x'elan iyac' ta milel jayvo' jgalileaetic ta ti' muc'ta templo ta Jerusalén ti Pilatoe, ja'o la c'alal xyaquet chac'beic smoton ti Rioxe.

² Itac'av la ti Jesuse:

—Ti jchi'iltactic ti imilatic ta ti' muc'ta temploe, mu me xavalic ti stuquic xa no'ox tsots smulique. Li yan jchi'iltactic ta Galileae oy tsots smulic uc.

³ Ja' no'ox yechoxuc uc, ti mi mu xavictaic spasel li c'usitic chopole, co'ol cha'ochic ta c'oc' achi'uquic ta sbatel osil. ⁴ Ti vaxaclajunvo' ichamic ti c'alal ilom ti q'uelob osil yo' ts'el Siloée, mu me xavalic ti stuquic xa no'ox tsots smulique, ti ch'abal yan jchi'iltactic ti yech smulic ta Jerusalene. ⁵ Ja' no'ox yechoxuc uc, ti mi mu xavictaic spasel li c'usitic chopole, co'ol cha'ochic ta c'oc' achi'uquic ta sbatel osil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaløj c'u x'elan iyil j'israeletic ti Cajvaltic Jesuse ti co'olic xchi'uc ic'ux ti mu sna' satine

⁶ Ti Jesuse iyal la jun lo'il:

—Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic sts'unoj jtec' ic'ux ta yut uvatique. Ba sq'uel mi oy sat, pero ch'abal. ⁷ “Li te'el ic'ux li'i yoxibal xa jabil chul jq'uelulan mi oy sat, pero ch'abal sat, yu'un mu sna' satin. Más lec ts'eto loq'uel. Yech no'ox tsmac balamil”, xut li yajchabiej'uvae. ⁸ “Cajval, teyuc to lavi jabile. Ta jvoc'bequic li yoque. Ta xcac'bequic lec sc'a'al. ⁹ Jq'ueltiquic mi mu satin o. Mi mu satine, ja'to xavac' ta ts'etel”, xi li jchabiej'uvae —xi la ti Jesuse.

Ja' li'yaloj ti istuq'uibtasbe spat jun ants ti Jesuse ja'o ta sc'ac'alil ta xcuxic

¹⁰ Ti j'ech'ele ichanubtasvan la ta jun biq'uit templo ti Jesuse. Ja'o la ta sc'ac'alil ta xcuxic li j'israeletique. ¹¹ Tey la jun ants, oy xa la svaxacla-junebal jabil ip. Ipase la ta vujpat yu'un ti pucuje. Xvujvon xa la chanav. Mu xa la stac' stuq'uibtas sba. ¹² Ti Jesuse iyil la ti jmeme'tique.

—Me'tic, la!. Ta xtuq'uib lapate —x'utat la yu'un ti Jesuse.

¹³ Ti Jesuse iyac' la sc'ob ta sba ti jmeme'tique, ora la ituq'uib ti spate. Ti jmeme'tique “colaval” xut la ti Rioxe. ¹⁴ Ti jmeltsanejc'op ta temploe icap o la tajmec ti istuq'uibtasbe spat jmeme'tic ti Jesuse ti ta sc'ac'alil ta xcuxique.

—Oy vaquib c'ac'al ti xu' chi'abtejotique. Ja'o xatalic mi chac'anic et'esbel achamelique. Ma'uc o xatalic ta sc'ac'alil ta jcuxtique —xut la ti crix-chanoetique.

¹⁵ Itac'av la ti Jesuse:

—Yech chanop ti x'elan chavale. Li vo'oxuque chba onox avac'beic yuch' vo' avacaxic aburroic ti c'alal ja'o ta jcuxtique. ¹⁶ Li jmeme'tic li'i ti co'ol smomotic Abraam jchi'uctique, ti oy xa svaxacla-junebal jabil abol sba xcha'leat yu'un ti pucuje, ja' no'ox yech uc, xu' jtuq'uibtasbe spat lavi ta sc'ac'alil ta jcuxtique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹⁷ Ti c'alal yech iyale, iq'uexav la scotolic ti much'utic iscrontainic ti Jesuse. Ti jlome xmuyubajic xa la ti iyilic ti lec c'usitic tspas ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta bec' mustisya

(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

¹⁸ Ti Jesuse iyal la jun lo'il noxtoc:

—Chacalbe ava'iic c'u x'elan tspasvan ta mantal ti Rioxe. ¹⁹ Ac'u mi muc bu ep lavie pero ta to xp'ol. Co'ol xchi'uc bec' mustisya ti ists'un ta yosil jun vinic ti toyol ibate. Ital mutetic, tey ispas stso'opic ta sc'obc'obtac —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta svuquesobil xch'ut pan

(Mt. 13.33)

²⁰ Ti Jesuse iyal la jun lo'il noxtoc:

—Chacalbe ava'iic c'u x'elan tspasvan ta mantal ti Rioxe. ²¹ Oy syu'el, xu' tslecubtas o avo'onc yo' xapasic o li c'usitic leque. Co'ol xchi'uc li svuquesobil xch'ut pane. Ac'u mi jset' no'ox xac'be svuquesobil xch'ut vucub te' arina li antse, pero ta xvuc o xch'ut scotol —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li yaloj ti vocol ta tael li sbelel vinajele

(Mt. 7.13-14, 21-23)

²² Ti c'alal ibatic slajchava'alic ta Jerusalén xchi'uquic ti Jesuse, mu la bu tuc' ibatic. Ech'

la chanubtasvanuc ta jteclumetic xchi'uc ta para-
jeletic ti Jesuse. ²³ Oy la much'u isjac':

—Cajval, ¿mi jayvo' no'ox ya'el ti chcuxiic ta
sbatel osile? —xi la.

Itac'av la ti Jesuse:

²⁴ —Vocol ta tael li sbelel vinajele pero sa'ic
me. Ep ti much'utic yo'onuc staique pero
mu staic. ²⁵ Ti Rioxe co'ol xchi'uc jun vinic
ya'el ti ismac sti' snae. Ts'acal to chc'ot atijic.
“Cajval, Cajval, abulajan jamboticotic lanae”,
chavutic. “Ma'uc jch'amaloxuc”, chayutic ti
Rioxe. ²⁶ “Lajchi'inticotic ta ve'el ta uch'vo',
achanubtasoticotic ta jlumalticotic”, chavutic.
²⁷ “Lacalbeic xa ti ma'uc jch'amaloxuque. Batanic,
mu xajc'anic, yu'un chopol li c'usitic apasique”,
chayutic ti Rioxe. ²⁸ Ti c'alal xavilic ti teyic yo' bu
tspas mantal Riox ti Abraame, xchi'uc ti Isaaque,
xchi'uc ti Jacove, xchi'uc scotol ti yaj'alc'optac
Riox ti ta más vo'nee, ja'o cha'oq'uic, xc'uxuxet
aveic yu'un la'albatic xa ti mu xa'ochique.
²⁹ Tey chc'ot noxtoc epal crixchanoetic ta sjunlej
balamil. Jun yo'onic yo' bu tspas mantal ti Rioxe.
³⁰ Oy muc bu ich'bil ta muc' lavie, pero más tsots
yabtel chc'otic yo' bu tspas mantal ti Rioxe yu'un
mu sna' stoy sbaic. Oy totil yalojic lavie, pero mu
c'u stu chc'otic yo' bu tspas mantal ti Rioxe yu'un
ta stoy sbaic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

*Ja' li' yaloj ti iyat o yo'on ti Jesuse ti muc xch'unic
ti much'utic tey ta Jerusalene*

(Mt. 23.37-39)

³¹ Ja'o la tey ic'otic jayvo' jfariseo.

—Loc'an ech'el li'toe yu'un yo'onuc smilot li Erodese —xutic la ti Jesuse.

³² Itac'av la ti Jesuse:

—Li Erodese co'ol xchi'uc vet yu'un chti'van ya'el. Batanic, ba albeic ti ta to jloq'ues pucujetic lavie xchi'uc li oc'obe, ta to xquet'esbe xchamelic ti much'utic ipe. Cha'ej to chlaj cu'un. ³³ Persa chixanav lavie, xchi'uc li oc'obe, xchi'uc li cha'eje. Yu'un tey chicham ta Jerusalén chac c'u cha'al tey ichamic ti yan yaj'alc'op Rioxe.

³⁴ 'Li vo'oxuque xchi'uc lachi'ilic li' ta Jerusale, ja' amanyaic ti chamilic li yaj'alc'optac Rioxe. Chavac'beic ton li much'utic chastacbeic tal ti Rioxe. Pero oy xa jay'ech'el ti co'onuc jtsoboxuc chac c'u cha'al tsluts' yol li me'ch'equé, pero muc xac'anic tsobel. ³⁵ Toj abol aba chacomíc yu'un mu xa bu chaxchi'inic ti Rioxe. Chacalbeic ti mu xa bu chavilicon oe. Ja'to ti c'alal xavalic ti “toj lec tajmec li much'u itaque tal yu'un ti Rioxe”, xachique, ja'to chavilicon noxtoc —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

14

Ja' li'yaloj ti iyet'esbe situbel jun vinic ti Jesuse

¹ Ta sc'ac'alil ta xcuxic li j'israetique i'iq'ue la ech'el ta ve'el yu'un jun jfariseo ti Jesuse. Ochem la ta meltsanejc'op. Tey la yan xchi'iltac ta fariseoal yu'un la ja' tspa'iic ti Jesuse. ² Tey la va'al jun vinic ta stuq'uil ti Jesuse, liquem la situbel.

³ —¿Mi xu' chich' et'esbel xchamel ta sc'ac'alil ta jcuxtíc ti much'u ipe, o mi mu xu'? —x'utatic la yu'un Jesús ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc ti jfariseoetique.

⁴ Mi jun muc la xtac'avic. Ti Jesuse iyet'esbe la xchamel ti viniq̄ue.

—Batan xa —xut la.

⁵ —Li vo'oxuque, jfariseoetic, mi oy bu ip'aj ta ch'en jcotuc aburroique, o mi jcotuc avacaxic ti c'alal ja'o ta jcuxtique, ¿mi muc bu chba aloq'uesic ta ora ya'el? —x'utatic la.

⁶ Mu xa la sna' c'uxi chtac'avic.

Ja' li' yaløj ti c'u x'elan ti much'utic ic'bilic ta nupunele

⁷ Ti Jesuse iyil la c'u x'elan tst'uj lec xchotlebic ti much'utic i'iq'ueic ta ve'ele.

⁸ —Ti c'alal cha'iq'ueic ta nupunele, mu me xba chotlanic ta bail naca me oy much'utic ic'bilic tal ti más ich'bilic ta muc' chac c'u cha'al li vo'oxuque.

⁹ Ti c'alal xul li much'utic más ich'bilic ta muq'ue, chtal yalboxuc li much'u layiq'uique: “Loc'anic li'toe yu'un li' ta xchotiic li jchi'iltactic li'i”, chayutic. Ja'o xaq'uexavic xa loq'uel, chba chotlanic ta slajeb chotlebal. ¹⁰ Ti c'alal cha'iq'ueic ta ve'ele, chotlanic ta slajeb chotlebal. “Totic, li' xtal chotlan ta baile”, mi chayutic li much'u layiq'uique, chilic li much'utic tey ta mexa uque ti ich'biloxuc ta muq'ue. ¹¹ Ja' no'ox yech ti much'utic tstoy sbaique ch-aq'ueic ta q'uexljal yu'un ti Rioxe. Yan li much'utic mu sna' stoy sbaique, ja' ch-aq'ueic ta ich'el ta muc' yu'un ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹² Ti Jesuse iyalbe la ya'i ti much'u i'ic'van ta ve'ele:

—Ti c'alal cha'ic'van ta ve'ele, ma'uc no'ox me xavic' li much'utic lec xac'opon aba achi'uque. Ma'uc no'ox me xavic' labanquile lavits'ine,

xchi'uc lanamtalchi'ile. Ma'uc no'ox me xavic' lalac'natac ti jc'ulejetique. Yu'un yic'al spaquic ti avic' ta ve'ele. ¹³⁻¹⁴ Ti c'alal cha'ic'van ta ve'ele, tsc'an chavic' noxtoc li much'utic me'one, xchi'uc li tuncoetique, xchi'uc li coxoetique, xchi'uc li ma'satetique yo' xayac'be o bentisyon ti Rioxe yu'un mu xu' spaquic. Chavich' amoton ti c'alal xacha'cuxiic xchi'uc li much'utic co'ol lec avo'on achi'uc —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jun vinic ti iyic' ta ve'el ep crixchanoetique

(Mt. 22.1-10)

¹⁵ Ic'opoj la jun ti much'utic tey chve'ic ta mexa xchi'uc ti Jesuse:

—Jun yo'onic li much'utic chve'ic yo' bu tspas mantal ti Rioxe —xi la.

¹⁶ Ti Jesuse iyal la jun lo'il:

—Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ti ispas ep ve'lile yu'un tsc'an chic' ta ve'el ep crixchanoetique. ¹⁷ Ti c'alal ista yora chve'ique, istac ech'el smozo: “Ba ic'o tal li much'utic calojbe xa onoxe. Batanic xa la, chapal xa li ve'lile, xavut c'otel”, xut ech'el li smozoe. Ja' yech c'ot yal li mozoile.

¹⁸ Scotolic lic snopic ti c'usi tskoj o sbaique. “Muc bu xocolon yu'un ja'to ijman cosil yech'o un persa chba jq'uel. Abulajan, albo ya'i ac'u yac'on ta pertonal”, xi li june. ¹⁹ “Muc bu xocolon yu'un ja'to ijman vo'ob par jvoc'-osil vacax, yech'o un chba jq'uel c'u x'elan ch-abtejic. Abulajan, albo ya'i ac'u yac'on ta pertonal”, xi li june. ²⁰ “Muc bu xocolon yu'un ja'to linupun”, xi li june. ²¹ Isut li mozoile, ja' yech yul yalbe li yajvale ti c'u x'elan itac'bate. Li yajval ve'lile icap o tajmec. “Batan

ta anil ta ch'ivit xchi'uc ta cayatic, ja' ic'o tal li much'utic me'one, xchi'uc li tuncoetique, xchi'uc li coxoetique, xchi'uc li ma'satetique”, xut ech'el li smozoe. ²² Ti c'alal iyul yu'un crixchanoetic li mozoile, “Cajval, ijch'un li c'usi avalbone. Ital xa li crixchanoetique, pero oy to xocol li chotlebale”, xi. ²³ “Batan xa ta bebetic xchi'uc ta beled trigoaltic, ic'o tal ta persa li much'utic chatae yo' xnoj o li jnae. ²⁴ Chacalbe, li much'utic ba'yi icalbe ti chtal ve'icunque, mi jun muc bu cha'iic c'usi smuil li jve'ele”, xut smozo li yajval ve'lile —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti mu xu' xchi'in ti Cajvaltic Jesucristoe ti much'utic mu sc'an xac' svocolique
(Mt. 10.37-38)

²⁵ Ti Jesuse ep la tajmec crixchanoetic xchi'uc ech'el. Isq'uel la spat, iyalbe la:

²⁶ —Ti much'u tsc'an chixchi'ine, mi más sc'anojon li vo'one, mi ja' jutuc no'ox sc'anoj li stot sme'e, li yajnile, li xch'amaltauque, li sbanquiltaque, li yits'intaque, li svixtaque, li yixleltaque, ti mi mu c'uxuc ta yo'on li spat xocone, xu' xixchi'in. ²⁷ Yan ti much'u mu sc'an xac' svocol chac c'u cha'al chcac' jvocol li vo'one, mu xu' xixchi'in. ²⁸ Li vo'oxuque, ti c'alal chava'anic q'uelob osile, ba'yi onox chanopic ti c'u yepal chlaje. ²⁹ Ti mi ja'to chanopic c'u yepal chlaj c'alal aliquesojbeic xa'ox li stanal yoque, yech no'ox quechel chcom avu'unic. Ti c'alal chilic li crixchanoetic ti tey quechel avu'unique, chaslabanic o. ³⁰ “Li jchi'iltic le'e yech no'ox ti isliquesbe sva'anel li q'uelob osile, pero muc xva'i

yu'un”, xi ac'oplalic. ³¹ Ja' no'ox yech ti c'alal chbat ta ac' c'oc' jun preserentee, ba'yi onox ta snop mi xcuch yu'un ta lajunmil soltero ti oy veinte mil yajsoltero li scrontae. ³² Mi iyil ti mu xcuch yu'une, ti c'alal nom to'ox xtal li scrontae, ta stac ech'el mantal ti chba slequiloc'oponbel li scrontae yo' xljaj o yo'one. ³³ Ja' no'ox yechoxuc uc, mi xu' chcom chava'iic li c'usuc avu'unique, xu' chachi'inicon.

Ja' lo'il scuenta ats'am
(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

³⁴ 'Li ats'ame mu xu' ti ch'abale. Ja'to chmuib o ve'lil ti c'alal oye. Li ats'am li' ta jlumaltique ti sna' xch'ay xchi'ile, mu xa bu chtun cu'untic. ³⁵ Mi ja'uc ta c'a'al balamil mu xtun. Ac'u mi xacap ta tso' vacax, mu xtun. Solel chich' taniel. Ja' no'ox yech ti much'utic chixchi'ine, mi mu sjunuluc yo'one, mu c'u stu cu'un. Vo'oxuc ti ava'iic c'usicalca, nopbeic smelol —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

15

Ja' lo'il scuenta jch'ayel chij
(Mt. 18.10-14)

¹ Ti jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc ti much'utic más chopol c'usitic tspasique, inopoj la ech'el ya'iic ti c'usitic chal ti Jesuse. ² Ti jfariseoetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, chopol la iyilic.

—Li vinic le'e ta xchi'in li much'utic chopol c'usitic tspasique. Ta xchi'in ta ve'el noxtoc —xiic la.

³ Ti Jesuse iyal la jun lo'il:

4 —Caltic no'ox ya'el ti oy cien achijique. Mi ich'ay jcotuque, lamal chavictaic ta stentejtic li noventa y nuevee ti c'alal chba asa'ic tal li jcot ch'ayeme. 5 Ti c'alal xataique, mu xa c'u yech o avo'onic, chacajan tal ta anequebic. 6 Ti c'alal xayul ta anaique, chatsob li much'utic lec xac'oponique xchi'uc alac'natac. “Junuc co'ontic yu'un ijta xa li jcot jchij ti ich'aye”, xavutic. 7 Ja' no'ox yech c'alal oy noventa y nueve lec yo'onique ti mu xa c'usi chopol tspasique, ti Rioxe jun yo'on. Pero c'alal xicta spasel c'usitic chopol otro jun crixchanoe, más to jun yo'on.

Ja' lo'il scuenta taq'uin ti ich'aye

8 'Caltic no'ox ya'el ti oy jun ants oy lajunsep staq'uine. Mi ich'ay jsepuque, ta stsan slámpara, ta smes li yut snae yo'to c'u cha'al mi istae. 9 Ti c'alal stae, ta stsob li much'utic lec sc'opone xchi'uc li slac'nataque. “Junuc co'ontic yu'un ijta xa li jsep jtaq'uin ti ich'aye”, xut. 10 Ja' no'ox yech jun yo'on xchi'uc yaj'anjeltac ti Rioxe ti c'alal chicta spasel c'usitic chopol otro jun crixchanoe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jun crem ti iyixtalan ti c'usitic i'ac'bat yu'un ti stote

11 Ti Jesuse iyal la jun lo'il noxtoc:

—Caltic no'ox ya'el ti oy cha'vo' screm jun vinique. 12 “Tot, ac'bon xa ta ora li erensia ti c'u yepal chavac'bone”, xi li its'inale. Li totile ixch'acbe xcha'va'al. 13 Ti c'alal ilaj xa'ox jayib c'ac'ale, li its'inale itsob scotol ti c'usitic i'ac'bate. Ti c'alal laj stsobe, ja'o ibat ta nom. Tey ba iyixtalan ti c'usitic i'ac'bate. Ispas ti c'usi no'ox xal yo'on

stuque. ¹⁴ Ti c'alal ilaj scotol ti staq'uine, ja'o i'ech' vi'nal yo' bu bateme. Iya'i vi'nal uc. ¹⁵ Isa'be yabtel jun yajval jteclum. Itaque ech'el ta rancho, ba xchabi chitom. ¹⁶ Li creme xu' xa cha'i ti tslajes li sve'el chitome yu'un muc x'ac'bat sve'el yu'un li yajvale. ¹⁷ “Ti jtote oy ep yaj'abtel, noj xch'utic, mu c'usi sna'ic. Li vo'one li' chicham ta vi'nal chca'ie. ¹⁸ Más lec chicha'sut ech'el ta sna ti jtote. Tot, ijta xa jmul ta stojol ti Rioxe, xchi'uc ijta xa jmul ta atojol uc. ¹⁹ Mu xa snupin ti crem xavutone. Más lec p'ison xa ta avaj'abtel, ta xcut c'otel”, xi isnop li creme ti c'alal iyil ti abol sbae. ²⁰ Isut ta sna stot.

'Li totile nom to'ox iyil li screme, ic'uxubaj ta yo'on. Anil xa ba snup ta be. Ismey, isbuts'. ²¹ “Tot, ijta xa jmul ta stojol ti Rioxe, xchi'uc ijta xa jmul ta atojol uc. Mu xa snupin ti crem xavutone”, xut. ²² “Ich'ic tal ta ora li lequiquil c'u'ule, ac'beic slap. Xojbeic yixtalal sc'ob, ac'beic xonob. ²³ Iq'uic tal li jup'em becerroe. Milic, jti'tic, jpastic q'uin. ²⁴ Yu'un caloj ti chamem xa li jcreme, pero lavi isut tale, co'ol xchi'uc icha'cuxi ya'el. Yu'un ich'ay to'ox, pero lavie ijta xa ya'el”, xut smozotac li totile. Ja'o lic spasic q'uin.

²⁵ “Ti c'alal iyul li its'inale, batem ox ta abtel li banquilale. Ti c'alal isut tale, c'alal tey xa'ox ta sts'el snae, iya'i ti xnic xa q'uine, ti oy j'ac'ote. ²⁶ Isvelu jun smozoic, isjac'be c'usi tspasic. ²⁷ “Yu'un isut xa tal lavits'ine. Latote iyal ti ac'u miluc li jup'em becerroe. Ja' ti lec isut tal lavits'ine”, x'utat yu'un li smozoique. ²⁸ Ti c'alal iya'i li banquilale, icap o tajmec. Mu xa sc'an x'och ta sna. Li stote loc' yalbe ti ac'u ochuque. ²⁹ Li

banquilale lic yalbe li stote: “Li vo'ote ana'oj ti li'on oe. Mi ja'uc j'ech'el ti muc jch'un amantale. Mi ja'uc jcot chivo muc bu avac'bon ti ta jpas o q'uin xchi'uc li much'utic lec jc'opon jba jchi'uque. ³⁰ Lavi iyul xa li jun acreme ti ay yixtalan ta antsetic lataq'uine, ja' xa mu smilbeluc avu'un ta ora li jup'em becerroe”, xut li stote. ³¹ “Crem, li vo'ote li'ot onoxe. Li c'usitic oye co'ol cu'untic. ³² Más lec ti ta jpastic q'uine, ti junuc co'ontique yu'un icha'cuxi ya'el lavits'ine ti chamem xa ti caloje. Yu'un ich'ay to'ox, pero lavie ijta xa ya'el”, xut li screme —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

16

Ja' lo'il scuenta yajmartomo ajvalil ti ja' no'ox tsc'an lec ch-ile yu'un li crixchanoetique

¹ Li lajchavo'e i'albatic la jun lo'il yu'un ti Jesuse: —Caltic no'ox ya'el ti oy jun jc'uleje. Oy yajmartomo. Oy much'u istic'be smul ta ajvalil li martomoe. Li smule ja' ti iyixtalanbe c'usuc yu'un li yajvale. ² Itaque ta iq'uel yu'un li yajvale. “Ica'i ti chopol c'usi chapase. Albon ca'i ti c'u yepal achonoj li c'usuc cu'une xchi'uc ti c'u to yepal teye yu'un chaloc”, x'utat. ³ “¿C'usi ta jnop lavi mu xa xiyac'be cabtel li cajvale? Mu xu' cu'un li abtele. Chiq'uexav noxtoc mi ta jc'an limoxnae. ⁴ Iyul xa ta jol c'usi ta jpas yo' xisc'uxubin o li crixchanoetic ti c'alal xiloq'ue”, xi isnop li martomoe. ⁵ Jujuntal istac ta iq'uel li much'utic oy yil yu'un li yajvale. “¿C'u yepal avil yu'un li cajvale?” xut li much'u ba'yi itale. ⁶ “Cien tampo aceite”, xi. “Jato li spoco'vunale, chotlan, ts'ibao ta ach'. Cincuenta

tampo no'ox xatsac ta vun”, xi li martomoe. ⁷ “Ali vo'ote ¿c'u yepal avil?” xut li much'u ts'acal to itale. “Cien coxtal trigo”, xi. “Jato li spoco'vunale, ts'ibao ta ach'. Ochenta coxtal no'ox xatsac ta vun”, xi li martomoe. ⁸ “Li martomo chopol sjole más sna' snopel c'u x'elan yo' sta o c'uxubinel ti c'alal xloc' ta cabtele”, xi li ajvalile. Ja' no'ox yech li much'utic ja' no'ox ta yo'onic c'u x'elan ch-ech'ic li' ta sba balamile, más sna'ic snopel c'u x'elan tsc'uxubinic li xchi'ilique yo' xc'uxubinatic o uque. Yan li much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe, más mu sna'ic.

⁹ 'Vo'oxuc ti oy c'usuc avu'unique, tsc'an cha-coltavanic o. Mu me atuquicuc no'ox ti lec cha'ech'ic li' ta sba balamile. Mi chacoltavanic o li c'usitic sna' xlaje, cha'iq'ueic ochel ta vinajel ta sbatel osil.

¹⁰ 'Li much'u xchabiluj yu'un li c'usi jutuc ac'bil xchabie, ja' no'ox yech xchabiluj yu'un li c'usi epe. Yan li much'u mu xchabiluj yu'un li c'usi jutuque, ja' no'ox yech mu xchabiluj yu'un li c'usi epe. ¹¹⁻¹² Ja' no'ox yech mu xac' acuxlejalic ta sbatel osil ti Rioxe mi mu xacoltavanic o li c'usitic chatabeic Riox li' ta sba balamile ti sna' xlaje.

¹³ 'Co'ol xchi'uc jun mozoil ti mu xu' cha'vo' yajvale. Mi cha'vo' yajvale, li june chopol chil; li june lec chil. Li june yich'oj ta muc'; li june mu xich' ta muc'. Ja' no'ox yech mu xu' chatunic yu'un Riox mi ja' no'ox ta avo'onic li taq'uine —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹⁴ Ti c'alal iya'i ti jfariseoetique, islabanic o la ti Jesuse yu'un la ja' no'ox ta yo'onic li taq'uine.

¹⁵ I'albatic la yu'un ti Jesuse:

—Li vo'oxuque toj lec yilel avo'onice pero ti Rioxe yiløj c'u x'elan lavo'onique. Ti much'utic chac' sbaic ta ich'el ta muq'ue, chopol ch-ileic yu'un ti Rioxe.

Ja' li' yaløj ti iyal ti Jesuse ti persa chc'ot ti c'usitic yaløj ti Rioxe

¹⁶ 'Ti c'alal mu to'ox chtal ti Juan j'ac'-ich'vo'e, ja' no'ox ava'iic ti c'usitic yaløj ti Rioxe ti sts'ibaoj ti Moise se xchi'uc ti yan yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee. Ts'acal to ti Juane layalbeic ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe. Lavie ep xa ti much'utic sjunul yo'on ta xch'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe.

¹⁷ 'Li vinajel balamile chlaj onox; yan li c'usitic yaløj ti Rioxe, mi jp'el mu xch'ay, persa chc'ot scotol.

Ja' li' yaløj ti mu xu' jch'ac cajniltique

(Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)

¹⁸ 'Ti much'u ta xch'ac yajnile, mi chic' yan antse, co'ol xchi'uc yants chc'ot. Ti much'u chic' ch'acbalal antse co'ol xchi'uc yants chc'ot noxtoc.

Ja' li' yaløj c'u x'elan i'ech' ta balamil jun jc'ulej xchi'uc jun jc'anlimoxna, Lázaro sbi

¹⁹ 'Oy to'ox jun jc'ulej. Naca lequic sc'u' islap, naca toyolic stojol. Scotol c'ac'al ispas q'uin, naca lequic ti sve'ele. ²⁰ Oy to'ox jun jc'anlimoxna noxtoc, Lázaro sbi. Balbil ta chin. Tey chc'ot xchotan sba ta sti' sna ti jc'uleje, tey tsc'an limoxna. ²¹ Ti jc'anlimoxnae yo'onuc ba stam ti c'usitic chlaj p'ajuc ta yolon smexa ti jc'uleje, pero muc x'ac'bat stam. Ta xleq'ue ta ts'i' noxtoc, ja' ti balbil ta chine. ²² Icham ti jc'anlimoxnae. Ti xch'ulele

i'ic'bat ech'el ta vinajel yu'un anjeletic yo' bu ti Abraame xchi'uc ti much'utic lec yo'onic uque. Icham ti jc'ulej uque, imuque. ²³ Ti xch'ulele tey ibat ta c'otebal. Iyil ta nom ti Abraame. Iyil noxtoc ti tey ti Lázaro. ²⁴ Ti jc'uleje i'avan. “Jtotic Abraam, c'uxubinon. Taco tal li Lázaro. Ac'u sts'aj tal sni' sc'ob ta vo', ac'u tal st'uxubtasbon li coq'ue yu'un abol jba tajmec li' ta c'oq'ue”, xi. ²⁵ “Yuleso ta ajol, quere, ti c'alal la'ech' ta sba balamile, bats'i jc'ulejot tajmec. Li Lázaro bats'i me'on tajmec i'ech'. Lavie li' xa jun yo'one; li vo'ote yolel chavich' castico. ²⁶ Mu xjelav li Lázaro yu'un oy natil ch'en ta o'lol. Muc much'u xjelav teyo'e. Ja' no'ox yech muc much'u xjelav tal li'toe”, xi ti Abraame.

²⁷ “Mi mu xjelav tale che'e, abulajan tacbon ech'el ta sna li jtote. ²⁸ Yu'un oy to vo'vo' quits'in teyo'e. Ac'u ba yalbe ti ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole yo' mu xtalic o li'toe. Yu'un toj tsots li casticoe”, xi ti jc'uleje. ²⁹ “Tey onox yich'o'jic li svun Moiesese xchi'uc li svuntac yan yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee. Xu' ja' xch'unic”, xi ti Abraame. ³⁰ “Jtotic Abraam, mu xch'unic. Ti oyuc no'ox c'uxi cha'cuxiuc ti much'u xojtiquinique, mi iyilic ti tey chc'ot noxtoque, ta nan xch'unic bi'a. Ta nan xictaic spasel li c'usitic chopole”, xi ti jc'uleje. ³¹ “Mi mu onox xch'unic ti c'usitic iyal ti Moiesese xchi'uc ti yan yaj'alc'op Riox ti ta más vo'nee, ac'u mi oy much'u xcha'cuxi ech'el xba yalbe, mi ja'uc onox xch'unic”, xut jc'ulej ti Abraame —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

17

Ja' li' yaløj ti toj xi'el sba li mulile

(Mt. 18.6-7, 21-22; Mr. 9.42)

¹ Li lajchavo'e i'albatic la yu'un ti Jesuse:

—Oy onox c'usi chopol chtal ta avo'onic. Yech'o un q'uelo me abaic, mu me vo'oticoxuc ta amulic tsa' smul lachi'ilique. ² Mi vo'oxuc ta amulic ti tsa' smulique, más lec ti avich'icuc chucbel jcotuc cho' ta anuq'uique, ti latenaticuc ochel ta mare. Ti lachamicuque, mu xa c'uxi sa' smul avu'unic li much'utic yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique ti yich'ojicon ta muq'ue.

³ 'Cuentaanic me che'e. Ti mi oy bu ista smul avu'un junuc achi'il ta yich'elon ta muq'ue, ba lequill'albo atuc ti c'usi chopol ispase. “Mu xa bu ta jpas yech”, mi xie, ac'o ta pertonal. ⁴ Ti mi ista smul avu'un vuc-ech'eluc ta jun c'ac'ale, “mu xa bu ta jpas yech”, mi xayutilane, ac'o ta pertonal —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti tsc'an ta xch'unic más ti oy syu'el Jesús ti apoxtoletique

⁵ —Coltaoticotic ta xch'unel más ti vo'ot oy ayu'ele —xutic la Cajvaltíc Jesús li apoxtoletique.

⁶ Itac'av la ti Cajvaltique:

—Ac'u mi jutuc no'ox ach'unojic ti oy jyu'ele, ac'u mi co'ol xchi'uc jp'ej bec' mustisya, pero spas xa avu'unic li c'usitic vocol ta pasele. Ja' chac c'u cha'al mi chavalbeic ti ac'u buluc loq'uel li sicómoro te' le'e, ti ac'u tec'luc ta mare, tspas avu'unic.

Ja' li' yaløj ti mu xu' jtoy o jbatic li c'usitic ta jpastique

⁷ 'Caltic no'ox ya'el ti oy amozoique ti i'ay ta voc'-osile, o mi chabivacax. Ti c'alal xul ta anae, mu onox bu chavalbe ti chtal chotluc ta mexae. ⁸ “Li vo'ote lapo amac, meltsanbon tal jve'el. Mi laj ve'icone, ja'to chave'”, xavut. ⁹ “Colaval” mi ja'uc xavut ti c'alal ixch'un amantale. ¹⁰ Ja' no'ox yechoxuc uc, mi ach'unic li c'usitic chayalbeic ti Rioxe, “Mu c'u xitunoticotic o. Ja' no'ox ijpas-ticotic ti c'u yepal liyalboticotic”, chianic me —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti i'ech' xchamelic lajunvo' viniquetic ti ipic ta leprae

¹¹ Ti c'alal ibat ta Jerusalén ti Jesuse, tey la i'ech' ta sts'ac estado Samaria xchi'uc estado Galilea. ¹² Ti c'alal ic'ot ta jun parajele, tal la snupel ta be yu'un lajunvo' viniquetic. Nom la isva'an sbaic yu'un la ipic ta lepra. ¹³ I'avanic la.

—Jesús, jchanubtasvanej, abulajan c'uxubinoticotic —xiic la.

¹⁴ Ti Jesuse, ti c'alal iyil ti viniquetique —Batanic, ba ac' abaic iluc ta stojol paleetic —x'utatic la.

Ti c'alal ibatique, i'ech' la ti xchamelique.

¹⁵ C'alal iyil ti lec xa ti june, isut la tal ta ora yo' bu ti Jesuse. X'avet xa la tal:

—Colaval, Cajval, ti lecon xae —xut la ti Rioxe.

¹⁶ Isquejan la sba ta yichon ti Jesuse, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc.

—Colaval ti lecon xa avu'une —xut la.

Ti much'u yech ispase, liquem la tal ta estado Samaria.

17 —Lajunvo' ti iquet'esbe xchamelique. ¿Bu ma ti balunvo' jchi'iltactique? 18 Stuc no'ox isut tal li jsamariae ti “colaval”, xut ti Rioxe —xi la ti Jesuse.

19 —Va'lan, batan. Yu'un ach'un ti oy jyu'ele, yech'o ti lecot xae —x'utat la yu'un Jesús ti vinique.

Ja' li' yaloj ti c'alal xtal spas mantal li' ta sba balamil ti Cajvaltic Jesuse

(Mt. 24.23-28, 36-41)

20 Ti jfariseoetique isjac'beic la ti Jesuse ti c'u to ora chtal pasvanuc ta mantal ti Rioxe.

—Ti c'alal xlic pasvanuc ta mantal ti Rioxe, ch'abal seña. 21 “Li' xa tspas mantal ti Rioxe”, “le' xa tspas mantal ti Rioxe”, muc much'u xi. Ti Rioxe tspasvan xa ta mantal, li' xa achi'uquique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

22 Li lajchavo'e lic la albaticuc yu'un ti Jesuse:

—Ta sta yora ti chlic avalic chac li'i: “Chac no'ox taluc ta ora ti Cajvaltic Jesuse”, xachiic, pero mu to bu chital, vo'on ti co'ol crixchanootique.

23 Oy jlom chlo'lovanic no'ox. “Le' xa li Cajvaltic Jesuse”, “taj xa li Cajvaltic Jesuse”, xiic. Pero mu me xach'unic, mu me xba aq'uelic. 24 Ti c'alal xicha'sut tal vo'on ti co'ol crixchanootique, chiyil scotol crixchanoetic chac c'u cha'al xlebluj chavuque chquiltic ti buyotique. 25 Pero ba'yi chcac' tajmec jvocol yu'un mu xisc'anic li jq'uex jchi'iltactic li'i. 26 Ja' chac c'u cha'al ispas ti crixchanoetic ti ta más vo'nee ti c'alal li' to'ox ti Noee, ja' no'ox yech tspasic uc ti c'alal sta yora chicha'sut tal, vo'on ti co'ol crixchanootique. 27 Jun yo'on ive'ic, iyuch'ic vo', islajesic scotol ti c'usi sc'an yo'onique, inupunic, iyac' ta nupunel stebic. Ti

c'alal ital ti nojele, c'alal i'och ta barco ti Noee, icom ti c'usitic ispasique, icham scotolic. ²⁸ Ja' no'ox yech ispasic uc ti crixchanoetic ti ta más vo'nee ti c'alal li' to'ox ti Lote. Jun yo'on ive'ic, iyuch'ic vo', islajesic scotol ti c'usi sc'an yo'onique, i'equelajic, i'ovolajic, ismeltsan snaic. ²⁹ Ti c'alal iloc' ta Sodoma ti Lote, ja'o ital c'oc' xchi'uc asuvre ta vinajel, icham scotolic. ³⁰ Ja' no'ox yech tspasic li crixchanoetique ti c'alal xicha'sut tal, vo'on ti co'ol crixchanootique.

³¹ 'Ti c'alal xc'ot yech ti c'u to orae, lavi pach'al li sba anaique, mi ja'o oy much'u tey xva'ete, ti c'alal xyal tale, mu xa me x'och stam c'usuc yu'un. Ti much'utic tey ta yabtelique, mu xa me sut ta snaic. ³² Yuleso ta ajolic c'usi ispas ti yajnil Lote. ³³ Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue ti ja' chi'ic o li milele, yu'un onox ta x'ochic ta c'oc' ta sbatel osil. Yan ti much'utic muc ta alel yu'unic mi ja' xlajic oe, ta xcuxiic ta sbatel osil.

³⁴ 'Chacalbeic, mi onox c'u cha'al ta ac'ubaltic litale, mi oy much'u vayem cha'vo' ta jun no'ox teme, yic'al jun chquic' ech'el, jun chcom. ³⁵ Mi oy cha'vo' ants ti tsobol ta xjuch'unique, yic'al jun chquic' ech'el, jun chcom. ³⁶ Mi oy cha'vo' vinic ti tsobol ta x'abtejqique, yic'al jun chquic' ech'el, jun chcom —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

³⁷ —¿Bu ma chc'ot taj une, Cajval? —xiic la li lajchavo'e.

—Yu'un chich'ic onox castico ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue. Co'ol xchi'uc mi oy c'usi ichame, tey ta stsob sba xulemal —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

18

Ja' lo'il scuenta jun me'anal ants xchi'uc jun jmeltsanejc'op

¹ Li lajchavo'e i'albatic la jun lo'il yu'un ti Jesuse yo' la mu xicta o sbaic ta sc'oponel ti Rioxe.

² —Caltic no'ox ya'el ti oy jun jmeltsanejc'op ta jun jteclume, mu xich' ta muc' Riox, mu xich' ta muc' crixchanoetic. ³ Caltic ti tey nacal jun me'anal antse, oy c'usi ipojbat. Ba sc'anbe parte li jmeltsanejc'ope. “Mi mu xa'abulaj xatacbon ta iq'uel li much'u lispojbe c'usuc cu'une”, xut. ⁴ Ep ta ech'el ay sc'anbe parte li jmeltsanejc'ope. Li jmeltsanejc'ope ts'acal to isnop: “Mi Rioxuc, mu xquich' ta muc', mi ja'uc crixchano. ⁵ Ja' no'ox lavi li' xva'von li me'anal antse, ta jmeltsanbe li sc'ope. Yu'un mu jc'an ti li' no'ox xva'vone”, xi li jmeltsanejc'ope.

⁶ 'Ava'iic c'u x'elan iyal li jmeltsanejc'op ti chopol sjole. ⁷ Ja' no'ox yech ti Rioxe chac'be castico ti much'utic ch-ilbajinbon li xch'amaltaque ti c'ac'al ac'ubal ta xc'opojique. ⁸ Ti c'alal sta yorae, ta ora chac'be castico. Pero ti c'alal xicha'sut tal vo'on ti co'ol crixchanootique, ¿mi oy onovan much'utic yich'ojicon ta muc' xul jta? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jun jfariseo xchi'uc jun jc'an-loc'-c'usiticuc

⁹ Ti Jesuse iyal la jun lo'il yo' la xa'iic o ti chopol c'usitic tspasic ti much'utic lec yo'onic ti yalojique ti tsp'aj xchi'ilique.

¹⁰ —Caltic no'ox ya'el ti oy cha'vo' vinic co'ol ba sc'oponic Riox ta ti' muc'ta temploe. Li june

jfariseo; li june jc'an-loc'-c'usiticuc. ¹¹ Li jfariseoe va'al isc'opon Riox, mu xa much'u xtaon cha'i. “Colaval, Cajval, ti muc bu yechon chac c'u cha'al li yan jchi'iltaque ti ch-elc'ajique, ti chopol sjolique, ti tsa' yantsique. Muc bu yechon noxtoc chac c'u cha'al li jc'an-loc'-c'usiticuc li' va'ale. ¹² Li vo'one cha'ech'el ta xemana chquicta cot. Li c'usitic ta jtae chacac'be jun mi ijta lajunebe”, xut ti Rioxe. ¹³ Li jc'an-loc'-c'usiticuque nom va'al icom. Mi ja'uc sc'an sq'uel muyel vinajel. Ja' no'ox ismajulan sti' yo'on. “Cajval, c'uxubinon yu'un jmulavilon”, xut ti Rioxe. ¹⁴ Chacalbe ava'iic. Li jc'an-loc'-c'usiticuque ac'bil xa pertonal yu'un smul ti c'alal isut ta snae. Yan li jfariseoe muc x'aque ta pertonal. Ti much'utic stoyoj sbaique ch-aq'ueic ta q'uexlal yu'un mu xc'aneic yu'un ti Rioxe. Yan ti much'utic mu sna' stoy sbaique ja' ch-aq'ueic ta ich'el ta muc' yu'un ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

*Ja' li' yaloj ti iyac'be bentisyon c'oxetic ti Jesuse
(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)*

¹⁵ Tey la yic'ojbeic c'otel c'oxetic ti Jesuse yu'un la ac'u yac' sc'ob ta sjolic yo' staic o bentisyone. C'alal iyilic li lajchavo'e, ispajesic la ti much'utic chiq'uic tal c'oxetique.

¹⁶ —Mu xavutic. Ac'u talicuc li c'oxetique. Yu'un ti much'utic ja' yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique, ta xch'unic c'usitic chal ti Rioxe. ¹⁷ Ta melez chacalbeic, ti much'utic ma'uc yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique, mu x'ochic yo' bu tspas mantal ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

*Ja' li' yaloj ti c'ot sc'opon Jesús jun jc'uleje
(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)*

18 Tey la jun jmeltsanejc'op yu'unic li j'israeletique.

—Jchanubtasvanej, vo'ot ti lec avo'one, ¿c'usi tsc'an ta jpas yo' xicuxi o ta sbatel osile? —xut la ti Jesuse.

19 —¿C'u yu'un ti “lec avo'on”, xavutone? Jun no'ox ti much'u lec yo'one, ja' ti Rioxe. 20 Ana'oj c'usi chal li smantaltac Rioxe: “Mu me xasa' avants, mu me xamilvan, mu me xa'elc'aj, mu me xanopbe smul achi'il, ich'o ta muc' atot ame”, xi —x'utat la yu'un ti Jesuse.

21 —Li c'usitic avale c'oxon to'ox lic jch'un —xi la ti vinique.

22 Ti c'alal iya'i ti Jesuse —Oy to c'usi tsc'an chapas. Ba chono li c'usuc avu'une. Li stojole q'uelanbo li me'onetique yo' oy o ac'ulejal ta vina-jele. Ts'acal to xtal achi'inon —x'utat la.

23 C'alal iya'i chac taje, iyat la yo'on tajmec ti vinique yu'un la toj ep c'usuc yu'un. 24 C'alal iyil ti Jesuse ti chat o yo'on tajmeque —Li jc'ulejetique tsots ta ch'unel cha'iic c'usitic chal ti Rioxe. 25 Co'ol xchi'uc jcot cameyo ti mu xjelav ta chac acuxae, ja' yech mu x'ochic yo' bu tspas mantal Riox ti much'utic ja' no'ox ta yo'onic li sc'ulejalique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

26 Ti much'utic iya'iic ti x'elan iyal ti Jesuse —¿Much'u xa onox ta xcuxi ta sbatel osil ti mi mu xcuxiic li jc'ulejetique? —xutic la ti Jesuse.

27 —Mu xu' chacuxiic ta sbatel osil ta atuquic. Ja' no'ox chacuxiic mi chascoltaic ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

²⁸ —Li vo'oticotique jcomtsanojticotique xa li c'usuc cu'unticotique. Jnap'letaotjoticotic xa —xi la li Pedroe.

²⁹⁻³⁰ —Ta melez chacalbeic, ti much'utic muc ta alel yu'unic mi iscomtsan o snaique, mi stot sme', mi sbanquiltac, mi yits'intac, mi svixtac, mi yixleltac, mi smuctac, mi yajnil, mi xch'amaltac, mi yoltac, yu'un ti chalic a'yuc ti tspasvan xa ta mantal ti Rioxe, más xa ep ch-ac'batic sq'uexol ti c'usitic chcom yu'unique. Ts'acal to ta xcuxiic ta sbatel osil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti yox'ech'elal xa iyal ti Jesuse ti chmilee

(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

³¹ Li lajchavo'e itsobatic la yu'un ti Jesuse.

—Ana'ojic ti chibatic ta Jerusalene. Yu'un ista xa yora ti c'u cha'al sts'ibaojic comel ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee, ti ta xquil jvocol vo'on ti co'ol crixchanootique. ³² Chi'aq'ue entrucal ta stojol li much'utic nom liquemic tale. Chislabanic, chismajic, chistubtaic. ³³ Chiyac'beic arsial, ja'o chismilic. Chimuque. Ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

³⁴ Muc la xa'ibeic smelol ti x'elan iyale, yu'un la muc x'ac'bat ya'ibeic smelol yu'un ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti isjambe sat jun ma'sat ta Jericó ti Jesuse

(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

³⁵ Ti c'alal po'ot xa'ox la xc'otic ta jteclum Jericoe, tey la chotol istaic ta ti'il be jun xchi'ilic ta israelal, ma'sat la. Tey la tsc'an limoxna. ³⁶ C'alal iya'i ti tey ta x'ech' ep xchi'iltaque, ijac'batic la

c'usi tspace. ³⁷ I'albat la yu'un li xchi'iltaque ti ja'tey xchi'uquic ech'el ti Jesus Nazarete. ³⁸ Ja'o la i'avan.

—¡Jesús, smom David, c'uxubinon! —xi la.

³⁹ Ti much'utic babe ech'ele ispajesic la:

—¡Anchan! —xutic la.

Pero más to la tsots i'avan:

—¡Smom David, c'uxubinon! —xi la.

⁴⁰ Va' xi la ti Jesuse.

—Ic'becon tal —xut la ti crixchanoetique.

Ti c'alal ic'ote ⁴¹ —¿C'usi chajcha'le un? —x'utat la yu'un ti Jesuse.

—Cajval, abulajan jambon li jsate —xi la.

⁴² —Lavi ach'un ti oy jyu'ele, chjam xa lasate —x'utat la yu'un ti Jesuse.

⁴³ Ora la ijam ti sate, ixchi'in la ech'el ti Jesuse.

—Colaval —xut la ti Rioxe.

C'alal iyilic ti crixchanoetique, “colaval, Cajval”, xiic la uc.

19

Ja' li'yaloj ti ilecubtasbat yo'on ti Zaqueoe

¹ Li belez Jerusalene tey x'ech' ta yutil Jericó. Tey la i'ech' ti Jesuse. ² Tey la nacal jun jc'ulej, Zaqueoe la sbi. Ja' la totil yu'unic li jc'an-loc'-c'usiticuque.

³ Tsc'an la chojtiquin ti Jesuse, tsc'an la tsq'uelbe c'u x'elan sat. Pero mu la sta ta ilel yu'un la toj ep tajmec ti crixchanoetique. Xchi'uc la c'usuc, yu'un la comcom ti Zaqueoe. ⁴ Yech'o un ijelav la ech'el ta anil, ba la muyuc ta jtec' sicómoro yo' la sta o ta ilel ti Jesuse. Yu'un la sna'oj ti tey ta x'ech'e. ⁵ Ti c'alal ic'ot ta yolon te' ti Jesuse, isq'uel la muyel. Iyil la ti tey luchul ti Zaqueoe.

—Zaqueo, yalan tal ta ora yu'un tey chibat ta ana —x'utat la.

⁶Ti Zaqueoe ora la iyal. Xmuyubaj xa la, iyic' la ech'el ta sna ti Jesuse. ⁷Ti c'alal iyil ti xchi'iltac ta israelale, chopol la iya'iic.

—Chopol ti ibat ta sna jmulavil li Jesuse —xiic la.

⁸Ti Zaqueoe isva'an la sba.

—Cajval, ta xcac'be j'o'loluc c'usuc cu'un li me'onetique. Ti mi oy much'u iquclc'anbe staq'uine, más xa ep ta jsutesbe. Ti mi iquclc'anbe cienunque, ta xa jsutesbe chanibuc cien —xut la ti Jesuse.

⁹—Lavie ac'biloxuc xa pertonal yu'un amulic ajunlejic ta na. Yu'un ach'un xa ti c'usi chal ti Rioxe chac c'u cha'al ixch'un ti Abraam ti ta más vo'nee. ¹⁰Vo'on ti co'ol crixchanoetique, yu'un ja' tal jsa'oxuc, tal jpojoxuc yu'un sc'oplal xa'ox cha'ochic ta c'oc' ta sbatel osil —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta lajunvo' j'abtel ti i'ac'bat sliquebic yu'un li yajvalique

(Mt. 25.14-30)

¹¹Ti crixchanoetique tey la cha'iic c'usi chal ti Jesuse. Yu'un isnop ti j'israeletique ti ja' xa li much'u st'ujoj Rioxe ti chc'ot xa ochuc ta preserenteal ta Jerusalene, yech'o un ti Jesuse isjoy'al la sba stuc ti c'alal po'ot xa'ox xc'otic ta Jerusalene.

¹²—Caltic no'ox ya'el ti oy screm jun preserentee. Jc'u lej tajmec li creme. Ibat ta nom, ba yich' tal snombramiento scuenta preserenteal. Ti c'alal sut tale, chul spas mantal ta slumal. ¹³Ti c'alal mu to'ox chbate, itsob slajunva'al li yaj'abtele. Iyac'be comel sliquebic li yaj'abtele. Co'ol yepal

iyac'be comel jujun. “Abtejanic o. Tey xaq'uelic c'u yepal chjolin avu'unic. Ti c'alal xisut tale, chul quich'”, x'utatic comel. ¹⁴ Li xchi'iltac ta slumale mu sc'anic ti ja' ch-och ta preserenteale. Istaquic ech'el mantal ti mu ya'uc ac'batuc snombramien-toe. “Mu jc'anticotic ti ja' ch-och ta preserenteal ta jlumalticotique”, xiic c'otel.

¹⁵ 'Pero iyich' onox snombramiento, isut tal. Ti c'alal iyule, istac ta iq'uel li yaj'abteltaque yu'un cha'i c'u yepal ijolin yu'unic jujun li staq'uine. ¹⁶ Li jun ba'yi itale “Totic, lataq'uin avac'bon comele, ijolin cu'un lajun'ech'el más ep”, xut li yajvale. ¹⁷ “Li vo'ote lec xana' xa'abtej. Jutuc ti lacac'bee pero sjunul avo'on la'abtej o, yech'o un chajtic' ta coviernoal scuenta lajuneb jteclum”, x'utat. ¹⁸ Ital noxtoc li june. “Totic, lataq'uin avac'bon comele ijolin cu'un vo'ech'el más ep”, xut li yajvale. ¹⁹ “Li vo'ot uque chajtic' ta coviernoal scuenta vo'ob jteclum”, x'utat.

²⁰ 'Ital noxtoc li june. “Totic, ilo lataq'uin avac'bon comele. Ijsut' lec ta paño, ijnac'. ²¹ Yu'un lixi'. Jna'oj ti jlajelote. Jna'oj ti chavich'be xchi'uc sjol lataq'uine. Chavich' ti bu muc bu avac'oj avocole”, xi ispoj sba li june. ²²⁻²³ “Mu xatun, ch'ajot tajmec. Mi yech li c'usi chavale, ti jlajelone, ti chquich' ti bu muc bu cac'oj jvocolé, ¿c'u yu'un ti muc xavac' jolinuc ta bancoe? C'alal liyule, iquich' xchi'uc sjol ti yechuque”, x'utat. ²⁴ “Pojbeic li taq'uine, ja' ac'beic li much'u isjolin-tas lajun'ech'el más epe”, x'utatic li much'utic teye. ²⁵ “¡Totic, pero yich'oj xa lajuneb!” xutic. ²⁶ “Chacalbe ava'iic, ti much'utic sjunul yo'on

ta x'abteje, más ta x'ac'batic. Yan ti much'utic mu sjunuluc yo'on ta x'abteje, ti c'u yunen'epal i'ac'batique, ta xpojbatic ta jmoj. ²⁷ Li much'utic chiscrontainique, ti mu sc'anic ti vo'on preserenteone, iq'uic tal scotol li'toe. Li' ta jsat xamilique”, xi li preserentee —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti cajal ta burro i'och ta Jerusalén ti Jesuse

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

²⁸ Ti c'alal laj lo'ilajuc ti Jesuse, iloq'uic la ech'el teyo'e, ibatic la c'alal Jerusalén. Ja' la babe ech'el ti Jesuse. ²⁹ Ti c'alal istabeic stuq'uil Betfajé xchi'uc Betania ta yoc jp'ej vits Olivotic sbie, itaqueic la ech'el cha'vo' yu'un ti Jesuse.

³⁰ —Batanic le' ta parajele. Ta ochel no'ox tey chucul chataic jcot burro, mu to much'u scajlebinoj. Jitunic, nitic tal. ³¹ Mi oy much'u chasjac'beic c'u yu'un ti chajitunic li burroe, xavalbeic ti vo'on chtun cu'une —x'utatic la ech'el yu'un ti Jesuse.

³² Ibatic la. Ti c'u x'elan i'albatic ech'ele, ja' la yech c'ot staic. ³³ Ti c'alal xyaquet tsjitunic li burroe —¿C'u yu'un ti chajitunic li jburroe? —x'utatic la yu'un ti yajvale.

³⁴ —Yu'un ja' chtun yu'un li Cajvaltic Jesuse —xutic la.

³⁵ Isnitic la tal yo' bu ti Jesuse. Iyac'beic la stasin spimilc'u'ic, iscajlebin la ti Jesuse. ³⁶ Ti c'alal cajal xa ech'el ta burro ti Jesuse, ti j'israeletique isq'ui la spimilc'u'ic ta be yo' bu ch-ech' ti Jesuse. ³⁷ Ti c'alal po'ot xa'ox la staic li yaleltic ta yelav Jerusalén ta vits Olivotique, lic la avanitic scotol ti much'utic scotol c'ac'al ixchi'inic ti Jesuse. Xmuyubajic xa

la. “Colaval” xutic la ti Rioxe, ti yiløjbeic slequikal syu'elal ti Jesuse.

³⁸ —¡Lec tajmec li preserente listacbotic tal ti Jtotic Riox ta vinajele! ¡Lec xa chiyilotic ti Rioxe! “Colaval, Cajval”, chiicuc uc ti anjeletic ta vinajele —xiic la.

³⁹ Tey la capal jayvo' jfariseoetic.

—Jchanubtasvanej, pajesos li much'utic snap'letaojote —xutic la ti Jesuse.

⁴⁰ —Chacalbe ava'iic, mi ta xch'aniique, ja' chlic avanitic li tonetique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁴¹ Ti c'alal po'ot xa'ox la xc'otic ta Jerusalén xchi'uguic ti Jesuse, c'alal iyil jteclum ti Jesuse, iyog'uaita la.

⁴² —Ti xch'unicuc ti stacojon tal ti Rioxe yo' jun o yo'onic xchi'uc ti Rioxe, lec ti yechuque. Pero i'ech' xa yora ti ch-ac'bat xch'unique yu'un mu sc'an xch'unic. ⁴³ Yu'un tsta yora ti chtal sjoyintael yu'un li scrontaique, chtal smaquelic ta jujot. ⁴⁴ Chtal slomesbel scotol li snaique. Ta xlaj scotolic. Ja' ti mu xch'unic ti vo'on listac tal ti Rioxe, ti tal jtojbe li smulique —xi la ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti isnuts loq'uel jchonolajeletic ta ti muc'ta templo ti Jesuse

(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

⁴⁵ Ti Jesuse ibat la ta ti' muc'ta templo ta Jerusalén. Isnuts la loq'uel scotol ti jchonolajeletic teyo'e.

⁴⁶ —“Li jnae ja' scuenta chtal ataicon o ta c'oponel”, xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. Li vo'oxuque snailch'en j'eleq'uetic xacha'leic —x'utatic la ti jchonolajeletique.

⁴⁷ Ti Jesuse tey la ichanubtasvan jujun c'ac'al ta ti' muc'ta templo. Ti totil paleetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique, iscomonopic la c'uxi ta staic ta milel ti Jesuse. ⁴⁸ Pero mu la c'uxi stac' iyilic, ja' la ti tey xchi'uc scotol ti crixchanoetique ti sjunul yo'on cha'iic c'usi chal ti Jesuse.

20

Ja' li' yaløj ti ijac'bat ti Jesuse ti much'u i'albon ti x'elan tspase

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

¹ Ti j'ech'ele tey la ta xchanubtasvan ta ti' muc'ta templo ti Jesuse. Ja' la iyal ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe. Tey la ic'otic jayvo' totil paleetic, xchi'uc la jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc la jayvo' jmeltsanejc'opetic.

² —¿Much'u layalbe ti x'elan chapase? —xutic la ti Jesuse.

³ —Oy c'usi chajac'beic uc. ⁴ ¿Much'u ta smantal ti iyac' ich'vo' ti Juane? ¿Mi Riox, o mi crixchano? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁵ Xalxalbe xa la sbaic:

—Mi chcaltic ti ta smantal Rioxe, “¿c'u yu'un ti muc xach'unique che'e?” xi bi'a. ⁶ Mi chcaltic ti ta smantal crixchano, chiyac'botic ton li jchi'iltactique yu'un xch'unøj scotolic ti ja' yaj'alc'op Riox ti Juane —xut la sbaic.

⁷ —Mu jna'ticotic —xiic la.

⁸ —Ja' yechon uc, mu xacalbeic ti much'u liyalbe ti x'elan ta jpase —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

*Ja' lo'il scuenta jchabiej'uva ti i'lbajinvanique
(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)*

⁹ Ti Jesuse lic la yalbe jun lo'il ti xchi'iltac ta israelale:

—Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ists'un ep uva ta yosile. Isa' comel li much'utic ta xchabiiique. Ibat ta nom li yajvale. Tey ipaj. ¹⁰ Ti c'alal ita'aj li uvae, istac tal jun yaj'abtel, tal scuch ech'el ti c'u yepal yalaj chich'e. Yul sc'anbe li much'utic ta xchabiiique. Li jchabiej'uvae istaquic li yaj'abtel yajval osile, ismajic. Mu c'usi iyac'beic ech'el. ¹¹ Li yajval osile istac tal otro jun yaj'abtel. Ja' no'ox yech ixcha'leic, iyilbajinic noxtoc. Mi jset' mu c'usi i'ac'bat ech'el. ¹² Li yajval osile istac tal otro jun yaj'abtel. Yoxva'al xa o. Li jchabiej'uvae ismajic noxtoc. Isyayijesic, isnutsic loq'uel.

¹³ ”¿c'usi ta jnop che'e? Más lec ta jtac ech'el li jcreme ti jc'anoj tajmeque. Ti c'alal xilic ti ja' jcreme, ja' nan chich'ic ta muc'”, xi isnop li yajval osil ya'ele. ¹⁴ Li jchabiej'uvae ti c'alal iyilic ti ja' xa screm li yajval osile, “le'e ja' xa chich'be comel yosil li stote. Más lec jmiltic yo' xquich'betic o comel vo'otic li yosile”, xut sbaic. ¹⁵ Isloq'uesic ta pat moc, ismilic. Ti c'alal sut tal li yajval uvae, ¿c'usi chul nopbaticuc xana'ic li jchabiej'uvae? ¹⁶ Chacalbe ava'iic ti chtal smil scotole. Yan xa o much'utic chac'be xchabi li uvae —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ti c'alal iya'iic ti ja' sc'oplalique —¡Mu me yechuc xispasboticotit ti Rioxe che'e! —xiic la.

¹⁷ Ti Jesuse isq'uelbe la sat ti crixchanoetique.

—Yu'un muc bu ava'yajbeic smelol li sc'op Rioxe ti chal ti “co'ol xchi'uc jp'ej ton ti ist'uj li yajval

nae ti chac' ta xchiquin snae ti ip'aje yu'un li yaj'alvaniltaque, pero ja' onox i'och ta chiquin na. Ja' no'ox yech ti much'u st'ujoj ti Rioxe, ac'u mi xp'aje, pero chich' onox tsots yabtel", xi ts'ibabile. ¹⁸ Q'uelavilic, ti much'u tsots chc'ot ta ba tone, chyayij. Mi ja' net'bil ic'ote, ta xcham o. Vo'on li tonon ya'ele. Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, vo'on chcalbeic ti ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yalaj ti isjac' xcha'le sbaic ti jfariseoetique mi xu' chac'beic tojel aq'uel ti Césare

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

¹⁹ Ti totil paleetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, ta'ox la stsaquic ta ora ti Jesuse yu'un la iya'iic ti ja' sc'oplalique. Pero muc la stsaquic yu'un la ixil'ic o li xchi'ilique.

²⁰ Ja' no'ox la ismalaic mi oy c'usi ora tstabeic smul ti yalajique yo' la stsaquic o ech'el ta stojol ti coviernoe. Ti c'alal iyilic ti muc bu tstabeic smule, ja'o la istaquic tal jayvo' crixchanoetic, lec xa la yilel yul sc'oponic ti Jesuse.

²¹ —Jchanubtasvanej, jna'ojticoti ti yech scotol li c'usitic chavale. Jamal chaval c'usitic lec chil Riox ti ta jpasticotique. Mu t'ujbiluc chacha'le ti much'u chavalbee. ²² Alo ca'iticotic mi lec chil xana' ti Rioxe ti chcac'beticoti tojel aq'uel ti pre-serente Césare, o mi chopol chil —xutic la ti Jesuse.

²³ Ti Jesuse iyil la ti oy smanyaique.

—¿C'u yu'un ti x'elan tal avalbecone?

²⁴ Ac'becon quil jsepuc taq'uin ti chcac'tic ta tojel aq'uele —x'utatic la.

Iyac'beic la yil.

—¿Much'u sloc'ol li'i? ¿Much'u sbi? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

—César —xiic la.

²⁵ —Ja' tsc'an chavac'beic ti c'usi tsc'an ti pre-serente Césare. Ja' no'ox yech tsc'an chavac'beic ti c'usi tsc'an ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

²⁶ Ac'u mi yo'onicuc sa'beic smul ta bail ta satil ti Jesuse pero muc la staic. Ti c'alal iya'iic ti x'elan itac'av ti Jesuse, xch'ayet xa la yo'onic. Mu xa la c'usi isjaq'uic.

Ja' li' yaloj ti isjac' xcha'le sbaic sc'oplal cha'cuxiel ti jsaduceoetique

(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

²⁷ Ts'acal to tey la ic'otic jayvo' jsaduceoetic yo' bu ti Jesuse, ja' ti much'utic chalic ti mu xicha'cuxiotic ti c'alal xichamotique.

²⁸ —Jchanubtasvanej, sts'ibaoj comel ti Moisesese ti mi icham junuc vinique, mi ch'abal screm icome, li its'inale mi ch'abal to yajnnile, ac'u yic'be yajnnil ti ánima sbanquile. Mi i'ayan screme, ja' yech chac'be sbi chac c'u cha'al sbi ti ánima sbanquile yo' mu xch'ay o sbie, xi ti Moisesese. ²⁹ Oy to'ox vucvo'ic, sbanquil yits'in sbaic. Ti banquile isa' yajnnil, pero icham, ch'abal xch'amal icom. ³⁰ Ti its'inale iyic'be yajnnil ti ánima sbanquile pero icham uc. Ch'abal xch'amal icom uc. ³¹ Ja' no'ox yech ispas svucva'alic. Svucva'alic iyiq'uic ti antse pero muc x'ayan xch'amalic junuc ti c'alal ichamique. ³² Ts'acal to icham ti antse. ³³ Mi icha'cuxiiique, ¿much'u onovan junucal ti chiq'ue yu'un iyic' svucva'alic? —xiic la.

³⁴ Itac'av la ti Jesuse:

—Lavi li'ic to ta sba balamile chnupun li vini-
 quetique li antsetique. ³⁵ Ti much'utic t'ujbilib ti ta
 xcha'cuxii que ti chbatic ta vinajele, mi antsuc, mi
 vinicuc, mu xa bu chic' sbaic. ³⁶ Yu'un mu xa sna'
 xchamic. Co'olic xa xchi'uc anjeletic. Xch'amaltac
 xa Riox yu'un icha'cuxesatic xa yu'un ti Rioxe.
³⁷ C'alal ta Moisés iyal ti ta xcha'cuxi ti ánimaetique
 yu'un ja' yech i'albat yu'un ti Rioxe ti c'alal
 ic'oponat ta jtec' c'ox ch'ixe. “Vo'on Yajvalicon
 ti Abraame, xchi'uc ti Isaaque, xchi'uc ti Jacove”,
 x'utat. Ti x'elan i'albate, yu'un cuxajtic ch-ileic
 yu'un ti Rioxe ac'u mi vo'ne xa xchamelic ti mole-
 tique. ³⁸ Ti Rioxe ja' yajvalic ti much'utic cuxajtic
 ta sbatel osile. Li vo'oxuque chamem xchi'uc
 xch'ulelic ti avalojique. Ti Rioxe cuxul chil scotolic
 —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

³⁹ Ja' xa la itac'avic jayvo' ti much'utic ta
 xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe.

—Jchanubtasvanej, lec tajmec li c'usi avale
 —xutic la ti Jesuse.

⁴⁰ Yan ti jsaduceoetique mu xa la c'usi isjaq'uic.

*Ja' li' yalaj ti ma'uc no'ox smom David ti Cristoe,
 ja' yajval noxtoc*

(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

⁴¹ Lic la sjac' ti Jesuse:

—¿C'u yu'un chalic ti smom no'ox David ti
 Cristoe ti much'u st'ujoj Riox tspasvan ta mantale?
⁴²⁻⁴³ Ti Davide ja' yech ists'iba ta svunal jq'uevujtic
 chac li'i:

Ti Cajvale i'albat yu'un ti Rioxe:

“Chachoti ta jbats'ic'ob,

chapas mantal ti c'u sjalil xch'un o amantal cu'un scotol lacrontae”, x'utat, xi ti Davide. ⁴⁴ Ti Davide “Cajval”, xut ti much'u st'ujoj Riox tspasvan ta mantale. ¿C'u yu'un “Cajval”, xut mi ja' smom no'oxe? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti ijambat smulic ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

⁴⁵ Li lajchavo'e oy la c'usi i'albatic yu'un ti Jesuse. Ep la xchi'ilic ta israelal tey ya'yojic.

⁴⁶ —Q'uelo me abaic, mu me xaslo'loic li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe. Lec cha'iic ti xtolet sc'u'ic c'alal yoquique. Ja' tsc'anic ti c'oponbilic ta ch'ivite. Ja' tsc'anic ti bail ta xchotiic ta bic'tal temploetique xchi'uc ta jujun q'uine. ⁴⁷ Ta slo'lobeic c'usuc yu'un li me'anal antsetique. Yech no'ox ti jal tsc'oponic Rioxe, ja' no'ox yo' mu xvinaj o ti chopol c'usi tspasique. Yech'o un más castico chich'ic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

21

Ja' li' yaløj ti iyac' slimoxna jun me'anal antse
(Mr. 12.41-44)

¹ Ti Jesuse iyil la ti istic' staq'uin jc'u'lejetic yo' bu li scaxail limoxna ta muc'ta temploe. ² Iyil la noxtoc ti tey ic'ot jun me'anal antse, me'on la tajmec. Cha'sep no la ta cinco istic'.

³ —Ta melel chacalbeic, li me'anal ants le'e más ep iyac' chil ti Rioxe chac c'u cha'al iyac' li yantique. ⁴ Yu'un naca xa sovra staq'uinic ti

iyac'uique. Yan li me'anal antse iyac' scotol ti c'u yepal oy yu'une ti ja' ox ta sman o ti c'usi chtun yu'une —x'utatic la yu'un Jesús li lajchavo'e.

Ja' li'yaloj ti iyal ti Jesuse ti ta staya ora chlomesat ti muc'ta temploe

(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

⁵ Oy la jayvo' apoxtoletic lic yalbeic ti Jesuse:

—Q'uelavil slequiquil tajmec li ton ac'bil ta temploe. Leclec sba tajmec li c'usitic pac'ajtic ta spaq'ue, ja' yac'ojic ti much'utic sjunul yo'onic yich'ojic ta muc' ti Rioxe —xutic la.

⁶ —Lequic ava'uquica'a, pero ta sta yora ti ta xlomesate. Busul chcom scotol —x'utatic la.

Ja' li'yaloj ti c'usitic ta to xtal ti c'alal po'ot xa'ox xljaj li balamile

(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

⁷ —Jchanubtasvanej, ¿c'usi ora ta xlomesat li temploe? ¿C'usi seña ti c'alal po'ot xa'ox xlome? —xutic la ti Jesuse.

⁸ —P'ijanic me, mu me xach'unic lo'loel. Yu'un ep ti much'utic chtalique, “vo'on Cristoon”, xiic. “Po'ot xa xtal ti Cristoe”, xiic jlom. Pero mu me xach'unic. ⁹ Ti c'alal chava'iic ti oy ac' c'oq'ue, ti c'alal chava'iic ti oy bu tscrontain yajpreserenteique, mu me xaxi'ic. Chc'ot onox yech, pero li balamile ma'uc to'ox chlaj, li'to c'uuc sjalile.

¹⁰ Ta sliquesic ac' c'oc' li crixchanoetic ta yantic o balamile. Ta sliquesic ac' c'oc' li preserenteetic noxtoque. ¹¹ Oy bu ch-ech' tsots niquel, oy bu ch-ech' vi'nal, oy bu ch-ech' chamel. Chavilic ep seña ta vinajel ti xi'el sba tajmeque.

12 'C'alal mu to'ox xc'ot li c'usi localbeique, chatsaqueic, chamajeic, cha'iq'ueic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ta bic'tal temploetic, cha-tiq'ueic ta chuquel. Cha'iq'ueic ech'el ta stojol preserenteetic xchi'uc ta stojol coviernoetic ta scoj ti avich'ojicon ta muq'ue. 13 Ja' yo' xavalbeic o ti c'usi caloje. 14 Mu me ba'yiuc xanopic ti c'usi chc'ot avalique. 15 Vo'on chajp'ijubtasie ta c'op yo' mu xcuch o yu'unic ti much'utic chascrontainique. 16 Oy atot ame'ic no'ox ta spay avajvalic, oy abanquil avits'inic no'ox, oy anamtalchi'ilic no'ox, oy ja' no'ox ti much'utic lec xac'opon aba achi'uquique. Oy jlom chamileic. 17 Ep much'utic chopol chayilic o ti avich'ojicon ta muq'ue. 18 Pero mu xu' chasmilic mi ma'uc yech tsc'an ti Rioxe. 19 Ti much'utic chcuch yu'un li ilbajinele, mi mu xicta o sbaique, ja' chcuxiic ta sbatel osil.

20 'Ti c'alal xavilic ti joyintabil ta yajsolterotac yan preserente li Jerusalene, na'ic me ti ja'o xa chlaje. 21 Vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta Judeae, ba nac' abaic ta vitstic. Li much'utic li' ta yutil jteclume ac'u loq'uicuc ech'el. Li much'utic loq'uemic ech'ele mu xa me x'ochic tal. 22 Yu'un ista xa yora chavich'ic castico chac c'u cha'al sts'ibaojic comel ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee. 23 Abol sbaic tajmec ti much'utic oy xch'ute xchi'uc ti much'utic ta xchu'un to yolique, yu'un tsots tajmec castico chayac'beic ti Rioxe. 24 Oy jlom chamileic ta espada. Oy jlom chachuqueic, cha'iq'ueic ech'el ta yantic o balamil. Li namal crixchanoetique chtal yixtalanic sjunlej li Jerusalene. Li'ic o ti c'u sjalil ch-ac'batic permiso yu'un ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ti c'alal xcha'sut tal ti Jesuse

(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

²⁵ Ti c'alal po'ot xa'ox xicha'sut tale, oy seña ta c'ac'al, xchi'uc ta jch'ulme'tic, xchi'uc ta c'analetic. Li crixchanoetic ta sjunlej balamile chi'ic tajmec yu'un tsots tajmec chyuc'yonaj li mare, xvo'o'et xa tajmec. ²⁶ Li crixchanoetique ta xchamic xa yilel ta xi'el ta scoj ti c'usitic chlaj c'otuque. Xi'emic o mi oy c'usi más tsots chtale. Yu'un chnic scotol li c'usitic oy ta vinajele. ²⁷ Chil scotol crixchanoetic ti oy jyu'ele, ti oy jxojobal ti c'alal xiyal tal ta ba toc ta balamil vo'on ti co'ol crixchanoetique. ²⁸ Ti c'alal xavilic ti chlic xa c'otuc li c'usitic lacalbeique, muyubajanic me yu'un ana'ojic xa ti po'ot xa xacuxiic ta sbatel osile —x'utatic la yu'un Jesús li lajchavo'e.

²⁹⁻³⁰ Iyal la jun lo'il noxtoc:

—Li ic'uxe xchi'uc li yan te'etique, c'alal xavilic ti chlaj xa cocojuc yanale, ja' chvinaj o ti ch-och xa vo'tique. ³¹ Ja' no'ox yech ti c'alal xavilic ti chlaj c'otuc ti c'usitic lacalbeique, ja' chvinaj o ti chistac xa sutel tal ti Rioxe, ti chtal jpas mantal li' ta sba balamile.

³² Ta melez chacalbeic, oy to'ox cuxuloxuc jlom ti c'alal xtal ti jaytos castico lacalbeique. ³³ Li vinajel balamile chlaj onox. Yan li c'usitic chcale, mu xch'ay, persa chc'ot scotol.

³⁴ 'Q'uelo me abaic, mu me ja'uc ta avo'onic li c'usitic li' ta sba balamile, xchi'uc li c'usitic chal avo'onique, xchi'uc li yacubele. Mu me ja'uc xavat o avo'onic ti bu chataic li c'usitic chtun avu'unique. Ti mi ja' no'ox ta avo'onique,

ch'ayem avo'onic chul jtaoxuc ti c'alal xicha'sut tale. ³⁵ Yu'un mu xana'ic c'usi ora chlic ti jaytos castico ta sjunlej balamile. Co'ol xchi'uc c'usi xcac'betic spets'ul ti tey pets'ubil chlaje. ³⁶ Li vo'oxuque ich'icon no'ox me ta muc', c'oponic Riox scotol c'ac'al yo' mu xaxi'ic o li c'usitic chtal ti lacalbeique, yo' jun o avo'onic chac'otic ta jtojol vo'on ti co'ol crixchanootique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

³⁷ Ta c'ac'altique tey la ta xchanubtasvan ta ti' muc'ta templo ti Jesuse. Ta ac'ubaltique chloc' la ech'el, tey la chba vayuc ta vits Olivotic. ³⁸ Jujun la sob chtalic ta ti' muc'ta templo ti crixchanoetique, yu'un la tsc'an cha'iic c'usi chal ti Jesuse.

22

Ja' li'yaloj ti ispas trate ti Judase ti chac' entrucal ti Jesuse

(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

¹ Po'ot xa'ox sq'uinic li j'israeletique c'alal tsve'ic pan ti muc bu yich'oj svuquesobil xch'ute. Ja' la sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi stot sme'ic li j'israeletique. ² Ti totil paleetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, isnopilanic la c'u x'elan tstaic ta milel ti Jesuse. Yu'un la xi'emic ta smilel. Yu'un la ep tajmec crixchanoetic lec chilic c'usitic tspas ti Jesuse.

³ Ti Judase, ti Iscariote i'ac'bat sbiine, ja' la la-jchavo'ic o. Ixch'unbe la smantal ti Satanase. ⁴ Ba la sc'oapon ti totil paleetique xchi'uc ti jayvo' totil yu'unic ti jchabiejtemploe. Ja' la ba yalbe ti c'u

x'elan snopoj chac' entrucal ti Jesuse. ⁵ Ti c'alal iya'iique, xmuyubajic xa la tajmec.

—Chacac'beticoti taq'uin —xutic la ti Judase.

⁶ Ixch'un la ti Judase. Isa' la ti c'uxi xu' chac' entrucal ti Jesuse yo' la ti mu xlic o c'op yu'unic ti xchi'iltac ta israelale.

Ja' li' yalaj ti c'u x'elan isliques Santa Cena ti Cajvaltic Jesuse

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

⁷⁻⁸ Ti c'alal ista sc'ac'alil ta sve'ic pan ti muc bu yich'oj svuquesobil xch'ute, c'alal tsmilic li ch'iom chijetic scuenta li sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi stot sme'ic li j'israeletique, ti Jesuse istac ech'el li Pedroe xchi'uc li Juane.

—Batanic, ba meltsanic li chij ta jti'tic ta q'uine —x'utatic la.

⁹ —¿Bu chba jmeltsanticotic un? —xutic la.

¹⁰ —Chacalbeic. Ti c'alal xa'ochic ta yutil Jerusale, tey chanupic ta be jun vinic scuchoj jp'ej q'uib ya'al. Ja' nap'letaic ech'el. Ti bu nail ch-oche, tey xa'ochic uc. ¹¹ Ja' yech xc'ot avalbeic li yajval nae. “Li' listacoticotic tal li Jchanubtasvaneje. ¿Bu la jc'olucal chavac'boticoti lanae ti ta jti'ticoti o li chij ta q'uine?” xavutic c'otel. ¹² Tey chac' avilic jc'ol ta xcha'cojol sjol sna, lec muc'. Tey xa yac'oj li c'usitic chtune. Ja' tey xameltsanic li jve'eltique —x'utatic la ech'el li cha'vo'e.

¹³ Ibat la xcha'va'alic. Ja' la yech istaic chac c'u cha'al i'albatic ech'el yu'un ti Jesuse. Ja' la tey ismeltsanic ti ve'lil scuenta q'uine.

¹⁴ Ti c'alal ista yora ve'ele, tey la ic'ot ti Jesuse. Ixchol la sbaic ta mexa xchi'uc li apoxtoletique.

¹⁵ —Lavi mu to chimilee, sjunul co'on li' chajchi'inic ta sti'el li chij scuenta li q'uine.

¹⁶ Chacalbeic ti mu xa bu ta jti' li chije. Ja'to ta jti' ti c'alal tey xa tsobolotic jcotoltic yo' bu chac' jpas mantal ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹⁷ Ti Jesuse istam la jun muc'ta p'is ya'lel uva, “colaval” xut la ti Rioxe.

—Uch'anic acotolic. ¹⁸ Chacalbeic ti mu xa bu chcuch' li ya'lel uvae. Ja'to chcuch' ti c'alal tey xa tsobolotic jcotoltic yo' bu chac' jpas mantal ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹⁹ Istam la jp'ej pan ti Jesuse, “colaval” xut la ti Rioxe. Ixut la ti pane, i'ac'batic la.

—Li'i ja' jbec'tal jtacupal, yu'un chcac' jba ta milel ta scoj amulic. Ja' me yech xapasulanic o yo' xana'icon oe —x'utatic la.

²⁰ C'alal laj ve'icunque, istam la noxtoc li muc'ta p'ise.

—Li ya'lel uva li' chcuch'tique, ja' seña ti chc'ot onox c'usi yaloj ti Jtote ti ta jch'ich'el ctoj lamulique. ²¹ Chacalbeic, li much'u chiyac' entrucale li' jchi'uctic ta mexae. ²² Ja' onox yech yaloj ti Rioxe ti chimile vo'on ti co'ol crixchanootique. Abol sba li much'u chiyac' entrucale —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

²³ Lic la sjac'ulanbe sbaic much'u junucal ti chac' entrucal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ja' chcom ta jpasmantal ti much'u mu sna' stoy sbae

(Mt. 20.25-28; Mr. 10.42-45)

²⁴ Ja'o la lic yalulanbe sbaic ti much'u chcom ta yajpasmantaliq. ²⁵ Lic la albaticuc yu'un ti Jesuse:

—Li preserenteetic ta yantic nacione ilbaj x'ilvanic, mantal no'ox tspasic. Pero ja' tsc'anic ti “lec chc'uxubinvan li cajpreserentetic le'e”, ti xi sc'oplale. ²⁶ Li vo'oxuque ma'uc me yech xapasic. Ti much'u junucal ta xcom avu'unic ta avajpasmantalique, mi tsc'an ti ich'bil ta muq'ue, ja' tsc'an ti ja' yech chac c'u cha'al li much'u más creme, ti sjunul yo'on chtune. ²⁷ Avilojic c'u x'elan tspasic li totiletic li' ta sba balamile, mantal no'ox tspasic, muc bu ch-abtejic. Naca no'ox chc'ot sc'an sve'elic. Yan li vo'one ma'uc yech ta jpas. Tal tunicon avu'unic chac c'u cha'al li much'u chich' tal ve'lile.

²⁸ Li vo'oxuque jun avo'onic achi'inicon ti c'alal iquich'ulan crontainele. ²⁹⁻³⁰ Yech'o un chacac'be apasic mantal chac c'u cha'al chiyac'be jpas mantal ti Jtot uque yo' co'ol jun o co'ontique. Co'ol ta jpastic mantal. Vo'oxuc chapasic ta mantal li lajchachop jchi'iltactic ta israelale —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

*Ja' li' yaloj ti “chaval ti mu xavojtiquinone”,
x'utat yu'un Jesús ti Pedroe*

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

³¹ —Simón, chcal ava'i. Ti Satanase ay xa sc'anbe permiso ti Rioxe ti tsq'uel mi sjunul avo'onic avich'o'jicon ta muq'ue. Yu'un ja' tsc'an ti chavicta abaique, ti chatani abaic chac c'u cha'al chbat ta ic' li solepal trigoe. ³² Li vo'ote lajc'oponbe xa Riox yo' mu j'ech'eluc xavicta o aba ta yich'elon ta muq'ue. Ti c'alal xavich'on ta muc' noxtoque, vo'ot xa me xachanubtas lachi'iltac ta yich'elon ta muq'ue yo' mu xicta o sbaic uque —x'utat la li Pedroe.

³³ —Cajval, ac'u mi co'ol xi'ochotic ta chuquel, ac'u mi co'ol xilajotic, muc ta alel —xi la li Pedroe.

³⁴ —Pedro, chacalbe, lavi ta ac'ubaltique ti c'alal mu to'ox ch-oc' queleme, ox'ech'el xa'ox aval ti mu xavojtiquinone —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti i'albatic onox ti chich'ic crontainel ti lajchavo'e

³⁵ —Ti c'alal lajtaquic ech'ele, muc xavich'ic ech'el ataq'uinic, mi ja'uc ave'elic, mi ja'uc axonobic. ¿Mi oy c'usi palta ava'iic? —x'utatic la yu'un Jesús li lajchavo'e.

—Ch'abal —xutic la.

³⁶ —Lavie li much'u oy snuti'e, ac'u yich' ech'el. Li much'u oy yav staq'uine, ac'u yich' ech'el uc. Li much'u ch'abal yespadae, ac'u xchon jlicuc sc'u', ac'u sman o junuc. ³⁷ Ti x'elan chacalbeique, yu'un chc'ot onox ti c'u x'elan ts'ibabil jc'oplale: “Ta sp'ise ta jmulavil”, xi onox ts'ibabil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

³⁸ —Cajval, oy li' chib espadae —xutic la.

—Ta'luc o xa li c'usi chcaltique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isc'opon Riox ta Getsemani ti Jesuse (Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹ Ts'acal to ti Jesuse iloc' la ech'el, ibat la ta vits Olivotic yu'un la tey onox chc'otilan. Ixchi'inic la ech'el li lajchavo'e. ⁴⁰ Ti c'alal ic'otique —C'oponic Riox yo' mu xapasic o li c'usi chopole —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁴¹ Ti Jesuse ijelav la ech'el jts'uj. Ja' la yech snamal ibat chac c'u cha'al snamal xitenobajotique. Isquejan la sba, isc'opon la Riox.

⁴² —Tot, ti xu'uc to ti mu xichame, lec. Pero ma'uc me xc'ot li c'usi chal co'on jtuque, ja' ac'u jpas li c'usi chac'an li vo'ote —xi la.

⁴³ Iyil la ita' jun anjel ta vinajel, ja' la tal stsat-subtasbel ti spat xocone. ⁴⁴ Xvocolet xa la isc'opon Riox yu'un la mu xa xu' iya'i. Ichiq'uinaj la tajmec. Ti xchiq'ue co'ol la xchi'uc ch'ich', sts'ujts'on xa la.

⁴⁵ Ti c'alal laj sc'opon ti Rioxe, isut la yo' bu li buluchvo'e. Vayem la itae scotolic yu'un la chat yo'onic tajmec.

⁴⁶ —¿C'u yu'un ti chavayique? Licanic, c'oponic Riox yo' mu xapasic o li c'usitic chopole —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti itsaque ti Jesuse

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Ti c'alal xyaquet chlo'ilaj ti Jesuse, ja'o la tey ic'ot epal crixchanoetic. Ja' la babe ti Judase, ja' la lajchavo'ic o ta yajchanc'op ti Jesuse. C'ot la sbuts' ti Jesuse.

⁴⁸ —Judas, ¿mi ta buts'el chavac'on entrucal ya'el vo'on ti co'ol crixchanootique? —x'utat la yu'un ti Jesuse.

⁴⁹ Ti c'alal iyilic li buluchvo'e ti ja' c'ot stsaquel ti Jesuse —Cajval, ¿mi xu' chcac'beticotit espada? —xutic la ti Jesuse.

⁵⁰ Oy la jun xchi'ilic ta yajchanc'op ti Jesuse, isloq'ues la yespada, istuch'be la loq'uel sbats'ichiquin ti smozo más totil palee.

⁵¹ —Mu xavut —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ti Jesuse ispicbe la syayijemal, lec xa la icom xchiquin ti mozoile. ⁵² Ti Jesuse isc'opon la ti totil paleetique, xchi'uc ti jayvo' totil yu'unic ti

jchabiejtemploe, xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique ti c'ot tsacvanicuque:

—¿C'u yu'un ti ta espada ta te' tal atsaquicon chac c'u cha'al j'eleq'ue? ⁵³ Ti tey onox chichanubtasvan ta ti' muc'ta templo jujun c'ac'ale, ¿c'u yu'un ti mu teyuc no'ox atsaquicon ya'ele? Ti x'elan tal atsaquicone, yu'un i'ac'bat permiso yu'un Riox lavajvalique, ja' ti Satanase, ti yajval mulile —x'utatic la ti jtsacvanejetique.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pedroe ti mu xojtiquin ti Jesuse

(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Ti c'alal istsaquic ti Jesuse, tey la iyiq'uic ech'el ta sna ti más totil palee. Li Pedroe nomnomtic la tijil ech'el ta spat ti Jesuse. ⁵⁵ Ti c'alal ic'otique, istsoyic la c'oc' ta o'lol ti'na. Tey la joyol chc'atinic ti crixchanoetique. Li Pedroe tey la ichoti, ic'atin uc. ⁵⁶ I'ile la yu'un jun quiarail ti tey chotol chc'atin li Pedroe. Iq'uelbat la sat.

—Li vinic le'e ja' xchi'il li much'u ay atsaquic tale —xi la.

⁵⁷ —Mu xcojtiquin —xi la li Pedroe.

⁵⁸ Ta jliquel o i'ojtiquine la yu'un jun vinic.

—Li vo'ote ja' achi'il li vinic le'e —x'utat la.

—I'i, muc bu jchi'in —xi la li Pedroe.

⁵⁹ I'ech' xa'ox la junuc ora.

—Melel ja' xchi'il li Jesuse yu'un jgalilea uc —xi la noxtoc otro jun.

⁶⁰ —Mu jna' li c'usi chavale —xi la li Pedroe.

Ti c'alal yolel chal yeche, ja'o la i'oc' quelem.

⁶¹ Ti Cajvaltuc Jesuse ijoyij la, iq'uelbat la sat li

Pedroe. Ja'o la iyul ta sjol ti yech onox i'albat yu'un ti Cajvaltique: “Lavie ti c'alal mu to'ox choc' queleme, ox'ech'el xa'ox aval ti mu xavoj-tiquinone”, x'utat onox la yu'un ti Jesuse. ⁶² Iloc' la ech'el li Pedroe, ba la yoq'uita sba tajmec.

Ja' li' yaloj ti iyilbajinic ti Jesuse
(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

⁶³ Ti jayvo' ixchabiic ti Jesuse islabanic la, ismajic la. ⁶⁴ Ismacbeic la sat ta poc'. Ist'axbeic la ta majel xocon sat.

—Alo ca'tic much'u lasmaj —xutic la.

⁶⁵ Islabanic la tajmec. Scotol la c'usi iyalbeic.

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ti Jesuse
(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

⁶⁶ Ti c'alal isacube, istsob la sba scotol ti jmeltsanejc'opetic yu'un li j'israeletique, ja' ti totil paleetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. Ti Jesuse iyiq'uic la ech'el yo' bu tsobolique.

⁶⁷ —Alboticotiic mi vo'ot Cristoot ti yaloj Riox chapasoticotic ta mantale —xutic la.

—Vo'on, mi xacutique, mu onox xach'unic.

⁶⁸ Mi oy c'usi chajac'beic uque, jna'oj ti mu xatac'becone, ti mu xacoltaicon oe. ⁶⁹ Vo'on ti co'ol crixchanootique, chichoti xa ta sbats'ic'ob ti Riox ta vinajele ti oy syu'ele, ta jpas mantal —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁷⁰ —¿Mi yech ti vo'ot Xch'amalot ti Rioxe che'e?
—xut la scotolic.

—Yech —x'utatic la.

⁷¹ —¿C'u xa stu cu'untic yan rextico? Ica'itic xa ti tsp'is sba ta Rioxe —xut la sbaic.

23

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol covierno Pilato ti Jesuse

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Istam la sba scotolic, iyiq'uic la ech'el ta stojol covierno Pilato ti Jesuse. ² Lic la stic'beic smul.

—Li vinic li'i yolel tstsob svinic li' ta jlumalticotique. Chal ti mu xu' xcac'beticotit tojel aq'uel ti preserente Césare. Ja' la preserente li stuque. Ja' la t'ujbil yu'un Riox ti chispasoticotic ta mantale —xutic la ti Pilatoe.

³ —¿Mi yech ti vo'ot chapas ta mantal lachi'iltac ta jurioale? —x'utat la yu'un Pilato ti Jesuse.

—Yech —xi la.

⁴ —Ch'abal smul li vinic li'i —xut la totil paleetic xchi'uc crixchanoetic ti Pilatoe.

⁵ X'avlejetic xa la.

—Mu me xacolta yu'un ja' ta socbe sjol scotol li jchi'ilticotique. Ta xchanubtasvan ta sjunlej jlumalticotic li' ta estado Judeae. Istambe tal ta estado Galilea, iyul xa li' c'alale —xiic la.

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol Erodes ti Jesuse

⁶ C'alal iya'i ti Pilatoe ti ba'yi ichanubtasvan ta estado Galilea ti Jesuse —¿Mi jgalilea che'e? —xi la.

⁷ Ti c'alal iya'i ti ja'e, istac la ech'el ta stojol Erodes. Ti Erodes ja' covierno ta estado Galilea. Ti c'alal istsaquic ti Jesuse, ja'o la tey talem ta Jerusalén ti Erodes. ⁸ Ti Erodes, ti c'alal iyil ti

Jesuse, xmuyubaj xa la tajmec yu'un la vo'ne xa onox tsc'an chojtiquin. Yu'un la ya'yoj ti c'usitic lec ispase. “Tey ta jq'uel c'usi ora xquilde slequilal syu'elal ti Jesuse”, xi onox la. ⁹ Ti Erodesse ep la c'usitic isjac'ulanbe ti Jesuse, pero mi jp'el muc la xtac'av. ¹⁰ Teic la noxtoc ti totil paleetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. Capemic xa la tajmec istic'beic la smul ta stojol Erodes ti Jesuse. ¹¹ Ti Erodesse xchi'uc ti yajsolterotaque muc la xich'ic ta muc' ti Jesuse. Islabanic la, ists'acubtasic la. Iyac'beic la slap c'u'ul, co'ol la xchi'uc sc'u' preserenteetic. Ts'acal to istac la sutel ta stojol Pilato, slapoj la ech'el ti c'u'ule. ¹² Ti Pilatoe ja'to la lec isc'opon o sbaic xchi'uc ti Erodesse, yu'un la mu to'ox bu lec xil sbaic.

*Ja' li' yalaj ti jmoj xa chich' milel ti Jesuse
(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.38—19.16)*

¹³ Ti Pilatoe istsob la scotol ti totil paleetique, xchi'uc ti jmeltsanejc'opetic yu'un li jurioetique, xchi'uc ti crixchanoetique.

¹⁴ —Li vinic li' avic'ojic tale, ti avalic ti ja' tsoebe sjol li crixchanoetique, ava'yojic ti ijac'be c'usi smule, pero mi jset' muc bu ijtabe smul. Yech no'ox chanopic ti oy smule. ¹⁵ Ja' no'ox yech li Erodesse muc bu istabe smul uc. Ti istabeuc smule, muc stac sutel tal ti yechuque. Ch'abal smul ti chich' milele. ¹⁶ Ja' no'ox chcal ti ac'u yich' arsiale. C'alal xlaje, ta jcolta ech'el —x'utatic la yu'un ti Pilatoe.

¹⁷ Ta jujun sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi stot sme'ic li jurioetique, ti Pilatoe tsloq'ues

jun jchuquel ti bu junucal tsc'anic loq'uesbele.

¹⁸ X'avlajet xa la scotol ti crixchanoetique:

—Ja' ac'u chamuc le'e. Ja' loq'ueso li Barrabase —xiic la.

¹⁹ Ti Barrabase, ti i'och ta chuqule, yu'un la ist-sob to'ox svinic, iscrontain la ti covierno ta Jerusale, imilvan la noxtoc. ²⁰ Ti Pilatoc ixcha'c'opon la ti jurioetique yu'un tsc'an ox la tscolta ti Jesuse.

²¹ X'avlajetic xa la liquel noxtoc.

—jipano ta cruz! jipano ta cruz! —xiic xa la tajmec.

²² —Pero ¿c'usi smul avu'unic? Li vo'one ch'abal smul chca'i ti ta xcham oe. Ja' no'ox chcal ti ac'u yich' arsiate. C'alal xlaje, ta jcolta ech'el —xi la ta yox'ech'elal ti Pilatoc.

²³ Tey la x'avlajetic o, ja' la tsc'anic ti chjipanbatic ta cruze.

Ti x'elan tey x'avlajetic ti crixchanoetique xchi'uc ti totil paleetique, ich'unbatic onox la. ²⁴ Ti Pilatoc isloq'ues la mantal chac c'u cha'al isc'an ti crixchanoetique. ²⁵ Ja' la isloq'ues mantal ti ac'u sloq'uesel ti much'u isc'anic loq'uesbele, ja' ti much'u i'och ta chuquel ta scoj ti istsob svinique, iscrontain covierno, xchi'uc ti imilvane. Ti Pilatoc iyac' la orten ti ac'u ba sjipanel ta cruz ti Jesuse yu'un la ja' yech isc'an ti crixchanoetique.

Ja' li'yaloj ti icham ta cruz ti Jesuse

(Mt. 27.32-56; Mr. 15.21-41; Jn. 19.17-30)

²⁶ C'alal iyiq'uc ech'ele, ti c'alal ba sjipanic ta cruze, scajanoj la ech'el ta snequeb scruzal ti Jesuse. Isnupic la ta be jun jurio, Simón la sbi. Liquem la tal ta jun jteclum, Cirene sbi. Po'ot xa'ox la x'och ta yutil Jerusalén. Istaquic la, iyac'beic la

scuch ech'el ti scruzal Jesuse. Ja' la babe ech'el ti Jesuse, ja' la nap'al ti Simone.

²⁷ Ep la viniqetic, ep la antsetic nap'alic ech'el. Ti antsetique iyoq'uitabeic la tajmec svocol ti Jesuse. ²⁸ Ti Jesuse isc'opon la ti antsetique.

—Antsetic, vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta Jerusalene, mu xavoq'uitaicon. Oq'uitao aba atuquic, oq'uitao avolic. ²⁹ Yu'un chtal onox li casticoe. Ti c'alal xtale, “más mu c'u sna'ic li much'utic mu sna' x'alajique. Más abol jbatic, vo'otic ti oy coltique”, xachiic. ³⁰ “Chac no'ox jinuc tal ta jbatic li vitsetique yo' mu xa xca'itic o li casticoe”, xachiic acotolic ti li'oxuc ta Jerusalem yu'un toj tsots li castico chtale. ³¹ Li vo'one jch'unoj scotol li c'usitic yaloj ti Rioxe pero chquil to jvocol. Buuc xa onox li vo'oxuque, ti mu xach'unic c'usitic yaloj ti Rioxe, más to chavil avocolic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

³² Iyiq'uic la ech'el otro cha'vo' ti tsots smul staojique. Co'ol la ba smilelic ta cruz xchi'uc ti Jesuse. ³³ Ti c'alal ic'otic yo' bu Baquel Jol Anima sbi li balamile, tey la isjipanic ta cruz ti Jesuse xchi'uc ti cha'vo' tsots smulique. Jun la scruzal ta jbats'ic'obtic, jun la ta jsurtotic. Ja' la ta o'lol scruzal ti Jesuse. ³⁴ Ti Jesuse isc'oponbe la Riox ti crixchanoetique:

—Tot, ac'o ta pertonal li crixchanoetique yu'un mu sna'ic li c'usi tpsasique —xi la.

Ti solteroetique ixch'acbe la sbaic ti sc'u' Jesuse. Itajinic la, isq'uelic la much'u junucal chich' julic. ³⁵ Ti crixchanoetic tey va'ajtic chq'uelvanique, islabanic la ti Jesuse. Ilabanvanic la ti jmelt-sanejc'opetic uque.

—Iyet'esbe xchamelic li crixchanoetique. Mi yech ti ja' t'ujbil yu'un Riox chispasotic ta mantale, ac'uquic scolta sba un —xiic la.

³⁶ Ti solteroetique ilabanvanic la uc. Inopojic la ta yoc cruz, iyac'beic la binagre ti Jesuse.

³⁷ —Mi yech ti vo'ot chapas ta mantal lachi'iltac ta jurioale, pojoquic aba un —xutic la.

³⁸ Bajbil la jpech tabla ta sjol scruzal ti Jesus uque. Ts'ibabil la ta oxtos c'op: griego, xchi'uc latin, xchi'uc ebreo. Ja' la tey yaloj ti c'usi smul ti imile oe. “Li'i ja' yajpasvanejic ta mantal li jurioetique”, xi la ts'ibabil.

³⁹ Ti cha'vo' tsots smule ti co'ol ijipanatic ta cruz xchi'uc ti Jesuse, ti june islaban la ti Jesuse.

—Mi yech ti vo'ot Cristoote ti st'ujojot Riox chapasoticotic ta mantale, pojoquic aba un. Pojotiticotic uc —xut la ti Jesuse.

⁴⁰ Ti june ispajes la ti xchi'ile.

—¿Mi mu xaxi' o ti Rioxe ti chalaban li much'u co'ol chimilatotic jchi'uctique? ⁴¹ Li vo'otique sa'bil cu'untic yu'un chopol c'usitic ijpastic. Li vinic li'i mu c'usi chopol spaso —xut la.

⁴² —Cajval, na'on me ti c'alal xtal apas mantal li' ta sba balamile —xut la Jesús ti much'u ipajesvane.

⁴³ —Ta melez chacalbe, lavie co'ol chibatic ta vinajel —x'utat la yu'un ti Jesuse.

⁴⁴⁻⁴⁵ Ta oltic la c'ac'al i'ic'ub, yu'un la imac sat li c'ac'ale. Oxib la ora ic' li osile. Ti muc'ta poc' sc'alobil li muc'ta templo ta Jerusalem, ijat la ta o'lol. ⁴⁶ Ti Jesuse i'avan la.

—Tot, ic'bon li jch'uulele —xi la.

Ja'o la iloc' xch'uulel.

⁴⁷ Ti capitan solteroe, ti c'alal iyil ti c'usitic ic'ote, iyich' la ta muc' ti Rioxe.

—Ta melez ti ch'abal smul li vinic li'i —xi la.

⁴⁸ Scotol ti crichanoetic tey tsobolique, ti c'alal iyilic ti c'usitic ic'ote, isut la ta snaic. Smaj xa la ech'el sti' yo'onic yu'un la ix'i'ic mi tsojbeic Riox ti ismilic ti Jesuse. ⁴⁹ Ti much'utic lec isc'opon sbaic xchi'uc ti Jesuse, xchi'uc li buluchvo'e, xchi'uc li antsetic ti liquemic tal ta estado Galilea ti ix-chi'inic tal ti Jesuse, nomnomtic la isq'uelic. Iyilic la ti c'usitic ic'ote.

Ja' li'yaloj ti imuque ti Jesuse

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

⁵⁰ Oy to'ox la jun vinic, José la sbi. Liquem la tal ta jun jteclum Arimatea sbi, tey ta estado Judea. Ochem la ta meltsanejc'op. Lec la yo'on.

⁵¹ Smalaoj la ti chtal pasvanuc ta mantal ti Rioxe. Mu la bu istic' sba ti c'alal isa'beic smul Jesús ti yan jmeltsanejc'opetique. ⁵² Ba la sc'opon ti Pilatoc. Ja' la ba sc'anbe spat xocon ti ánima Jesuse. ⁵³ Ti Pilatoc iyac' la permiso. Ti Josee isyales la ta cruz ti ánima, ispix la ta saquil poc', ba la stic' ta ch'ojbil ton. Mu to la much'u tey muchil. ⁵⁴ Xmal xa la ismuquic. Ja'o la ti c'alal ta xchap sbaic ti ta xcuxic ta smalel c'ac'ale.

⁵⁵ Li antsetic ixchi'inic tal ta Galilea ti Jesuse, ibatic la ta muquenal uc. Iyilic la c'u x'elan ite-lanat comel ti Jesuse. ⁵⁶ Ti c'alal iyilique, isut la ta snaic. Ti c'alal ic'otique, ismeltsanic la ta ora muil poxetic yu'un la ja' chba yac'beic ta spat xocon ti Jesuse yo' la mu xtuib o ta orae. Yu'un ja' yech sna'ic li jurioetique. Pero muc la xba yaq'uic ta ora

yu'un la ja'o xa ta xcuxic chac c'u cha'al ts'ibabil comel li smantal Rioxe.

24

Ja' li' yaloj ti icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Jesuse

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

¹ Ta primero c'ac'al xemana, ja' li romincoe, ja'o la ibat ta muquenal li antsetique. Más xa la ep ibatic. Sob to'ox la tajmec iloq'uic. Iyich'ic la ech'el ti muil poxetic ismeltsanique. ² Ti c'alal ic'otique, setetinbil xa'ox la loq'uel c'ot staic li smac sti'il ch'ene. ³ I'ochic la ta yut ch'en pero mu xa la bu tey istaic ti Jesuse. ⁴ Xch'ayet o xa la yo'onic. Ja'o la iyilic cha'vo' viniquetic yilel tey ta sts'elic. Chtup' o la jsatic saquil ti sc'u'ique. ⁵ Ixi'ic la tajmec li antsetique, isnijan la sbaic.

—¿C'u yu'un tal aq'uelic ta muquenal li much'u cuxul ta sbatel osile? ⁶ Mu xa bu li'i, icha'cuxi xa. Yuleso ta ajolic ti yech onox layalbeic ti c'alal tey to'ox achi'uquic ta Galileae. ⁷ “Vo'on ti co'ol crixchanootique, persa chiyaq'uic entrucal ta sc'ob jmulaviletic. Chisjipanic ta cruz, chismilic. Chimuque. Ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi”, ti xayutic onoxe —x'utatic la li antsetique.

⁸ Li antsetique iyul la ta sjolic ti yech onox i'albatic yu'un ti Jesuse. ⁹ Ti c'alal iloq'uic ta ch'ene, isutic la. Ti c'usitic i'albatique ba la yalbeic ta anil li buluchvo'e xchi'uc ti much'utic xch'unojic uque. ¹⁰ Li antsetic ti ba yalbeic li apoxtoletique, ja'ic la li María liquem tal ta Magdala, xchi'uc li Juanae, xchi'uc li otro jun Maríae li sme' Jacoboe, xchi'uc li yan xchi'ilique. ¹¹ Li

apoxtoletique isnopic la ti chvoviic li antsetique, mu la bu ixch'unic ti c'usi i'albatique.

¹² Pero li Pedroe anil la ibat ta muquenal. Ti c'alal ic'ote, isnach'ita la ochel li yut ch'ene. Iyil la ti c'ajom xa tey ti saquil poq'ue ti pixbil o to'ox spat xocon ti Jesuse. Ti c'alal isut li Pedroe, tey la tsnopilan c'usi smelol ti c'usi iyile.

*Ja' li'yaloj ti iyac' sba iluc ta bebel Emaús ti Jesuse
(Mr. 16.12-13)*

¹³ Ti c'alal icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Jesuse, ja'o la ta smalel c'ac'al oy la cha'vo' ti yich'ojic ta muc' ti Jesuse, iloq'uic la ech'el ta Jerusalén, ibatic la ta jun parajel Emaús sbi. Oy nan buluchibuc kilómetro xil sba xchi'uc li Jerusalemene. ¹⁴ Ja' la tslo'iltaic ech'el ti c'uxi icham ti Jesuse. ¹⁵ C'alal yolel chlo'ilajique, ja'o la tey ital ta spatic ti Jesuse. Ixchi'inic la ech'el. ¹⁶ Pero imacbat la satic yu'un ti Rioxe, muc la xojtiquinic mi ja' ti Jesuse.

¹⁷ —¿C'usi lalo'ilique ti chavat o avo'onic chquile? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹⁸ Itac'av la jun, Cleofas la sbi:

—Atuc xa no'ox jna' ti li' talemot ta Jerusalemene ti muc bu ava'yoj ti c'usi ispasic sjayibal c'ac'ale —xut la.

¹⁹ —¿C'usi ispasic che'e? —xi la ti Jesuse.

—Yu'un ismilic ti Jesus Nazarete, ti much'u iyal sc'op Rioxe. Icoltaat tajmec yu'un ti Rioxe, iyac'ulan iluc slequilal syu'elal. Lec ichanubtasvan. Lec ica'iticotic ti c'usi iyale. Lec iya'iic scotol li jchi'iltactique. ²⁰ Ja' no'ox li totil paleetique xchi'uc li cajmeltsanejc'optique inop

sc'oplal yu'unic ti persa ta xchame, iyac'beic entrucal li coviernoe. Ijipanat ta cruz. ²¹ Li vo'oticotique jpatoj xa'ox co'onticotic ti ja' ch-och ta preserenteale, pero yoxibal xa c'ac'al ti ismilique. ²² Xchi'uc c'usuc, oy jayvo' antsetic ti co'ol ijchi'inticotic ti Jesuse, yamal to'ox i'ayic ta muquenal. Xch'ayet o xa co'onticotic ti c'usi yul yalique. ²³ Mu xa la bu tey istaic ti Jesuse. Iyilic la anjeletic, i'albatic la ti cuxule. ²⁴ C'alal iyalic chac taje, ibatic jayvo' viniquetic ti co'ol ijchi'inticotic ti Jesuse, ba sq'uelbeic ti smuquenale. Ja' la yech iyilic chac c'u cha'al iyal li antsetique. Pero ti Jesuse mu xa la bu iyilic —xutic la Jesús li cha'vo' ibat ta Emause.

²⁵ —Yu'un mu xach'unic tajmec ti c'usitic yaloj ti yaj'alc'optac Rioxe. ²⁶ Ts'ibabil onox ti persa chac' svocol ti Cristoe ti c'alal mu to'ox ch-och ta pasmantale —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

²⁷ Lic la albatuc ya'iic ti c'u x'elan ts'ibabil sc'oplal ta sc'op Rioxe. Istambe la ta svun Moisés, xquechet la iyal ti c'u x'elan sts'ibaojic comel ti yan yaj'alc'optac Rioxe.

²⁸ Ti c'alal ic'otic ta Emause, ti Jesuse más to la nom chbat yilel. ²⁹ Li cha'vo' viniquetique ispajesic la ta persa.

—Pajan li'toe, vayan, yu'un ch-ic'ub xa —xutic la.

Ti Jesuse ixch'un la. ³⁰ Ti c'alal ichoti ta mexa xchi'uquique, istam la jp'ej pan. “Colaval” xut la ti Rioxe, ja'o la ixut ti pane, i'ac'batic la li cha'vo'e. ³¹ Ja'o la ijambat satíc yu'un ti Rioxe, ja'to la iyoj-tiquinic. Pero isacch'ay la ta ora ti Jesuse.

³² —¿C'u no'ox yu'un ti muc xcojtiquintic ya'ele ti c'alal ilo'ilaj tal ta bee, ti toj lec smelol iyal li sc'op Rioxe? —xut la sbaic.

³³ Ora la isutic ta Jerusalén. Tey la tsobolic c'ot staic li buluchvo' apoxtoletique. Oy la yan tey xchi'uquic noxtoc. ³⁴ Ti c'alal ic'otique, ja' la ba'yi i'albatic ti yech ti icha'cuxi ti Cajvaltic Jesuse, ti iyac' sba iluc ta stojol li Simon Pedroe.

³⁵ Ja'o la lic yalic uc ti c'u x'elan ilo'ilaj xchi'uquic ta be ti Jesuse, ti muc xojtiquinic ta orae, ti ja'to iyojtiquinic ti c'alal ixut ti pane.

Ja' li' yaløj ti iyac' sba iluc ta stojol yajchanc'optac ti Jesuse

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

³⁶ Ti c'alal xyaquet to'ox chalic c'u x'elan iyilic ti Jesuse, ja'o la tey va'al iyul yo' bu tsobolique.

—Junuc me avo'onic —x'utatic la.

³⁷ Toj la xi'el ic'otic.

—Ch'ulelal nan —xiic la.

³⁸ —¿C'u yu'un ti chaxi'ique? ¿C'u yu'un mu xach'unic ti vo'one? ³⁹ Q'uelavilic li jc'obe xchi'uc li coque. Vo'on. La' piquicon. Ti ch'ulelalicone, ch'abal jpat jxocon, ch'abal jbaquel ti yechuque —x'utatic la.

⁴⁰ C'alal i'albatic chac taje, ja'o la iyac' iluc ti sc'obe xchi'uc ti yoque. ⁴¹ Ti c'alal iyilique, mu xa la c'u yech o yo'onic. Pero mu la sna'ic mi yech ti ja'e. Yech no'ox la xch'ayet yo'onic.

—¿Mi oy c'usi jlajestic jset'uc? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁴² Iyac'beic la jset' bacubtasbil choy xchi'uc la jset' ajapom. ⁴³ Yiloj la scotolic ti istsaque, ti islajese.

44 —Ti c'alal jchi'ucoxuc to'oxe, lacalbeic ti persa onox ta xc'ot chac c'u cha'al sts'ibaoj comel jc'oplal ti Moise se xchi'uc ti yan yaj'alc'optac Rioxe, xchi'uc ta svunal jq'uevujtic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

45 Icoltaatic la ta ya'ibel smelol ti c'usitic ts'ibabil ta sc'op Rioxe, ja'to la yech iya'ibeic o smelol.

46 —Ts'ibabil ta sc'op Riox “ti much'u chtal pasvanuc ta mantale persa ba'yi chac' svocol, chmile, pero ta xcha'cuxi ta yoxibal c'ac'al. 47 Chvinaj sc'oplal ta sjunlej balamil ti ja' chloq'uic o ta mulil li crixchanoetique, ti chictaic o spasel li c'usitic chopole, ti ch-ac'batic o pertonal yu'un li smulique. Ba'yi chvinaj li' ta Jerusalene, ts'acal to ta xvinaj ech'el ta yantic balamil”, xi onox ts'ibabil. 48 Vo'oxuc rexticooxuc ti icac' jvocol, ti licha'cuxie, ti ja' chloq'uic o ta mulil li crixchanoetique. 49 Chajtacbeic tal ti Ch'ul Espíritue ti yaloj onox ti Jtote ti chac' achi'inique. Li'anic to me ta Jerusalén ti c'u sjalil xtal o ti Ch'ul Espíritue yu'un ja' ta stsatsubtas avo'onic ta yalel a'yuc ti c'usitic caloje xchi'uc ti c'usitic ijpase —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

*Ja' li' yaloj ti ibat ta vinajel ti Jesuse
(Mr. 16.19-20)*

50 Ts'acal to i'iq'ueic la loq'uel ta Jerusalén yu'un ti Jesuse. Belel Betania la istamic ech'el. Ti c'alal po'ot xa'ox la xc'otic ta Betaniae, istoy la xchibal sc'ob ti Jesuse, i'ac'batic la comel bentsiyon li buluchvo' apoxtoletique. 51 Ti c'alal yolel ch-ac'batic bentsiyone, ja'o la imuy ta vinajel ti Jesuse. 52 Ti c'alal iyilic ti imuye, más to la iyich'ic ta muc'.

Xmuyubajic xa la sutel ta Jerusalén. ⁵³ Scotol la c'ac'al chc'otilanic ta muc'ta templo.

—Colaval ti atoj li jmulticotique —xutic la ti Rioxe.

**Sc'op riox: ja' li' yaløj ti chac' jcxlejalctic ta
sbatel osli ti cajvaltic Jesucristoe
New Testament in Tzotzil Zinacantan; tzo
(MX:tzo:Tzotzil)**

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tzotzil

Dialect: Zinacantan

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tzotzil

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

f6d89cf8-4336-5296-a8d0-5fb6684eee12